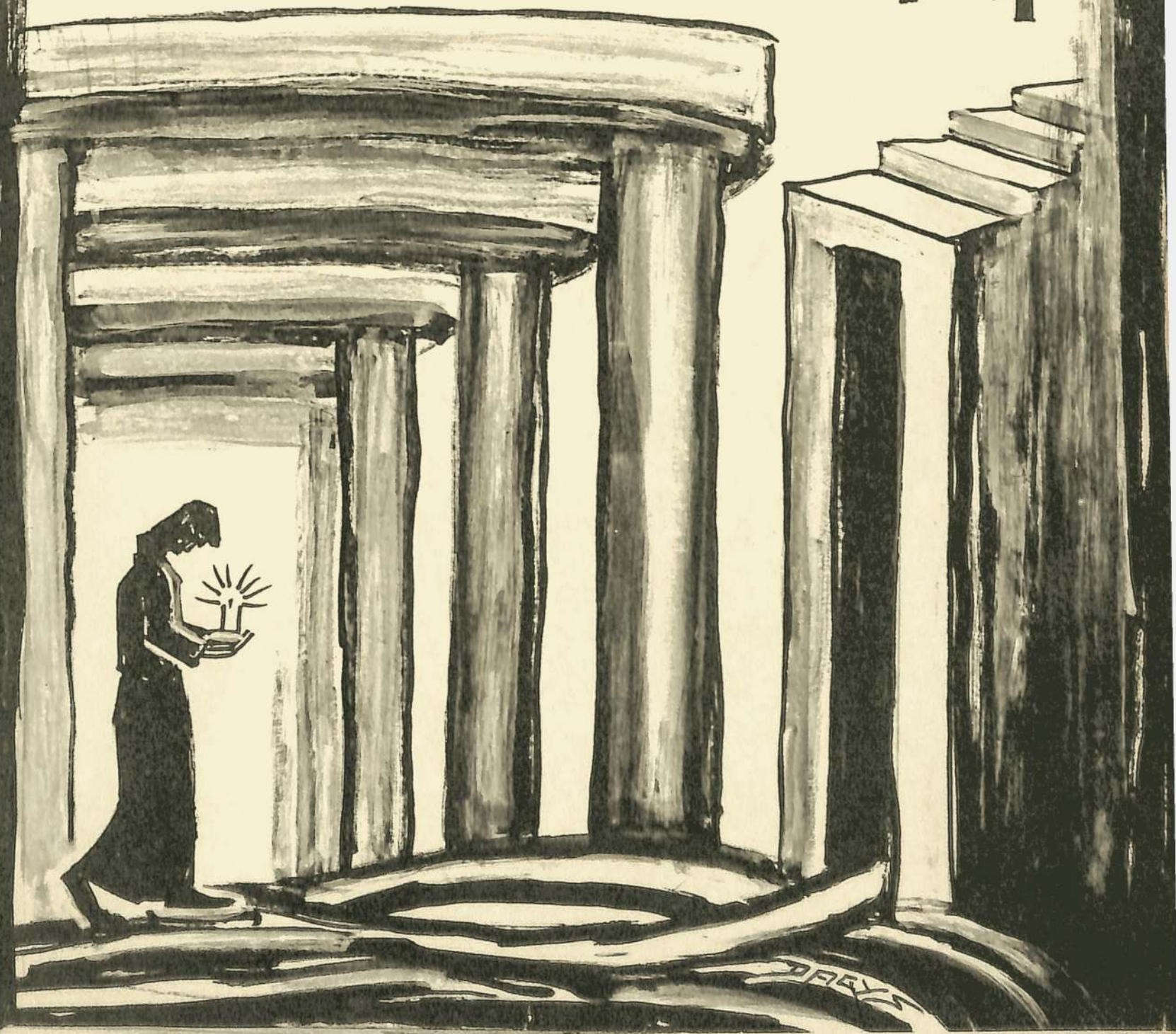

MŪSU SPARNAI

OUR WINGS
PUBLISHER
ADDRESS

Lithuanian Protestant Journal, est. 1951
Lithuanian Ev. Reformed Church, est. 1555
5230 So. Artesian Ave., Chicago, Ill., 60632, U. S. A.

TURINYS

		Psl.
Dail. J. Dagys	Š VIESOS NEŠĖJA (viršelis)	
Kun. P. Dilys	LAISVĖS PAVOJAI	2
Akt. A. Klastauskienė	RAMYBĖ GEROS VALIOS ŽMONĖMS	6
V. Karosas	MŪSŲ DVASINIAI RYŠIAI SU AMERIKA	8
Jurgis Jašinskas	ALEKSANDRAS KAROLIS KURŠIUS	19
Dagys	NENUSIGĄSKIME	27
J. Kregždė	XXIX TREMTIES SINODAS	29
Dagys	NAŠLAIČIO AŠARA	35
Jonas Kutra	LIUDVIKAS GEDIMINAS RĖZA	36
Jonas Juzaitis	KRISTUPAS LOKYS	41
Jonas Anysas	JONAS PAUPERAS	51
Dagys	TAIP IR NE...	56
Fr. Skėrys	MOTINOS DIENA VAKARŲ VOKIETIJOJE	57
Fr. Šlenteris	EUROPOS PADANGĖJE	60
Dagys	JEI VILNIUS KALBĖTŲ	66
P. L.	DR. JURGIS A. PAULIKAS	67
V. K.	PAVILONIŲ IŠLEISTUVĖS	68
Kun. P. Dilys	VAKARŲ SEKCIJOS REFORMATŲ SUVAŽIAVIMAS	70
V. K.	LIETUVIŲ EVANGELIKŲ TARYBOS VEIKLA	73
Andrius Sedaitis	ANDRIUS PILMONAS	76
Hypatia Yčaitė-Petkus	VIOLETA YČAITĖ-WILSON	78
Kun. S. Neimanas	MYKOLAS VAIDYLA	80
Fr. Skėrys	VILIUS PELANIUS	83
V. K.	JOKŪBĄ TREČIOKĄ AMŽINYBĖN PALYDĖJUS	85
H. D.	STASYS PALŠIS	87
Jonas Jokubonis	PAPILIEČIŲ PADAVIMAI	89
Jonas Kaseliūnas	LAIŠKAS	97
* * *	ATSIŪSTA PAMINĖTI	98
Angelė Sinickaitė	A RESPONSIBLE PRESS	100
Dagys	JŪROJE	105
* * *	KRONIKA	106

LEIDĖJAS
REDAKCIINĖ KOMISIJA

Lietuvos Evangelikų Reformatų Kolegija
Petras BRUŽAS, Eugenius GERULIS, Jokūbas KREGŽ-
DĖ, Palmyra LAMPSAČIENĖ, generalinis superinten-
dentas kun. Stasys NEIMANAS, Jonas PALŠIS, Arvydas
RAMONIS

REDAGUOJA

Jokūbas KREGŽDĖ, 2439 W. 51st St., Chicago, Ill.,
60632, U. S. A.

ADMINISTRUOJA

Jonas PALŠIS, 5718 So. Richmond St., Chicago, Ill.,
60629, U. S. A.

KAINA

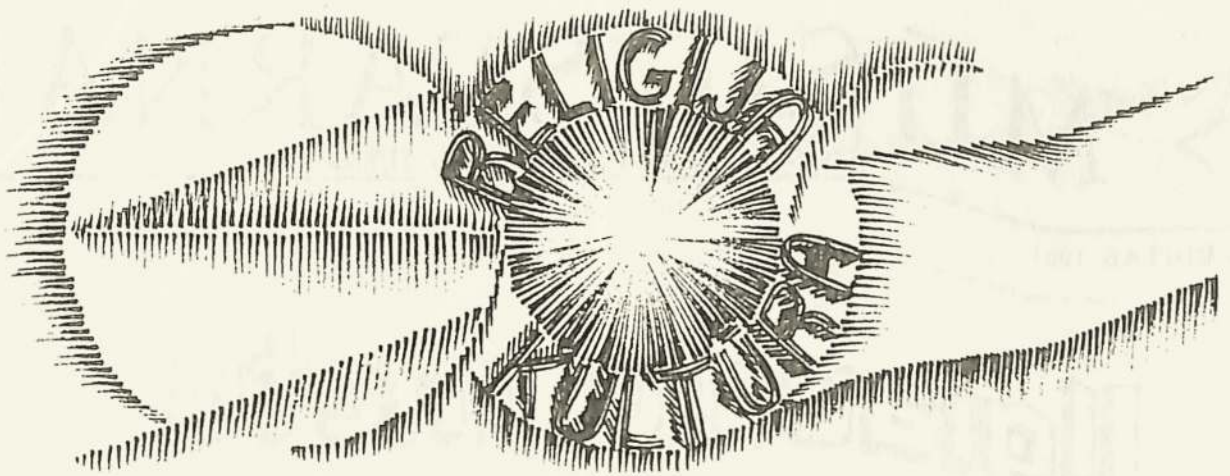
AUKA

REDAKCIJA rankraščius taiso, trumpina savo nuožiūra. Autorių pageidavimai ger-
biami. Straipsniai su autoriaus pavarde, slapyvardžiu ar inicialais nebūtinai reiškia
redakcijos ar leidėjo nuomonę.

Ilgiausių metų **AMERIKAI!**

Kart. inž. Hermanas PAVILONIS

Kun. P. DILYS

LAISVĖS PAVOJAI

"Tai darykite, kaip laisvi, o ne kaip tokie, kurie naudojasi laisve lyg kokia priedanga blogam elgesiui". I-as Petro laiškas, 2, 16.

Brangūs Sinodo dalyviai!

Šiemetinis-dvidešimt devintasis-Sinodas išėivijoje sutampa su mūsų antrosios tėvynės, Jungtinių Amerikos Valstybių, 200 metų nepriklausomo gyvenimo sukaktimi. Teisingai, šie metai Amerikos istorijoje pavadinti jubiliejiniais. Liepos 4-toji diena šiomet bus didžiausias pasaulio įvykis. Amerikos draugai ir priešai tai žino. Juk nuo to, kaip vystysis gyvenimas šiame krašte, faktinai priklausys laisvųjų, o dalinai ir nelaisvėje gyvenančių kraštų likimas. Pvz., ekonominis ir finansinis JAV bankrotas patrauktų su savim Vakarų Europą ir Pietų Ameriką. Praktiškai, pasaulis paskęstų ūkiškame chaose.

Atsižvelgiant į praeitį ir įsigilinant į Amerikos istoriją, galime šiandien tvirtinti, kad liepos 4-ji, 1976 metų, bus pasaulinio masto diena. Jeigu Amerikos revoliucija prieš 200 metų nebūtų laimėjusi, kitaip šiandien atrodytų žmonių likimas, o kartu ir mūsų asmeninis gyvenimas bei mūsų Bažnyčios veikla. Taip jau yra žemėje. Jos gyventojų padėtis yra surišta su likimu kitų. Todėl pridera šiandien stropiai peranalizuoti JAV dabartį, susipažinti su dvasiniu šios dienos Amerikos vaizdu ir padaryti atitinkamą išvadą, kur mes stovime, kur einame. Mūsų Bažnyčia, kaip čia, taip ir tē-

vynėje veikia tarp žmonių. Todėl jos likimas, jos galimybė toliau saviesiems skelbti Evangeliją, supažindinti mūsų jaunąją kartą su Bažnyčios praeitimi, su dvasiniais turtais, paliktais Reformacijos laiku, nuo to taip pat priklausys ir krašto ateitis.

1976 m. 5-me "Aidų" numeryje randame rimtą Leonardo Dargio straipsnį apie popramoninės visuomenės Danielio Bell analizę. Bell parašė knygą "The coming post-industrial society". Gerai būtų kiekvienam susipažinti su jos turiniu. Toje knygoje skaitome, kad šiandien JAV yra visiškai kita valstybė, negu nepriklausomybės paskelbimo metu. Tada buvo mažiau kaip 4 milijonai, o dabar yra virš 214 milijonų gyventojų. Tada dauguma gyveno kaimuose, o dabar miestuose. Tada 13 valstybių, kurios paskelbė nepriklausomybę, turėjo 750, 000 negrų vergų, o dabar turima virš 25 milijonus negrų, pagal įstatymus lygiateisių Amerikos piliečių. Tada daugumą sudarė ateiviai iš Anglijos, o dabar yra visokių tautų mišinys, kurių daugumą sudaro neprotestantiškoje tradicijoje išaugę piliečiai. Jų skaičius metai iš metų neproporcingai didėja. Taigi ir dvasiniai Amerika šiandien yra visiškai kitokia.

Daug yra rašoma apie Amerikos dabartį, apie jos piliečių elgseną, apie (ypatingai po II Pas. karo) pražūtingą užsienio politiką, apie nusikaltimų didėjimą, apie Bažnyčių institucijonalizmą ir daugiau tradicijos, o ne Dievo Žodžio, skelbimą. Neįmanoma viename pamoksle duoti klausytojams pilną šiandieninės Amerikos dvasinio gyvenimo vaizdą. Mes tik galime, remiantis Šventuoju Raštu, priminti apaštalo Petro perspėjimą: -kiekvienas kraštas tik tuomet turės ateitį, jeigu jo piliečiai dirbs kaip laisvi žmonės, kurie nesinaudos laisve, kaip priedanga blogam elgesiui.

Amerikos nepriklausomybės paskelbime ir jos konstitucijoje yra įtalpinti nemirtingi žmonių elgesio pagrindai. Ten sąvoka "laisvė" suderinta su Šventuoju Raštu ir nušviesti Vakarų Europos Reformacijos pažiūromis. Bet Amerikos istorija rodo ką kitą. Tas brangus perlas "laisvė" buvo ir yra vis iš naujo, ir iš naujo panaudojama blogam elgesiui. Apaštalo Petro perspėjimas lyg ir ignoruojamas. Argi nėra simboliškos reikšmės faktas, kad tuo pačiu metu, kai Amerikos nepriklausomybė buvo paskelbta, Anglijoje išėjo istoriko Edwardo Gibbon pirmas tomas veikalo apie Romos imperijos sugriuvimą. Kai šiandien tą knygą skaitome, tai nenoromis klausiamo, argi nėra panašumo tarp Romos imperijos ir JAV elgesio? Ir ten sąvoka "laisvė" buvo panaudojama blogam elgesiui. Jeigu dėl to imperija turėjo žlugti, tai ar dabar kiti moraliniai įstatymai galioja? Todėl niekuomet nereikia užmiršti, kad sąvoka "laisvė" slepia savyje ir didelę atsakomybę ir nemažai pavojų. Laisvės pavojai mūsų kartoje yra milžiniški. Mes galėtume juos įtalpinti į tris kategorijas:

1. Laisvės pavojai yra gyvi visuomet ten, kur mes žodį "laisvė" pakeičiame į žodį "savivalė";

2. Kai vartojame garantuotą mums laisvę tikslu padidinti ne visuomet legaliu keliu savo materialinį turta;

3. Kai vadovaujamės melu.

Taigi, šie trys mūsų priešai: savivalė, turto didinimas kitus skriaudžiančiu keliu ir melas viešame ir privačiame gyvenime užmuša laisvąjį gyvenimą Amerikoje. Jie gali sunaikinti pačią laisvę ir sudaryti sąlygas, kad totalinė diktatūra įsiviešpatautų ir per sekančius šimtmečius tironijos tamsumas valdytų ne tik kaip dabar Rytus, bet ir Vakarus.

Jubiliejiniai Amerikos metai kelia mums rimtą susirūpinimą: kur stovime, kur einame? Visur, kur tik galima, kovokime su Amerikos piliečių savivalė, kuri yra statoma laisvės vietoje. Ar tai būtų paskirų žmonių, ar būrių išsišokimai. Ar šie neberealūs tvirtinimai - "My home is my castle"? Kovokime net su teismais, kurie dažnai klaidingai interpretuoja pirmąjį konstitucijos paragrafą apie laisvės pasireiškimą. Neužmirškime, kuo daugiau savivalės, tuo mažiau laisvės.

Materialinių turtų sąskaiton kitų mylėjimas yra antrasis pavojus prarasti laisvę. Ta problema nėra nauja. Jau apaštalo Povilo laikais gobšumas ir noras bet kokia kaina praturtėti, buvo gyvas. Todėl apaštalas savo laiškuose išreiškia mintį, kad bet kuris blogis gimsta iš meilės pinigams. Skelbiant konstituciją, Amerikos protėviai buvo įsitikinę, kad ūkinė "laissez-Faire" (veikimo laisvė) santvarka yra geriausia ir išmintingiausia. Bet laiko bėgyje žmonių gobšumas, kitų išnaudojimas iškreipė tą santvarką. Ji pasidarė neteisingumo šaltiniu. Vaikų darbas 18 ir 19-me amžiuje, nusikaltimai prieš darbininką net šio amžiaus pradžioje, nelygios politinės teisės visiems, - priešinosi Evangelijai, t. y. laisvės panaudojimas blogiems tikslams. Nereikia stebėtis, kad šie Amerikai moka aukštą kainą už klaidingą mūsų protėvių sąvokos "laisvė" supratimą. Įdomu skaityti du Amerikos gamtos aprašymus. Vienas paskelbtas prieš 120 metų, parašytas žinomo prancūzų istoriko Alexis Crérel Tocqueville apie gamtą Michigan valstybėje, kitas tik dabar New York Times apie New Yorko apylinkes. Pas Toqueville tikras rojus: dideli medžiai, žalios pievos, paukščių čiulbėjimas. New York Times - šiukšlės, oro nuodijimas ir gamtos sunaikinimas. Suprantame, kad industrialinei ir poindustrialinei visuomenei sunku išlaikyti gamtos grožį, bet vistiek, kur pelno ieškojimas yra modus vivendi, ten laisvė virsta nelaisve.

Visoje Amerikos politikoje ir komercijoje viešpatuoja melas, tas trečiasis laisvės naikinimo faktorius. David Wise neseniai išleido knygą apie melą politikoje. Mes klausome radio, žiūrime te-

leviziją, skaitome laikraščius. Reikia labai, labai saugotis, kad nepasiduoti melui, kuris skverbiasi iš tų informacijų. Bet ir asmeniame elgesyje dažnai naudojame melą. Ir čia faktinai naudojame laisvę blogam tikslui.

Todėl, atsižvelgiant į susidariusią padėtį, su tam tikru neramumu širdyje klausiamo, kas daryti? Argi visiškai nusiminti ir skelbti mūsų politinio ir dvasinio gyvenimo bankrotą ir pasiduoti kitai ideologijai, kuri tik laukia mus pagrobtį? Klausimas yra, kas galima daryti, kokia užduotis laukia Bažnyčios šiame krašte, kur yra vieta mūsų Bažnyčiai?

Nėra abejonės, kad demokratinė santvarka atsirado pavojuje. Nuolatinis laisvės blogam elgesiui panaudojimas galų gale sukelia krizę. Todėl vis artėja ir artėja momentas, kada reikės išspręsti, ar visiškai atsisakyti demokratijos principų ir pasiduoti vienai ar kitai totalinei santvarkai, ar rasti savyje moralinių jėgų ginti laisvę Naujojo Testamento supratimu. Gundymas yra milžiniškas. Ten totalitariniame pasaulyje pažadėtas saugumas mūsų namuose ir gatvėse, darbo vietos užtikrintos, gydymas yra nemokamas, nemokamas aukštasis mokslas vaikams. Pažadėtos kitos privilegijos. O kaina-asmeninės laisvės apribojimas ir net sunaikinimas. Mes kartu su visais kitais Amerikoje stovime kryžkelėje: arba Solženicyno aprašytas Gulagas yra mūsų ateitis, arba netobula, serganti demokratija. Jeigu norime už ją pasisakyti, tai būkime pasiruošę ją ginti, už ją kovoti. Tame gynimo procese Bažnyčios Amerikoje gali tapti pozityviu faktoriumi. Krašte, kur nėra pagal konstituciją valstybinės Bažnyčios, bet nežiūrint to, vyriausybė sudaryta iš tikinčiųjų, Bažnyčių įnašas į demokratinės santvarkos gynimą gali būti milžiniškas. Bažnyčios gali pakeisti Amerikos visuomenės galvosoną tik tada, jeigu veiks kartu. Atskiras kiekvienos Bažnyčios darbas gali paveikti tik vieną, arba kitą jos narį. Tik visų Bažnyčių bendri žingsniai sudarytų sąlygas gelbėti pliuralistinę Amerikos poindustrinę tautą ir primintų jai, kad ji turi paslėptus nemirtingus turtus, tik jie yra uždengti mūsų netobulumu, mūsų klaidingu elgesiu. Bažnyčios, veikdamos bendrai, galėtų atnaujinti moralinius pagrindus mumyse ir ligotai demokratijai grąžinti visuomenėje priklausančią vietą. Čia glūdi ir mūsų Bažnyčios išėivijoje kilnus uždavinys.

Sinodai, pamaldos, spauda-viskas yra Dievo pašaukta ginti demokratiją. Tikėkime, kad pats Dievas duos mums jėgų mūsų ribose tą pašaukimą vaisingai ir garbingai pildyti.

Amen.

(Pamokslas pasakytas XXIX-me Sinode, 1976. VI. 27 d.)

Akt. A. KLASTAUSKIENĖ

Kauno Dramos aktore
KLAUSTAUSKIENĖ

RAMYBĖ GEROS VALIOS ŽMONĖMS

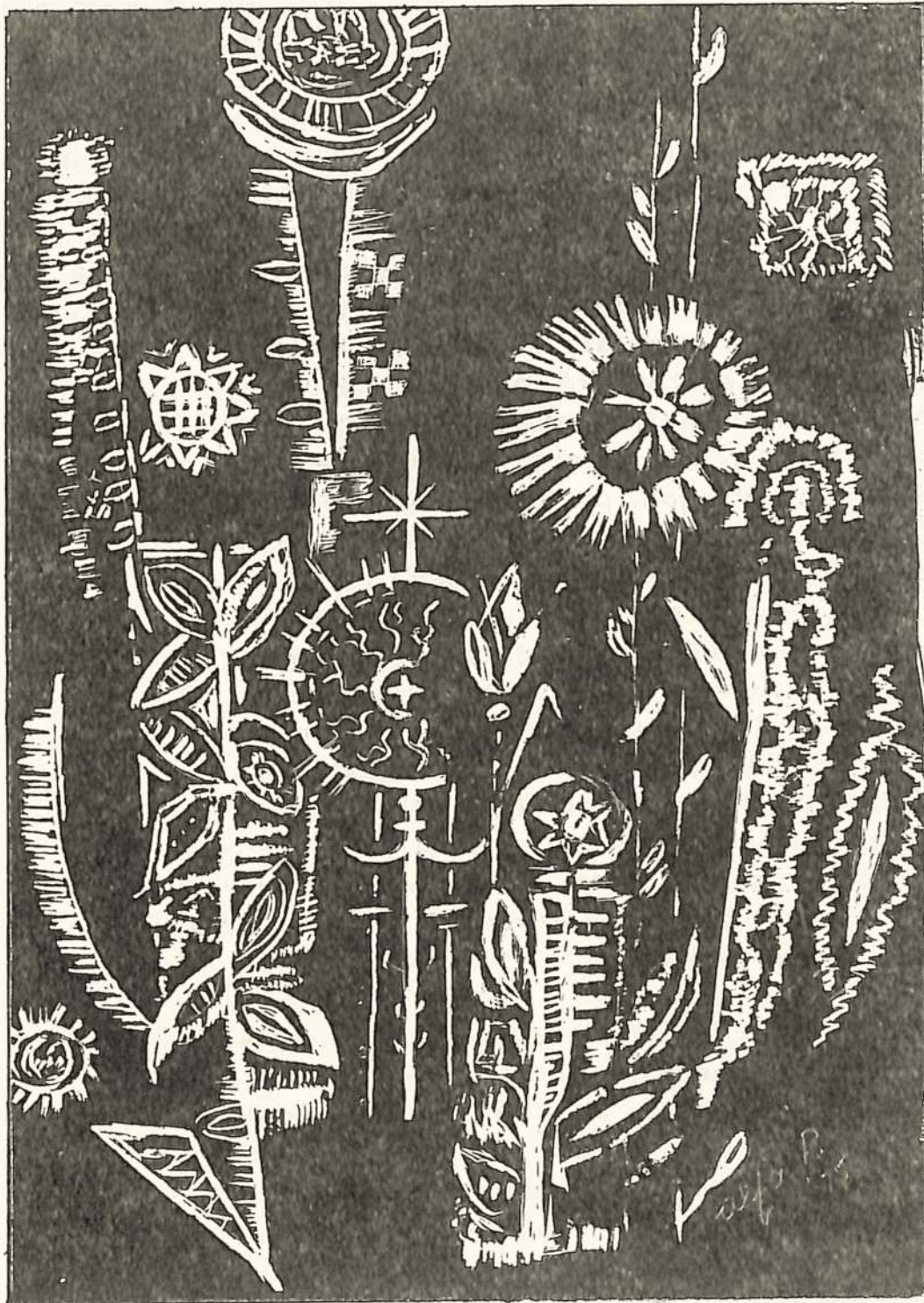
Ramybė geros valios žmonėms! - skelbė angelai.
Ramybė-aidėjo laukais, kloniais ir miškais.
Ramybė-šildė piemenų širdis ir pavargusio
Keleivio virpančius sąnarius.
Ramybė-švytėjo džiaugsmas gimdančios motinos
Akyse ir ateinančio kūdikio mažose lūpytėse.
Atėjo į mūsų žemę ramybė ir džiaugsmas.
Jis turėjo paliesti vargšų lūšneles ir karalių rūmus.
Tačiau ramybės, taikos bei džiaugsmo nešėjas
Nerado vietos karalių rūmuos ar šiltoje pastogėje.
Gyvulių šildomas ir iš jų tvartelio pradėjo
Pirmuosius žingsnius pas tuos, kurie Jo laukė, meldėsi,
kad Jis ateitų.

Ir atėjęs Jis nežadėjo turtų, garbės ar valdžios,
Ko žmonės norėjo. Jis neatėjo kaip puošnus karalaitis,
Bet kaip vargšas benamis, kuriam ne turtas buvo
Mielas ir šalti valdovų rūmai.

Jam buvo reikalinga širdies šiluma,
Kurį Jis rado beturčiuose.

Jis sėjo gėrio, doros ir artimo meilės sėklą ir į
Užkietėjusias, šaltas ir valdžios siekiančias
Žmonių širdis.

Šiandie mes meldžiamės ir prašome, kad gyventume pagal
Dievo įsakymus, kad mylėtume savo artimą, kaip pats save.
Mes prašome, kad mūsų tėvynėje Lietuvoje nudžiūtų
Ašaros ir sugrižtų į gimtuosius namus iš baisiųjų
Sibiro stovyklų ir kalėjimų visi ištremtieji.
Palaimink, Kristau Kūdikėli... Paversk tikrove mūsų
Troškimus; suteik laisvę mūsų tėviškėlei-
Palaimink žemę Tavo Motinėlės-
Tebūna vėl tėvų namuos ramu!...

Alja PAZIŪRIENĖ

MŪSŲ DVASINIAI RYŠIAI SU AMERIKA

Gvildendami mūsų dvasinius ryšius su Amerika, turėsime omenyje Lietuvos reformaciją ir jos ryšį su pirmaisiais piligrimais, padėjusiais dvasinius pagrindus Amerikos demokratijai. Lietuvos reformacija buvo pasukusi kalvinistine kryptimi, kas ją surišo su Olivero Cromwellio vadovauta puritonų revoliucija, kurios dėka pirmieji lietuviai reformatai pasiekė Olandiją ir Angliją, o iš čia ir kolonijinės Amerikos krantus.

Lietuvos reformacijos užmegzti pirmieji ryšiai su gimstančia Amerikos tauta ir valstybe, pramynė kelius ateinančioms lietuvių tautos kartoms, kurios, po pralaimėtų kovų prieš pavergėjus, ar genami skurdo ir priespaudos, surado sau antrąją tėvynę šioje laisvės šalyje.

Lietuvių išėivijai minint Amerikos nepriklausomybės 200 metų sukaktį, girdime dažnai kartojamus teigimus apie lietuvių nemažą įnašą statant Amerikos valstybę, kuriant jos kultūrą ar demokratinę santvarką. Teigiama, kad Amerika yra sudaryta iš įvairiausių tautų emigrantų, kurie atsivežę savo dvasinius ir kultūrinius lobius sudarė bendrą sintetinę Amerikos kultūrą ir civilizaciją. Galvojant šiomis kategorijomis, mes, kaip Lietuvos reformacijos palikuonys, turėtume pasitenkinti labai kukliu įnašu į Amerikos gyvenimo statybą ir drauge su kitais pasidžiaugti savo nuveiktais darbais.

Ar galima tuo matu matuoti mūsų dvasinius ryšius su Amerika? Lietuvių tautos emigracija į Ameriką iki baudžiavos panaikinimo buvo neskaitlinga, nes Didž. Lietuvos Kunigaikštijoje nebuvo susidaręs lietuviškas tretysis luomas. Tretysis luomas buvo tuo socialiniu pagrindu, ant kurio buvo statomas Amerikos ateities rūmas.

Lietuvos miestų gyventojų daugumą sudarė svetimtaučiai: vokiečiai, žydai, karaimai, totoriai ir įvairūs slavai, kurie, kaip amatininkai, pirkliai ir profesionalai, sudarė Kunigaikštijos miestų tretįjį luomą. Tačiau jie nebuvo nei dvasiniai, nei kultūriniai, nei, pagaliau, tautiniai suaugę su lietuvių tauta. Bajorija, žiūrėjusi su panieka į bet kurią fizinę darbą, tuo labiau į miestelėnų užsiėmimus, visai netiko emigracijai į Ameriką, kur jų laukė kietas, daug sumanumo ir pasiaukojimo reikalaujantis pionieriškas darbas. Tik gilaus tikėjimo protestantai buvo paruošti tokiam uždaviniui, bet jų eilės DLK-joje greit retėjo, pradėjus kontrreformacijai savo smurtingą ofenzyvą.

Pirmoji lietuvių tautos emigracija, dėl savo mažo skaičiaus, negalėjo pasireikšti Amerikos tautos, valstybės, o tuo labiau, demokratijos statyboje, kai buvo dedami pirmieji dvasiniai ir idėjiniai pamatai. Iki šiol mums težinomos tik dvi lietuvių tautos asmenybės: Aleksandras Karolis Kuršius, įsteigęs pirmąją humanistinę mokyklą New Yorke, ir Tadas Kosciuška, suvaidinęs didelę rolę Amerikos Revoliucijos kare.

Pagrindinė lietuvių emigracija prasidėjo po baudžiamosios panai-kinimo, kai Amerika jau buvo pastačiusi ir įtvirtinusi savo valstybės ir tautos organizmą. Atvykę būvę baudžiauninkai, praktiškai be jokio išsimokslinimo, paskendę tamsumoje ir prietaruose, neturėdami jokios specialybės, buvo traktuojami kaip darbo jėga, te-tinganti tik patiems sunkiausiems ir nedėkingiems darbams. Jie atvyko ne laisvės idėjų vedami, bet genami skurdo ir priespaudos su viena pagrindine mintimi, kad šioje "aukso šalyje" uždirbus kiek pinigų, kad sugrįžę Lietuvon galėtų nusipirkti gabalą žemės, pasistatyti trobesius ar kitaip įsikurti. Filosofas A. Maceina juos teisingai apibūdino kaip "duoneliautojus", nes jie sudarė beidėjinę masę, kuriai dar neegzistavo tokios sąvokos, kaip tolerancija, są-žinės laisvė, spaudos ar žodžio laisvė ir bendrai laisvo žmogaus samprata. Tokie žmonės tik savo fiziniu darbu prisidėjo prie Ame-rikos statybos, bet ne dvasinėmis vertybėmis.

Būvę DLK-jos baudžiauninkai, atvykę Amerikon, atsidūrę žė- mesnėje socialinėje pakopoje, tapo paveikti Amerikos laisvės idea- lų ir jų poveikyje ėmė sąmonėti ir bręsti laisvu žmogumi, kuris mums yra žinomas Amerikos lietuviu vardu. Tik šio dvasinio ir idėjinio Amerikos poveikio dėka galėjo suklestėti lietuvių išėivijos platus kultūrinis, idėjinis ir religinis gyvenimas, kuris savo keliu suvaidino svarbią rolę lietuvių tautos tautiniame atgimime, nepri- klausomybės atstatyme ir jos ūkiniame suklestėjime.

Šios istorinės tiesos pasigendame, kai skaitome lietuvių spau- doje minėjimo temomis rašytus straipsnius, ar klausomės kalbų parengimuose. Užmirštama, kad Lietuvos nepriklausomybės laimė- jimas būtų buvęs neįmanomas be Amerikos pergalingo dalyvavimo I Pasaul. kare ir prez. Woodrow Wilson paskelbtų XIV punktų. To- lygiai užmirštama, kad tolimesnė lietuvių tautos laisvės kova yra tampriai surišta su Amerikos vedama pasauline politika ir lietu- vių tauta tegali tikėtis savo laisvės laimėjimo tik demokratijos i- dealų vedama. Besiklausant lietuvių minėjimuose sakomų kalbų, susidaro įspūdis, kad Amerika turi būti dėkinga buvusiems bau- džiauninkams, ar vėlesnei kaimiečių masei, kuri savo prakaitu ir krauju pastatė šią laisvės šalį ir kad jiems priklauso visos Ame- rikos pagarba.

Ar tikrai Amerikos kultūra ir civilizacija tėra tik įvairių tautų

Lawrence, Kansas, 1976 m. liepos 4 d. kiekvienas skambino nuotraukoje matomą „Laisvės Varpą“. Varpą skambino ir nuotraukos centre su rankinuku esanti Olga Sprindytė-Dagiene
Nuotr. Povilo R. Dagio

bei rasių atsivežtų kultūrų ir dvasinių vertybių mozaika? Peržvelgę visame pasaulyje sukurtus naujokynus, iš jų visų Amerika išsiskiria kaip savitas unikumas. Visuose kituose naujokynuose, ar tai būtų Pietų Amerika, Canada, Australija, Naujoji Zelandija ar Pietinė Afrika, susidariusios naujos tautos aiškiai išlaikė iš savo atsivežtų kraštų kalbą, kultūrą, papročius ir net santvarką, kiek pakitėjusią prisitaikant prie vietos sąlygų. Gretimoje Canadoje vienoje dalyje aiškiai dominuoja anglų, kitoje prancūzų kalba, kultūra, papročiai, nors ir kiek pakitėję ne tiek dėl klimato ar geografinių sąlygų, kiek Amerikos poveikyje.

Amerikoje susidarė visai skirtinga ir savita socialekonominė sistema. Jos miestai su dangoraižiais centruose ir išmėtytais pakraščiuose uždarois priemiesčiais, jos farmų sistema yra pastatyta ant industrinių pagrindų. Industrija surado ir pritaikė naujus darbo organizavimo ir paskirstymo principus, o jos prekyba tapo suvesta į supermarketų sistemą. Mokslo ir tyrimo institucijos, nuo pradinio iki universitetinio, atsipalaidavo nuo europinių tradicijų. Tą patį matome visose gyvenimo srityse, ar tai imtume literatūrą, meną, muziką, šokius ir net sportą, -viskas atžymėta originalumu ir savitumu. Net pats amerikinis gyvenimo stilius, amerikiečio veikla ir galvosena yra skirtinga nuo viso likusio pasaulio.

Amerika sukūrė visai naują kultūrą ir civilizaciją, kurios dėka iškilo į vadovaujančias pozicijas visame pasaulyje. Tik Amerikos, ne tiek dėka tiesioginės materialinės pagalbos, kiek įsisavinus jos mokslo, technologijos ir organizacinius metodus, sugebėjo Vakarų Europa ir Japonija po II Pasaul. karo katastrofos tvirtai atsistoti ant savų kojų. Taip pat tik dėka Amerikos, t. v. "žaliosios revoliucijos", Azijos tautos atstūmė bado šmėklą. Netgi komunistiniai kraštai, kurie taip perdėtai giriasi savo didele pažanga, turi būti dėkingi pirmon eilėn Amerikai, nes jos mokslo ir technologijos įsisavinimo dėka galėjo atsiekti savo laimėjimus. Tad teigimas, kad Amerikos civilizacija yra sudaryta iš įvairių emigrantinių tautų kultūrų ir dvasinių įnašų mišinio, yra pilna nesąmonė.

Kalbant konkrečiai apie lietuvius, tai nei mūsų kalba, nei mūsų šokiai ar dainos, nei mūsų tautos literatūra, menas ar kitos kultūrinės apraiškos neįėjo į Amerikos kultūros ir civilizacijos sąrangą, ir negalėjo įeiti. Lygiai kaip ir Lietuvoje žydų, čigonų, totorių, vokiečių, lenkų, rusų ir kitų tautinių mažumų puoselėjamos kultūros ir papročiai negalėjo įeiti į lietuvių tautos susidarančią tautinę kultūrą, nes buvo svetimi savo dvasia, nors ir neišvengta skolinių.

Tiesa, kaip Lietuvoje taip ir Amerikoje, įvairių tautinių mažumų kultūrų poreiškiai pajvairina gyvenimą ir tuomi praturtina, bet nedaro dvasinės įtakos į besiformuojančią krašto kultūrą ar jos

civilizaciją. Tik tų tautų emigrantai, kurie savo kraštuose buvo artimi savo dvasia Amerikos idealams, buvo ir yra gyvybiniu šaltiniu iš kur šis laisvės kraštas sėmė ir semia savo papildomas jėgas ir idėjas dar didesniam kultūriniam ir dvasiniam suklestėjimui.

Tad kyla klausimas, kokios dvasinės jėgos apsprendė Amerikos išskylimą į viso pasaulio pirmaujančias pozicijas, kas sukūrė jos gyvenimo savitumą ir iš kur plaukia jos neišssemama energija? Amerikos dvasia ir idėalai per daugelį šimtmečių brendo Vakarų Europoje; iš ten, po ilgų tragiškų ir pralaimėtų kovų prieš despotizmo jėgas, atėjo į šį žemyną ir čia tapo realizuoti.

Žymiausi Vakarų Europos mokslininkai ir istorikai nustatė, kad kiekvienos kultūros ir civilizacijos pagrinde yra padėti dvasiniai ir idėjiniai įsitikinimai, ant kurių pagrindų vėliau išauga materialinė kultūra, civilizacija ir pati valstybinė ir visuomeninė santvarka. Bent iki mūsų laikų viešpataujančios religijos sudarydavo dvasinius bei idėjinius pagrindus, ant kurių išaugdavo atitinkamos kultūros ir civilizacijos.

Amerikos dvasinius pagrindus padėjo kalvinistai-puritonai, kurie vėliau buvo papildyti kitų reformacijos kryptų dvasiniu įnašu bei iškilusių apšvietos amžiaus idealų. Reformacijos žinovai, kaip Emile G. Leonard ar Leopold von Ranke, tiesiog tvirtina: Jonas Kalvinas buvo dvasinis Amerikos kūrėjas. Platesnėse istorijos apžvalgose nurodoma, kad Amerikos revoliucija buvusi Olivero Cromwellio revoliucijos tęsa. Po pralaimėtos Cromwellio revoliucijos puritonai masiniai pasitraukė į Ameriką, kur sudarė stiprias kolonijas su plačiomis savivaldos teisėmis, kuriose buvo brandinami atsivežti iš Europos laisvės ir nepriklausomybės idealai. Vėlesniame laikotarpyje anglosaksų revoliucionieriai buvo papildomi kitų kraštų kovotojais prieš despotizmą, kaip Skandinavijos liuteronais, Prancūzijos hugenotais, vokiečių ir šveicarų baptistais ir Vengrijos bei Lenkijos unitarais.

Po nepriklausomybės kovų laimėjimo, Amerika plačiai atidarė duris Didžiosios Prancūzų Revoliucijos kovotojams, po kurių sekė Vakarų Europos tautų 1830, 1848 ir 1870 m. demokratinių revoliucijų masiniai pabėgėliai, kurie drauge su ankstyvesniais protestantais kovotojais sudarė Amerikos tautos branduolį. Nežiūrint didelių tikėjimo ir įsitikinimų skirtumo, visus kovotojus prieš despotizmą jungė bendri laisvo žmogaus idealai, kurie galutinėje išdavoje sukūrė savitą amerikietišką demokratiją.

Amerikos revoliucija, savo esmėje būdama tęsiniu nepavykusių Vakarų Europoje revoliucijų, nukreiptų prieš savus ar svetimus despotus, atmetė visą feodalinę santvarką su jos kultūra, civilizacija ir religija. Jos vieton, pasitraukę Amerikon laisvės kovotojai,

Bendrų lietuvių liuteronų ir reformatų pamaldų, švenčiant JAV Nepriklausomybės dieną, Liepos 4-tą, įvykusių Tėviškės bažnyčioje, vaizdai. Vidur. nuotr. iš k. į d.: gener. suprt. kun. St. Neimanas, suprt. kun. P. Dilys, gieda teologijos studentas V. Mielulis, akompanuoja A. Kaminskas. Sakykloje — senj. kun. A. Trakis. Apat. nuotr. — po pamaldų prie Tėviškės bažnyčios. Chicago, 1976. VII.4

Nuotr. M. Nagio

buvo pasiryžę sukurti naują gyvenimą, pastatytą ant visai skirtin-
gų dvasinių ir idėjinių pagrindų. Jau vien šis momentas nulėmė,
kodėl atsivežta Europos įvairių tautų kultūra ar papročiai turėjo
sutirpti Amerikos katilė, jei savo dvasia ir idėjomis buvo sveti-
mos laisvo žmogaus principams. Tik ta atsivežta kultūra galėjo ir
gali išlaikyti savo tautinį savitumą, kuri buvo Europoje išaugusi ir
surišta su laisvės kovomis prieš despotizmą. Kaip tik prie pasta-
rųjų kategorijų priklauso Lietuvos Reformacijos dvasinis ir kul-
tūrinis palikimas.

Kova už žmogaus išsilaisvinimą iš dvasinės ir politinės vergi-
jos prasidėjo Vakarų Europoje su renesansu, humanizmu ir refor-
macija. Renesansas atgaivino antikinį graikų ir romėnų kultūros,
meno ir mokslo turta; humanizmas atskleidė Platono ir kitų grai-
kų filosofų mintijimą, kuriuo buvo nugalėta viduramžinė scholastų
galvosena. Šie sąjūdžiai paruošė dirvą reformacijai, kuri jau įgavo
dvasinės revoliucijos pobūdį ir greitai laiku išaugo į politines ir
militarines kovas.

Tai buvo dramatinės kovos, kuriose gimė naujųjų amžių epocha
ir iškilo Vakarų demokratija. Kovų eigoje reformacijos stovykloje
iškilo kalvinizmas, kaip vadovaujančioji dvasinės revoliucijos jėga.
Nenuostabu, kad Šveicarija tapo pirmoji Europoje demokratinė res-
publika, o Anglijoje įvyko pirmoji kalvinistinė-puritonų revoliuci-
ja. Pralaimėta revoliucija po šimtmečio tapo apvainikuota Ameri-
kos revoliucijos laimėjimu, vedant kovą prieš tą patį Anglijos des-
potizmą.

Ta pačia proga tenka pasakyti, kad tolygiai Lietuvos-Lenkijos
jungtinėje valstybėje, kalvinistinės reformacijos poveikyje, buvo į-
kurta respublika, žinoma istorijoje Rzeczpospolitos vardu, su ren-
kamu karalium ir plačiomis bajorų teisėmis ir laisvėmis. Trum-
pame periode respublika buvo tapusi laisviausia šalimi visoje Eu-
ropoje, nes buvo pripažinta ir įgyvendinta religinė laisvė. Pradėto-
ji kontrreformacijos ofenzyva netrukus palaužė reformacijos lai-
mėjimus ir po pralaimėtų kovų pirmieji Lietuvos reformatai tu-
rėjo ieškoti prieglobsčio Olandijoje, Anglijoje ir Amerikoje. Tokiu
keliu susidarė tamprūs ryšiai tarp lietuvių tautos ir Amerikos, ku-
rių neišstengė sunaikinti vėliau įsigalėjusios kontrreformacijos jė-
gos.

Kalbėdami konkrečiai apie dvasinius ryšius su Amerika, nes
pasigendame visoje lietuvių raštijoje pačių ryšių apibūdinimo, nes
lietuviams yra neaiški pati istorinė reformacijos reikšmė. Papras-
tai lietuvių raštijoje, neišskiriant ir lietuvių protestantų pasisaky-
mų, aiškinant reformacijos kilmę ir jos priešastingumą, nurodant
į įsigalėjusį R. Katalikų Bažnyčioje moralinį pakrikimą, dvasinę
korupciją, naudojimą religijos imperialistinių karų bei ištisų tau-

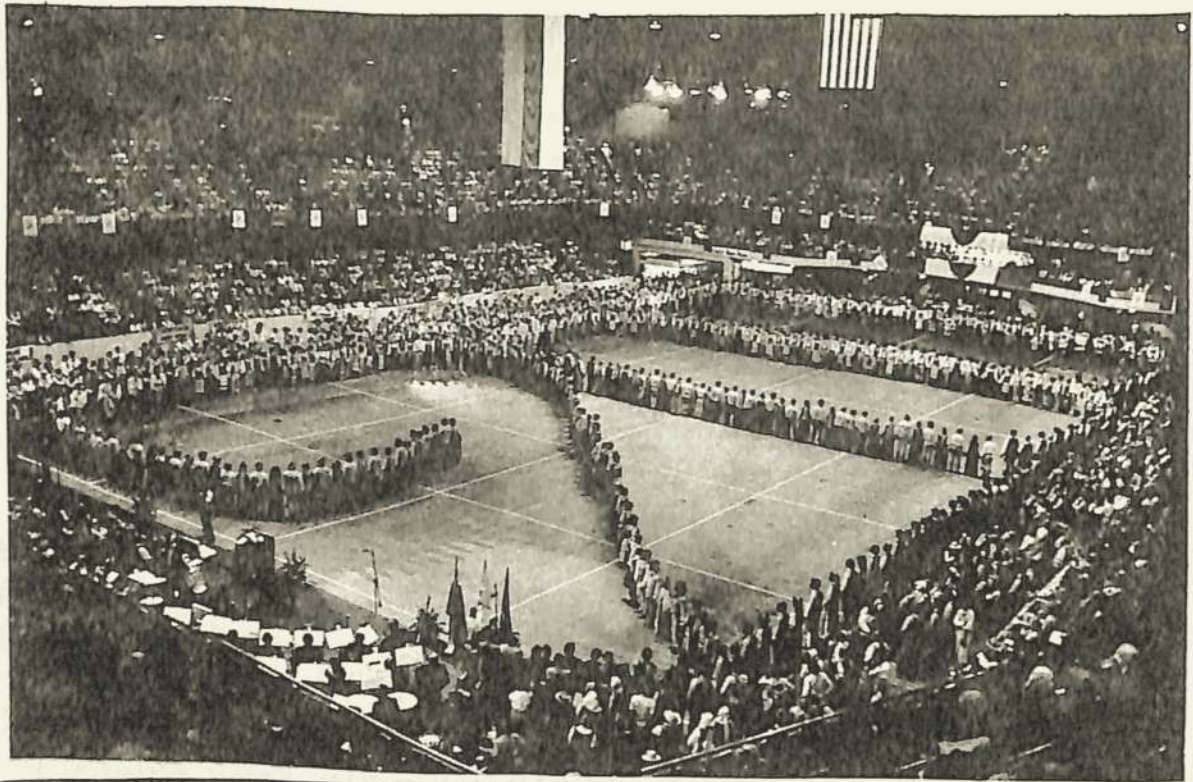
tų ir luomų pavergimo pateisinimui. Tokie neigiami reiškiniai buvo keliami pačioje Katalikų Bažnyčioje iškilių, didžiųjų asmenybių, kaip Pranciškaus iš Asyžiaus ar Savonarolos. Kovoje su įsigalėjusiomis blogybėmis kai kurie popiežiai ir Bažnyčios ekumeniniai susirinkimai pasiekdavo teigiamų rezultatų. Atsinaujinimo pastangos buvo ir yra vykdomos R. Katalikų Bažnyčioje, bet jos nepakeisdavo pačios katalikybės esmės. Katalikybė, kaip praeityje, taip ir dabartyje, neištengia išspręsti problemų prieš kurias yra pastatytas pasaulis ar bent pačios katalikiškos tautos. Viduramžių Europą kankino amžini karai, badmečiai, epidemijos ir kitokios nelaimės, jau nekalbant apie vergiją ir baudžiavą, kurių Romos Bažnyčia neištengdavo nugalėti ar pašalinti.

Viduramžių protai, nesvarbu, ar jie brendo vienuolynų asketiškame gyvenime, kartais pasiekdami šventojo aureolę, ar vedė palaidą bohemišką gyvenimą, nesugebėdavo suprasti net paprasčiausių gamtos ar gyvenimo reiškinių. Tomas Aquinas, laikomas didžiausiu viduramžių mąstytoju, sugebėjo detalai aprašyti pragarą, bet paklaustas tikrai neatsakytų, kodėl vienos medžiagos dega, kitos ne; kodėl vienu ugnis duoda didelę kaitrą, kitos vos smilksta, - ir iš viso neatsakytų į klausimą, kas yra ugnis. Tas pat pasakytina ne tik apie visus gamtos reiškinius, bet toks pat aklumas viešpatavo svarstant istorinius, socialinius ar ekonominius klausimus. Neveltui viduramžiai gavo tamsiųjų amžių vardą, o tų laikų scholastiniai mokslai - obskurantizmo titulą.

Per kryžiaus karus Vakarų Europa susidūrė su daug aukštesne arabų kultūra, kurios įtakoje pradėjo bręsti Europoje renesansas, nukreipęs savo dėmesį į senovės graikų ir romėnų kultūrinį palikimą. Renesanso poveikyje gimęs humanizmas atstatė Europoje racionalaus galvojimo principus, kurių dėka prasidėjo atradimų ir mokslinio tyrinėjimo gadynė. Šiais humanizmo laimėjimais pasinaudojo pirmon eilėn R. Katalikų Bažnyčia ir įvairių kraštų valdovai, sustiprindami savo despotinę galią.

Po dviejų šimtmečių paaiškėjo, kad renesansas tik tiek sugebėjo praturtinti Vakarų Europą, kiek naujų vertybių surado antikinėje kultūroje ar arabų moksluose ir filosofijoje. Išsėmus visus šaltinius, užsibaigė ir renesanso žydėjimo epocha. Grubiam palyginimui paimkime kad ir tokį pavyzdį: daleiskime, kad vargingas valstietis beardamas dirvą užtiko pilną puodą auksinių pinigų. Už surastą auksą prisipirko daugiau žemės, pasistatė gražius trobesius, įsigijo veislinius gyvulius ir padarė didelę pažangą. Išsekus surastam auksui, užsibaigė valstiečio tolimesnė pažanga ir po to neišvengiamai atėjo smukimo metai.

Reformacija, sendama savo išmintį ne iš pagoniškų kultūrų palikimo, bet iš Šv. Rašto, įvykdė dvasinę revoliuciją, kurios pasėko-

JAV 200 metų sukakties paminėjimui V-sios Lietuvių Tautinių Sokių šventės, įvykusios International Amphitheatre, dalyvaujant prezidentienei Poniai Betty Ford, vaizdai. Chicago, 1976.IX.5.

Nuotr. M. Nagio

je tapo sukurtas naujas žmogus. Iki reformacijos visose tautosose pažanga vyko labai lėtu tempu ir buvo pasiekama tik per kitų tautų užkariavimą ir pavergimą. Veik visų mums žinomų tautų pasiekta kultūros ir civilizacijos viršūnė sutapdavo su jų užkariavimų riba. Tą istorinį dėsnį gerai pavaizduoja ir mūsų tautos istorija. Iki valstybės susidarymo baltų gentys, gyvendamos primityviu gy-

venimu, per du tūkstančius metų neįstenge sukurti savos civilizacijos. Lietuvos valstybės įkūrimas prasidėjo su baltgudžių žemių užkariavimu ir pasiekė savo viršūnę Vytauto Didžiojo laikais. Su DLK-jos valstybės augimu sparčiai augo jos civilizacija ir kultūra, kuri pradėjo žlugti nuo to laiko, kai lietuviams teko trauktis iš užkariautų žemių.

Reformacija sukūrė kūrybingą žmogų, kuris, išlaisvintas iš dvasinės vergijos ir tamsos, galėjo atidengti gamtos paslaptis ir įkinkyti jos jėgas savo ir visos žmonijos tarnybai. Reformacijos sukurtas žmogus įvykdė mokslinę ir ypač industrinę revoliuciją, kuri sudarė pagrindą laisvų tautų ir laisvo žmogaus egzistencijai. Su industrine revoliucija sekė politinė, socialinė ir santvarkos revoliucijos, nes laisvas žmogus negali išvystyti savo pilno dvasinio ir protinio potencialo gyvendamas atgyventos santvarkos ir kultūros rėmuose.

Istorija byloja, kad visos žmonijos progresas vyko per žiaurius karus ir tebevyksta per daug žiauresnes revoliucijas, kurios palieka galias moralines žaizdas naujai susidariusiuose tautų ar valstybių organizmuose. Žmogaus istorija buvo ir yra rašoma krauju. Tą tiesą paliudijo Kristus savo mirtimi ant kryžiaus.

Paskaitos rėmai neleidžia pilnumoje atskleisti, kaip Reformacija įvykdė žmogaus dvasinę revoliuciją, - tam reikėtų platesnės studijos. Pasitenkinsime nurodymu, kad kng. M. Radvilos Juodojo pravesta 1563 m. Vilniaus seime religinės laisvės privilegija, užtikrinanti visoms religijoms laisvą išpažinimą, padarė anų laikų DLK-ją laisviausiu kraštu visoje Europoje. Tas pats religinės laisvės principas buvo padėtas Amerikos konstitucijos pagrinde, nes, kaip įrodė liūdnas Lietuvos-Lenkijos jungtinės valstybės likimas, neįgyvendinus religinės laisvės, neįmanoma įgyvendinti pilietinių ir asmeninių laisvių.

Šis istorinis bruožas, išplaukęs iš Lietuvos reformacijos savytumo, surišo artimais dvasiniais ryšiais lietuvių tautą su Amerika nuo pat jos kūrimosi pradžios. Šių dvasinių saitų neįstengė vėliau nutraukti įsigalėjusios DLK-joje savos ar svetimos despotizmo jėgos, nes atvykę Amerikon lietuviai greitai laiku nusikratydavo pirmestus jiems dvasinius pančius ir tapdavo integraline Amerikos tautos dalimi, neprarasdami savo tautinio savytumo.

Drąsiai galime teigti, kad Lietuvos Reformacijos palikimas yra autentiškas dvasinis įnašas į Amerikos demokratijos statybą, kuriuo užpelnytai galime didžiuotis drauge su visa lietuvių tauta, Amerikai švenčiant 200 metų Nepriklausomybės sukaktį.

(Skaityta Liet. Ev. Reformatų Bažnyčios Sinode, Chicago, 1976. VI. 26 d.)

SUNKU (detalė) DAGYS

APMĄSTANTIS DAGYS

TARP PRAEITIES IR DABARTIES

(Tęsinys iš "Mūsų Sparnų" Nr. 40)

ALEKSANDRAS KAROLIS KURŠIUS

Visus 1976 metus Jungtinės Amerikos Valstijos šventė savo 200 metų įsikūrimo sukaktuves. Per tuos 200 metų Amerika, besitvarkydama demokratiniais pagrindais ir juos nusakančiais konstituciniais dėsniais, šiandien yra išaugusi į galingiausią pasaulio valstybę. JAV šiandien yra patikimiausias viso laisvojo pasaulio ramstis. Į jas yra nukreiptas ir visų komunistinės tironijos smaugiamų tautų viltingas žvilgsnis. Tų pavergtųjų tarpe yra ir mūsų Lietuva.

Kokios moralinės, protinės ir kartu fizinės jėgos ištengė Ameriką per tokį trumpą laiką iškelti į tas aukštybes? Juk kiekvienam yra žinoma, kad šis galingasis kraštas yra daugelio skirtingų tautybių mišinys. O kur skirtingos giminės su savo skirtingomis pažiūromis ir skirtinga kalba, ten, net pagal Šv. Rašto liudijimą, turėtų kartotis Babelio bokšto nesėkminga statymo istorija. Tačiau Amerikoje Babelio bokšto istorija nepasikartojo. Priešingai, čia buvo įrodyta, kad pasaulyje galima sukurti valstybę, susidedančią iš daugelio skirtingų tautybių, įvairiausių skirtingų požiūrių į gyvenimą ir iš daugelio skirtingų kalbų bei dialektų. Tai stebuklas, kurio poveikyje mes šiandien Amerikoje gyvename. Kaip tai galėjo atsitikti?

Kai pirmasis Europos žemyno jūreivis, Kristupas Kolumbas su savo bendražygiais, anais 1492 m. nuleido Naujojo Pasaulio pakrantėje savo laivų inkarus, jie buvo apstulbinti jų pasiekto krašto platumu ir visokių gamtinių gėrybių gausumu. O gyventojų, tomis gėrybėmis besinaudojančių, tebūta paskirų indėnų giminių ir jų kolonijų. Taigi, ateikite iš gyventojais perpildytos Europos piligrimai ir įsikurkite šitame, rojiškas sąlygas siūlančiame, krašte! Toks gandas tais laikais aplėkė visą "senąją kontrę"-Europą.

To gando gandomi iš Europos pirmieji pradėjo plūsti įvairiausi nuotykių ieškotojai, apskrios prekybos gyslelę turintieji, greit pralobti troškulio skatinami ir panašūs atributai. Jų tarpe nestokojo nė kriminalinio elemento, kuriam gimtiniame krašte grėsė teismo rykštė. Tai buvo pradinis JAV formavimosi sluoksnis.

Antrasis, pajėgęs pirmąjį apvaldyti ir padėti humanizmu, tolerancija, laisve bei demokratija paremtus naujai besikūriantios valstybės pagrindus, susicementavo iš Senajame Pasaulyje perse-

kiojamų revoliucionierių, politinių ir religinių emigrantų. Hermanas Pavilonis "M. Sp." Nr. 40 rašinyje "JAV įsikūrimas" teisingai konstatuoja: "Pasklidusi žinia po visą Europą apie Naujojo Pasaulio pasakišką klestėjimą ir jo neišsemiamus turtus, sužadino didelį skaičių europiečių, ypač neturtingą luomą, religiniai persekiojamus bei politiniai nusikaltusius žmones, kurie svajoto rasti Naujajame Pasulyje visokeriopą laisvę ir prabangų gyvenimą. Didelės minios žmonių veržėsi patekti į šią Dievo žadėtą šalį. Vokiečiai, italai, airiai, slavai, vengrai, suomiai, žydai, na, kaip žinoma iš istorijos, ir kelios lietuvių šeimos pasiekė Ameriką (pabraukta mano, J.). Religiniu atžvilgiu naujieji emigrantai tuo metu grupavosi į quakerių, puritonų, piligrimų, ortodoksų, katalikų, hugenotų (ir murmonų, J.) bendruomenes".

Apie tas "...iš istorijos žinomas ir kelias lietuvių šeimas, pasiekusias Ameriką" tais laikais, kai "...Didelės minios žmonių veržėsi patekti į šią Dievo žadėtą šalį", šiame rašinyje norima platėliau pakalbėti. Dėl to, kad tos "kelios šeimos" ar pavieniai lietuvių tautos vaikai, daugumoje, o greičiausia-visi buvo nuo jėzuitų Lietuvoje vykdomo teroro pasitraukę reformatai.

* * *

Žymiausias iš jų tarpo buvo lotynų kalbos profesorius ir medicinos daktaras, pagal Lietuvių Enciklopediją (XIII t. 433 psl.), KURŠIUS (Kurcijus?) Aleksandras Karolis, dr. Naujorko miesto archyvuose sulotyninta pavarde žinomas kaip Alexander Carolus Curtius, former profesor in Lithuania". Toliau tame LE-jos tome A.Sm. (Anicetas Simutis), remdamasis istoriniais New Yorko archyvais bei vėlesniais laikais pasirodžiusiais apie Aleksandrą Karolį Kuršių Emilie Sarter ir C. R. Jurgėlos rašiniiais, spėlioja: "... Tai, manoma, yra pirmas žinomas lietuvis atvykęs į Ameriką rašto ir lotynų kalbos mokytojas. Matyt, greičiausia politinis pabėgėlis iš Lietuvos... Kad tais laikais V. Europoje buvo lietuvių pabėgėlių, patvirtina kad ir toks pareiškimas Naujorko gubernatoriaus Stuyvesanto 1659. IX. 4 laiške olandų Vakarų Indijos bendrovei, kuriame prašoma stengtis, kad kiek nors benamių, lietuvių, prūsų... ūkininkų būtų prisiųsta pirmaisiais laivais".

Vienas tokių benamių, profesorius ir medicinos daktaras lietuvis Aleksandras Karolis Kuršius, tos olandų Vakarų Indijos bendrovės siunčiamas tuometinio Naujojo Amsterdamo (vėliau perkrikštyto į New Yorką) aukštesniosios mokyklos direktorium ir mokytoju. Atplaukęs į Naująjį Amsterdamą laivu "Bever" 1659 m. liepos 4 d. prisistatė to miesto burmistrui. Netrukus po to A. Kuršius, kaip direktorius ir kartu tos aukštesniosios mokyklos (ji buvo numatyta vėliau paversti akademija ar universitetu) lotynų kalbos mokytojas, pradėjo eiti savo pareigas naujai mokyklai pastaty-

Dr. Aleksandras Karolis KURŠIUS
Braižinys Prano Lapės

tame pastate, kuris buvo tarpe dabar New Yorke esančios Broad Street ir Exchange Place sankryžos. Tą vietą lietuvis praeivis ar ekskursantas galėtų aplankyti ir tuo pagerbti pirmąjį New Yorke aikštesniosios mokyklos steigėją ir pirmąjį to miesto medicinos daktarą-Aleksandrą Karolį Kuršį.

* * *

JAV 200 metų Nepriklausomybės šventės paskelbimo proga buvo suteikta galimybė kiekvienai atskirai tautybei, buvusiai ir tebeegzistuojančiai, pasireikšti, pasirodyti savo šio krašto nepriklausomybei iškovoti įnašu, o ir dabar tebesančiu tautiniu aktyvumu. Ir mes, lietuviai, turėjome progos toje šventėje dalyvauti ir savo įnašu šio krašto gyvenimui bei kultūrinėmis vertybėmis pasirodyti. Ta proga buvo prisimintas ir tas pirmasis New Yorke Schoolmaster'is-Alexander Cursius-Kuršius.

Šiame krašte gimusio istoriko Algirdo M. Budreckio paruoštoje ir 1976 m. Oceana Publications, Inc. Dobbs Ferry, New Yorke labai gražiai išleistoje dokumentinėje ("Ethnic Chronology Series Number 21") knygoje, pavadintoje "The Lithuanians in America

1651-1975, A Chronology & Fact Book", A. K. Cursiui paskirta kone keturi puslapiai labai smulkaus šrifto. Čia paminėtos kai kurios priežastys (Rusijos caro Aleksiejaus Romanovo invazija į Lietuvą ir Lenkiją 1654 m.), vertusios lietuvius bėgti į kitus kraštus ir nurodoma, kad Vilniaus jėzuitų akademijos profesoriai stengėsi ne vien patys pabėgti, bet gelbėjo ir kultūrinės vertybes. Pvz. tos akademijos biblioteka 1655 m. buvusi išgabenta į Karaliaučių ir sugrąžinta atgal į Vilnių rusus išstūmus iš Lietuvos. Autorius prileidžia galimybę, kad ir A. Kuršius bus buvęs kurios nors aukštesniosios mokyklos profesorium Didžiojoje ar Mažojoje Lietuvoje (Karaliaučiuje) ir iš ten pasitraukęs į Olandiją.

Čia prisieina autoriui paprieštarauti: A. Kuršius negalėjo būti kurios nors jėzuitų aukštosios mokyklos Lietuvoje Profesorium jau vien dėl to, kad jis buvo reformatas. O jėzuitų ordinas į Lietuvą katalikų vyresnybės buvo pašauktas tam, kad išnaikintų reformaciją. Mažojoje Lietuvoje (Karaliaučiuje) jėzuitai negalėjo turėti jokios mokyklos, nes tas kraštas buvo valdomas protestantų. Jeigu, sakysime, Kuršius profesoriavo Karaliaučiaus universitete, tai jam nebuvo reikalo bėgti į Olandiją, kadangi rusai buvo užpuolę Lietuvą ir Lenkiją, bet ne Mažąją Lietuvą, kurią tada valdė Vokietija. Buvo kitokios priežastys, privertusios tą profesorių ir medicinos daktarą pasitraukti iš Lietuvos į Olandiją. Pirma peržvelgsime A. Kuršiaus atvykimą į Ameriką, gyvenimą šiame krašte 1659-1661 m. ir grįžimą atgal į Olandiją.

Istorikas A. Budreckis surinko ir labai vaizdžiai savo knygoje pateikė dokumentaciją apie A. K. Kuršiaus "odisėją" iš Olandijos į New Amsterdamą (t. y. New Yorką), gyvenimą ir darbą jame bei kelią atgal. Būtų labai verta tą A. Budreckio liudijimą išversti iš anglų kalbos lietuviškai ir atspausdinti "M. Sp-se". Deja, šiuo tarpu to padaryti neįmanoma, nes ne autorius, bet knygos leidykla "Oceana Publication, Inc." turi "Copyright" ir tik jos sutikimu tegalima vertimą ar jo dalį padaryti. Tenka tenkintis labai trumpa chronologija ne vien A. Budreckio knygoje, bet ir kitoje lietuvių autorių rašliavoje esančia, būtent:

1. "Jau prieš 1609 m. olandai buvo suorganizavę prekybai ir kolonizacijai plėsti bendrovę (De Westindische Compagnie). Jai buvo duota plačių teisių ir daug galios. Kuriamose kolonijose ji galėjo leisti įstatymus, skirti gubernatorius ir net karus skelbti. Ji turėjo nemažą tiems laikams laivyną ("Lietuvių išėvija Amerikoje", 5 psl.).

2. "Naujosios Olandijos", kurios sostinė tuokart buvo New Amsterdam, gubernatorius Peter Stuyvesant 1658 m. rugsėjo 19 d. laišku pakartotinai kreipėsi į "West India Company" direktorių Amsterdamo, prašydamas jį atsiųsti į New Amsterdam'ą kvalifikuotą mokslo vyrą, paruoštą aukštesniajai mokyklai vedėją-direktorių. Naujo-

jo Amsterdamo burmistras tikėjosi tą mokyklą paversti universitetu. Jam pritarė ir kolonijos "Nauj. Olandija" gubernatorius.

3. Gubernatorius Peter Stuyvesant į savo laišką-prašymą iš Olandijos West India Company direktoriaus Amsterdame gavo atsakymą, datuotą 1659 m. balandžio 25 d. Tame atsakyme skundžiamasi, jog labai sunku buvo surasti lotynistą "schoolmasterį", ir vis tik tai buvęs Lietuvoje profesorius Alexander Carolus Curtius jau vykstaš perimti jam skirtas mokytojo ir direktoriaus pareigas. Pranešama, kad jam nustatytas 500 florinų metinis atlyginimas, įskaitant ir maistpinigius. Prie to būsimo metinio atlyginimo, išvykstančiam pedagogui West India Company įteikė vienkartinę 100 florinų sumą... prekybos reikalams (!!!).

4. Laivu "Bever" atvykęs į New Amsterdamą, A. K. Curtius pristatė to miesto burmistrui 1659 m. liepos 4 dieną. Netrukus po to, jis atidarė lotynų mokyklą berniukams naujai pastatytose patalpose.

5. Jo mokymu ir daktaro pareigomis Nauj. Olandijos gubernatorius ir miesto burmistras buvo labai patenkinti ir stebėjosi jo stropumu, pareigingumu bei sąžiningumu. Tą savo pasitenkinimą gubernatorius išreiškė laiške West India Company vadovybei, prašydamas paskirti A. Kuršiui didesnę atlyginimą, nes jis, dėl brangaus pragyvenimo, negalįs su gaunamuoju išsiversti. Kompanija laikėsi biurokratiškai, tvirtindama, kad mokytojams ar kitų profesijų tarnautojams paskirtų atlyginimų negalima keisti.

Užtat 1661 m. gruodžio 27 d. Alexander Carolus Curtius, "nobilis Lithuanus", grįžęs į Olandiją, įsimatrikuliavo Leideno universitete, kaip "medicinae candidatus"... Apie jo šeimyninį stovį (vėjęs ar viengungis), o taip pat apie gimimo laiką ir vietą Leideno universiteto archyve žinių nėra.

* * *

Gal būt tų trūkstamų žinių yra pateikta "Lietuvių Gydytojų Draugijos" 1967 m. New Yorke išleistoje knygoje: "Dr. Alexander Carolus Curšius-Kuršius"? Tos knygos autoriai: Kučys, St. Budrys ir Vaclovas Paprockas. "Darbininko" leidykla. Toje knygoje yra įdėtas A. K. Kuršiaus disertacijos vertimas iš lotynų kalbos. Be abejonės, toje knygoje, kurios pirkti niekur nebegalima gauti, yra ir kitokių davinų apie tą lietuvį mokslininką.

Tą pirmąjį New Yorko mokytoją ir gydytoją šiais laikais bandė savintis lenkai. Jiems nepasisekė, nes visi esamieji duomenys rodo jį buvus gryniausiu lietuviu. Pastaruoju laiku į jį tiesia rankas latviai, išvesdami jo tautybę ne pagal archyviniuose dokumentuose esamus duomenis, bet pagal jo pavardės panašumą į Latvijos teritoriją-Kuršiją-Kurzemę ir pnš. Tai, žinoma, tautinės ambicijos užmojis turėti savųjų tautiečių tarpe tą pirmąjį to miesto-New Yorko

aukštesniosios mokyklos direktorių ir mokytoją bei pirmąjį to miesto gydytoją Aleksandrą Karolį Kuršį, o gal Kuršaitį, nes jo pavardė ne visuose dokumentuose vienodai įrašyta. Tačiau juose visuose pažymėta jį buvus "nobilis Lithuanus".

* * *

1976 m. JAV 200 metų jubiliejaus proga, kiekviena šiame krašte esanti tautinė grupė stengėsi parodyti ne vien dabartinius įvairaus pobūdžio teigiamus įnašus šio krašto gyvenimui, bet ir praeityje buvusius. Lietuviai irgi neatsiliko. Nors būdami kuklūs, vis vien įstengė vienur kitur prideramai iškelti ir savo garsiojo tautiečio A. K. Kuršiaus istorinę asmenybę. Pvz., cituojame iš Clevelande, Ohio, leidžiamo laikraščio "Dirva" duomenis: "... Amerikos 200 metų sukakties proga, Clevelando miesto centrinėje bibliotekoje iš lietuvių organizacijų atstovų sudarytas komitetas suruošė meno audinių, rankdarbių, gintaro, medžio drožinių, spaudos, sporto ir knygų parodą. Birželio 5 d. centrinėje bibliotekoje įvyko lietuvių pasirodymas su kalbomis ir menine dalimi, kur dalyvavo ir amerikiečiai. Karin. A. Juozapavičiaus šaulių kuopos valdybos rūpesčiu buvo pagamintas lietuvių dr. Kuršio didelis paveikslas ir išstatytas parodoje" ("Dirva", 1976. VII. 29).

To paties laikraščio ("Dirva", 1976. VII. 15) Nr. 28 paduoda tokią žinią: "... New Yorko lietuviams nusišypsojo ypatinga galimybė atkreipti dėmesį ne vien tą dieną (liepos 4) New Yorką užplūdusių žmonių, bet ir JAV spaudos, radijo bei TV informacijų tinklą paskelbiant, kad pirmuoju išmokslintu gydytoju New Yorke buvo lietuvis Aleksandras Kuršius (dr. Alexander Carolus Cursius-Curtius), atvykęs 1659 m. ir prieš 300 su viršum metų viešai apgynęs disertaciją, išleistą 1662 m. ...

Šio tauraus lietuvių dr. Kuršiaus vardas buvo įamžintas, dalyvaujant New Yorko miesto burmistrui, kuris atidengė paminklinę lentą, pasakė gražią kalbą ir priminė, jog didžiajame New Yorke yra apie 40 tūkstančių lietuvių. Toje paminklinėje lentoje yra toks įrašas: "The first latin school of New Amsterdam was founded on this side in 1659 by dr. Alexander-Carolius Cursius-Curtius Lithuanian nobleman and scholar who came to the Dutch colony as latin school master upon the invitation of governor Peter Stuyvesant. Bicentennial Lithuanian Committee".

Kur ir kaip tas žymusis lietuvis reformatas buvo pagerbtas ir įamžintas kitose lietuviškose kolonijose, ir ar iš viso į tai buvo atkreiptas dėmesys, nėra žinoma... Lietuviškas "kuklumas" ar nepaslankus apsileidimas?

* * *

A.K. Kuršiaus biografijoje yra didelių spragų. Anksčiau minėta, kad nėra nustatyta, kur ir kada jis gimė, kur ėjo pradinį moks-

*Paminklinė lenta pirmajam lietuvių imigrantui New Yorke dr. A. K. Kuršui.
Nuotr. L. Tamošaičio*

lus, kurioje mokykloje gyvendamas Lietuvoje, kur profesoriavo. Taip pat nėra žinoma, kokias kitokias pareigas yra turėjęs tuolai-kinėje Lietuvoje. Šias visas spragas privalės užpildyti lietuviai istorikai.

JAV gimęs ir augęs lietuvis istorikas Algirdas Budreckis šia linkme darbuojasi ir turi labai vertingų duomenų anksčiau minėtomis spragoms užpildyti. Iš jo patirta, kad A.K.Kuršius yra buvęs didžiojo Lietuvos etmono ir Vilniaus vaivados Jonušo Radvilos bendralaikis ir su juo artimai bendradarbiavęs.

Jonušas Radvila (1612-1655), reformacijos rėmėjas, pagal LE-jos duomenis "... daugiausia ginčų tarp vienalaikių ir vėlesnių autorių sukėlusį asmenybė. Ypač jo nemėgo ano laiko ir vėlesni lenkų istorikai ir rašytojai dėl jo tariamų antilenkiškų tendencijų ir dėl tariamo Liublino unijos sulaužymo..." "Ypatingai sunkūs kaltinimai jam buvo primetami, pravardžiuojant jį "išdaviku" už jo su švedais 1655 m. sudarytą sutartį Kėdainiuose. Tai buvo etmono Jonušo Radvilos savarankiškiausias žingsnis, nes "... po to, kai 1654 Maskva puolė Lietuvą, užėmė Vilnių ir didelę dalį Lietuvos, Radvila (Jonušas) norėjo sąjungą su Švedija nukreipti prieš Maskvą..." (LE-ja, XXIV t., 381 psl.).

Tą sutartį prieš Maskvą etmonas Jonušas Radvila pasirašė su švedais ne vienas. Po ta sutartim buvo daug jo žygiui pritariančių Lietuvos politikai vadovaujančių asmenų. Jų tarpe, istoriko A. Budreckio žiniomis, buvo ir A. K. Kuršiaus parašas. Tas rodo, kad šis vyras ne vien profesoriaus pareigomis buvo užsiėmęs. Jam rūpėjo ir visos Lietuvos likimas. Aišku savaime, kad etmono Jonušo Radvilos vedamai politikai pritarė jo globojami ir remiami reformatai, būdami priešiški nusiteikę katalikiškos Lietuvos-Lenkijos valdovų vedamai politikai. Tų tarpe, kaip matyti iš jo parašo su Švedija pasirašytoje sutartyje, buvo ir reformatas A. K. Kuršius.

LE-jos XXIV tome, psl. 380, skaitome: "... Radvila pradėjo savo politinę ir karinę karjerą labai anksti. Jau 1632 (tik 20 metų jaunuolis, J.) jis siunčiamas su puošnia delegacija į Olandiją ir Angliją notifikuoti apie naujo karaliaus Vladislovo Vazos išrinkimą". Iš šio fakto išplaukia spėliojimas: kas ir kurie buvo tos "puošnios delegacijos" nariai? Ar jų skaičiuje, kaip Jonušo Radvilos bendralaikis, artimas jo politikos pasekėjas, buvo ir A.K. Kuršius?

Į šį klausimą teisingą atsakymą tegali duoti to laikmečio Lietuvos, Olandijos ar Anglijos archyvuose esantieji duomenys. Jeigu iš tų duomenų paaiškėtų, kad ir A. K. Kuršius toje delegacijoje dalyvavo, tuomet galima būtų atsekti ir tolimesnę to vyro gyvenimo dalį. Galime prieiti prie tokių prielaidų: A. K. Kuršius, būdamas mokytoju Lietuvoje, nedirbo jokiaje jėzuitų įsteigtoje ir valdytoje mokykloje. Jo, kaip reformato, jėzuitai nebūtų nei samdę, nei davę bet kokias pareigas. Tas mokslo vyras, kaip mokytojas ir pedagogas, Lietuvoje darbavosi kurioje nors, tuo laiku buvusioje, reformatų įsteigtoje ir globojamoje mokykloje. Tada, be jėzuitų išlaikomų mokyklų, Lietuvoje buvo garsi Kėdainių mokykla, K. Radvilos įsteigta 1625 m. Pagal LE-jos duomenis (XI t., psl. 317) "Kėdainių mokykla suvaidino didelį vaidmenį Lietuvos švietimo istorijoje, kaip protestantizmo kultūrinis židinys. Savo didžiausio klestėjimo metu (XVII a.) ji buvo vadinama "gymnasium illustre" (garsioji gimnazija). Iš pradžių ji buvo tiesioginėje Radvilų globoje, kurie parūpindavo mokytojams algas, išlaikydavo mokinių bendrabučius, aprūpino ją puikia biblioteka (apie 30,000 tomų)... Karų su švedais ir rusais metu buvo uždaryta (1654)". Čia minimas Kėdainių gimnazijos "didžiausio klestėjimo metas" kaip tik sutampa su A. K. Kuršiaus Lietuvoje gyvenimo laikotarpiu. Iš to savaime išplaukia prielaida, kad tik toje "garsiojoje gimnazijoje" jis tuomet buvo mokytoju, o gal ir jos vedėju-rektorium.

Ne vien jėzuitai su savo mokslo priemonėmis 1654-55 m. traukėsi į užsienį nuo Vilnių ir Kauną Maskvos kariuomenės grėsusios okupacijos, bet ir kėdainiškiei reformatai buvo priversti iš savo tuolaikinės sostinės (Kėdainiai tada buvo skaitomi Radvilų giminės sostine) trauktis į užsienį, kadangi toji Maskvos įsiveržėlių kariuomenė buvo okupavusi ir Kėdainius.

Štai kur atsirandame su savo spėliojimais A. K. Kuršiaus atžvilgiu. Greičiausia jis, remiamas reformatiškos Radvilų giminės, išėjo pradinius ir aukštuosius mokslus, įsijungė į Lietuvos etmono Jonušo Radvilos vedamos politikos veiklą, lydėjo tą etmoną 1632 m. į Olandiją ir Angliją, ta proga susipažindamas su tuose kraštuose vyravusia reformacija. Grįžęs iš tos kelionės, buvo paskirtas Kėdainių garsiosios mokyklos rektoriumi, turėdamas šalia tų pareigų ir kitokias, paskirtas etmono Jonušo Radvilos. Maskvos kariuo-

menės okupacijos ir teroro vengdamas, 1654 m. pasitraukė iš Lietuvos į Olandiją, kurioje, kaip Jonušo Radvilos delegacijos narys, buvo atsilankęs 1632 m. ir tuo metu susipažinęs su to krašto santvarka ir jame vyravusia reformacine dvasia, atitikusia jo paties turėtoms pažiūroms. Čia, Olandijoje, jis nesėdėjo sunertomis rankomis. Gal mokytojavo kurioje nors mokykloje, o gal, turėdamas galimybę, toliau studijavo jo pasirinktų mokslo šakų kursą kuriam nors tos šalies universitete.

Tuo laiku Olandija buvo išivėlusį labai platų tolimų, naujai atrastų kraštų (Afrikos ir Amerikos žemyne) kolonizacinį "biznį". Jai buvo reikalingi įvairių sričių specialistai. Tokių parūpinti vyriausioji Olandijos kolonizacinė bendrovė, pasivadinsi "De West-indische Compagnie", iš savo tautiečių tarpo nebepajėgė. Užtat į Naująjį Amsterdamą (New Yorką) siųsdama lietuvių A. K. Kuršių, tuometiniam Naujosios Olandijos gubernatoriui Peter Stuyvesanui pranešė: "...how much trouble we have taken, to find a Latin schoolmaster is shown by the fact, that now one Alexander Carolus Curtius late Professor in Lithuania, goes over..." ir t. t.

Visa, kas pasakyta, susumuojant, drąsiai galime tarti: buvęs pirmasis Nauj. Amsterdamo-New Yorko lotynų mokyklos direktorius, jos įsteigėjas ir mokytojas, o taip pat to miesto pirmasis gydytojas buvęs lietuvis reformatas Alexandras Karolis Kuršius.

Jo gyvenimo, veiklos, mokslo ir kitokių duomenų surankiojimą paliekame esamiems ar būsimiems lietuvių tautos istorikams.

So. Boston, 1976. X. 26 (Bus daugiau)

DAGYS

NENUSIGĄSKIME

Neramios dienos ir veiksmai
Aplink pikti,
Ir dreba tvirti pamatai
Jų skury.

Nenusigąskime tiktai
Tamsios nakties!
Šviesi jėga iškyla štai, -
Ji mums padės.

Matau jaunystę savo vėl
Ir jos planus, -
Nors jėgos silpnos, bet pakels
Jos dar sparnus.

a. Pažiūris
1975

Alfa PAŽIŪRIENE

XXIX TREMTIES SINODAS

XXIX rinkiminis Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčios Sinodas iš-
eivijoje, įvykęs Chicagoje 1976 m. birželio 26-27 d. d., praėjo JAV
Nepriklausomybės 200 metų sukakties minėjimo ženkle. Šia proga
pabrėžtina, kad Liet. Ev. Reformatų Bažnyčia jau virš 420 metų,
nuo pat įsikūrimo pradžios, reprezentuoja lietuvių tautoje seniau-
sia demikratinę instituciją, kuri prisilaikydama demokratišų prin-
cipų, puoselėjo ir tebepuoselėja žmogaus sąžinės laisvę.

XXIX Sinodą atidarė malda genr. suprnt. kun. Stasys Neimanas.
Tartame žodyje priminė, kad Sinodas atstovauja visus lietuvius re-
formatus, nežiūrint kur jie būtų: pavergtoje tėvynėje ar išsklaidyti
po visą laisvąjį pasaulį. Juntama, kad šią valandą mūsų broliai ir
sesės savo mintimis būna su mumis. Tai liudija laiškai ar prisiūs-
ti sveikinimai. Kristus užtikrino, kad bus su mumis per visas die-
nas iki amžiaus pabaigos. Neprivalome prarasti tikėjimo į mūsų
darbo prasingumą ir į laisvę.

Sinodo direktoriumi buvo išrinktas kurt. inž. Hermanas Pavilo-
nis, jo pavaduotoju-kurt. Halina Dilienė; cenzoriumi-suprnt. kun. Po-
vilas Dilys; sekretoriatan-kuratoriai: Petras Bružas ir Viktoras
Karosas; rezoliucijų ir mandatų komisijon-kuratoriai: prof. kom-
pozitorius Vladas Jakubėnas, Petras Variakojis ir Eugenius Geru-
lis.

Mirusiųjų ir ištremtųjų pagerbimą pravedė suprnt. kun. St. Nei-
manas, suminėdamas metų bėgyje mirusius: kurt. Elzę Palšienę,
kurt. Joną Pelanį ir Violetą Yčaitę-Wilson. Paminėjo mūsų Bažny-
čios veikėjus 10-ties metų mirties proga: prof. dr. kun. Konstanti-
ną Kurnatauską, ilgametį Kolegijos prezidentą kurt. dr. Jokūbą Mi-
kelėną ir penkių metų mirties proga lic.kun. Joną Pauperą. Kartu
buvo prisiminti mūsų Bažnyčios nariai mirę okup. Lietuvoj ir
vargstą ištrėmimo Sibire.

Gautus sveikinimus laiškais ir telegramomis perskaitė Kolegi-
jos reikalų vedėjas kurt. inž. Jónas Variakojis. Sinodą sveikino:

Juzė Daužvardienė, Lietuvos gener. konsulė, Chicago;

Dr. James I. McCord, Šiaurės Amerikos Reformuotų Bažnyčių
Sajungos gener. sekret., Princeton, NJ;

Dr. Rev. Edm. Perrét, PRB Sajungos gener. sekret., Geneva.

Kunigai: Fr. Barnelis ir ponia (su auka 20 dol.) ir senj. A. Kele-
ris, V. Vokietija; Martynas Kavolis, Dubuque, IA; M. Preikšaitis, Los
Angeles, CA.

Kuratoriai: dr. Mykolas ir Alena Deveniai (su auka 100 dol.); dr.
Algirdas M. Devenis (su auka 25 dol.), Hyp. Yčaitė-Petkus, Hyp. Y-

čienė-Žiūrienė, Evelyn Yčaitė-Taggart, Jonas Kutra ir ponija, CA; M. Tamulėnas ir ponija (su auka 16 dol.), FL; Em. Railienė (su auka 29 dol.), Baltimore; dr. Danutė ir dr. Jokūbas Kregždės, Cincinnati, OH; J. Valiūnas ir ponija (su auka 10 dol.), Brockton; K. Burbulis (su auka 20 dol.), Fort Smith, AR; skulp. Jokūbas Dagys (su auka 20 dol.), Petras ir inž. Gytis Šernai su šeimomis, Toronto, Canada; F. Mažuikienė ir Alisa Neimanaitė, V. Vokietija; P. Ramutėnas, New Zeland.

Rašytojas Jurgis Jašinskas, So. Boston; M. Pesienė-Aleksandra Pesytė (su auka 25 dol.), Fairfield, CT; Lietuvių Protestantų Sąjunga bei Los Angeles evangelikų bendruomenė, CA.

Žodžiu Sinodą sveikino:

Prof.dr.kun. Allen O. Miller, Pasaulio Reformuotų Bažnyčių atstovas, atstovavęs tos Sąjungos Šiaurės Amerikos sekcijai. Jis trumpai papasakojo apie Sąjungos susikūrimą, jos gyvavimą ir kvietė mūsų Bažnyčią būti jos nariu.

Senj.kun. Anas Trakis savo sveikinimo žodyje pabrėžė, kad Sinodas, kaip stovėjo, taip ir tebestovi savo tautos laisvės ir demokratinių idealų sargyboje, -kad mūsų protėvių pasirinktas reformacijos kelias nebuvo klaidingas.

Kun. Kostas Burbulis, nurodęs, kad šis Sinodas susirinko 200 metų Amerikos laisvės ženkle, priminė, kad pirmieji ateiviai šiame krašte savo ateitį rėmė Evangelijos tiesomis ir per tai Amerika pasiekė šių dienų gėrio ir galybės.

M. Nagys, sveikindamas Ziono parapijos vardu, palinkėjo Sinodui visokiariopos sėkmės svarstymams ir nutarimams.

Po sveikinimų sekė kurt. Viktoro Karoso paskaita "Mūsų dvasiniai ryšiai su Amerika". Akademinio lygio paskaita buvo išklausyta su įdomumu (ji telpa šiame numeryje). Po to vyko Kolegijos ir mūsų Bažnyčios organų pranešimai ir atskaitomybė.

Kolegijos prezidentas kurt. Motiejus Tamulėnas, jnr., plačiau apžvelgęs prabėgusių metų Kolegijos veiklą konstatavo, kad visi praeito Sinodo nutarimai, pavesti darbai bei uždaviniai pilnumoj buvo įvykdyti. Kolegija padariusi reikalingus žygius įstojimui į Šiaurės Amerikos Reformuotų Bažnyčių Sąjungą. Dalyvavęs šiame Sinode specialus atstovas prof. dr. Allen O. Miller pranešė mūsų pastangų rezultatus. Pasidžiaugė, kad kurt. Eugenius Gerulis pasiryžo studijuoti teologiją. Kadangi su šia diena baigėsi Kolegijos kadencija, tai padėkojo visiems jos nariams už sklandų bendradarbiavimą ir atliktus darbus.

Kolegijos reikalų vedėjas kurt. inž. Jonas Variakojis pranešė, kad metų bėgyje Kolegija posėdžiavo 5 kartus. Posėdžiai tęsdavosi veik visą dieną. Veikla Kolegijoje vykusi darniai, vieningai.

Sinodas išklausė Devenių Kultūrinio Fondo veiklos pranešimą, kurį padarė Fondo valdybos pirmininkė Dalia Bobelienė. Valdyba

Viršut. nuotr. — XXIX Sinodo dalyviai. Vidur. nuotr. (iš k. į d.): suprt. kun. Povilas Dilys, gener. suprt. kun. Stasys Neimanas, atstovas prof. dr. kun. Allen O. Miller. Apat. nuotr. — Sinodo prezidiumas (iš k. į d.): gener. suprt. kun. St. Neimanas, suprt. kun. P. Dilys, prof. dr. kun. Allen O. Miller (kalba), Sinodo direktorius kurt. inž. H. Pavilionis, kurt. E. Gerulis, Kolegijos prezidentas kurt. M. Tamulėnas, jnr., kurt. prof. V. Jakubėnas. Chicago, 1976. VI.26-27 d. d.

Nuotr. M. Nagio

yra gavusi nemažai prašymų finansuoti parengtų veikalų išleidimą. Valdyba yra nutarusi finansuoti Vileišių monografijos, Brunono Bušackio "Mikalojus Radvila Juodasis" biografinio veikalo, V. Karoso "Lietuvos ryšys su Amerika" ir prof. Vaclovo Biržiškos "Studentai lietuviai užsienyje" išleidimą. Pirmininkės pranešimą papildė Fondo valdybos sekretorė kurt. Rita Neimanaitė, o Fondo valdybos kasininkas kurt. Reinoldas Pipynė patiekė Fondo valdybos sudarytą sekantiems sinodiniams metams Fondo sąmatą.

Kolegijos išdininkas kurt. Petras Bružas perskaitė praeitų metų Kolegijos kasos apyskaitą ir patiekė 1976-77 sinodiniams metams sudarytą sąmatą.

Apie Chicagos reformatų parapijos veiklą pranešimą padarė ilgametis jos pirmininkas kurt. inž. Hermanas Pavilonis. Apgailėstavo netekimą veiklaus valdybos nario-sekretoriaus kurt. Jono Pelanio. Parapija nors ir pasitraukė iš Chicagos presbiterijonų Sinodo, bet ryšiai su jais palaikomi ir sugyvenimas darnus. Pranešimą papildė suprint. kun. Stasys Neimanas, paminėdamas ir apie bažnytinį gyvenimą okup. Lietuvoj. Biržuose pamaldos laikomos reguliariai kiekvieną sekmadienį, rečiau Papilyje, Švobiškyje, Nem. Radviliškyje ir Salamiesty. Dažnokai pamaldos atlaikomos ir kapinėse laidotuvių proga.

Žurnalo "Mūsų Sparnai" redaktorius kurt. Jokūbas Kregždė, pristatydamas Sinodui žurnalo nr. 40, pabrėžė, kad toks žurnalo skaičius esąs paminėtinas, nes tokio skaičiaus reformatų periodiniai leidiniai ir laisvoj Lietuvoj nebuvo pasiekę. Gaunami laiškai, spaudos atsiliepimai žurnalą aukštai vertina ir jis priskiriamas prie rimčiausių lietuvių spaudos organų. Kvietė visus ateiti redakcijai į talką platinant mūsų spausdinius. Žurnalas, dėka skaitytojų ir rėmėjų, pajėgia išsiversti savo jėgomis. Pareiškė gilią padėką visiems skaitytojams, rėmėjams, bendradarbiams ir redakcijos nariams už pasišventusį darbą.

Apie Lietuvių Evangelikų Tarybos veiklą pranešimą padarė mūsų Bažnyčios atstovas kurt. Viktoras Karosas. Taryba metų bėgyje padarė tris posėdžius. Svarbiausias Tarybos rūpestis-baigti Biblijos vertimą. Taryba, švenčiant JAV Nepriklausomybės 200 metų sukaktį, paskelbė lietuvių spaudoje viešą atsišaukimą.

Moterų Draugijos veiklos pranešimą padarė pirm. kurt. Kazimiera Neimanienė. Nors Draugija negausi narių skaičiumi, bet jos narės pasižymi darbštumu. Pasidžiaugė, kad jaunimas pradeda aktyviau įsijungti į bendrą mūsų darbą.

Revizijos Komisijos aktą perskaitė jos pirm. kurt. Petras Variakojis. Komisija revizavo Kolegijos, žurnalo ir DKF-do kasas ir rado, kad visų kasų knygos, bylos ir atskaitomybė vedama tvarkingai ir gerai. Praeitų metų sąmata neperžengta. Paruoštoji Kolegi-

Biržų reformatų bažnyčios vidaus vaizdas žiūrint nuo presbiterijos

Biržų reformatų bažnyčioje prie Dievo stalo suprt. kun. Povilas Jašinskas ir kurt. Emilija Janonytė-Railienė. Biržai, 1976. VII.

jos sąmata ateinantiems metams esanti reali.

Po trumpų diskusijų, Sinodas užgyrė Kolegijos ir visų kitų organų veiklą, patvirtino patiektas apyskaitas, priėmė 1976-77 m. sudarytas Kolegijos, DKF-do sąmatas ir leido jomis vadovautis. Pa-

reiškė padėką Kolegijai, DKF-do valdybai ir visiems kitiems organams už pavyzdingai atliktą darbą.

Sinodas nutarė įstoti nariu į Pasaulio Reformuotų Bažnyčių Sąjungą (Šiaurės Amerikos sekciją) ir pasiūsti delegatą į įvykstantį šį rudenį Bažnyčių atstovų suvažiavimą Princetone. Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčia buvo šios Sąjungos nariu nuo pat jos įsikūrimo dienos. Turimomis žiniomis okupuotos Lietuvos režimas neleids šaukti Lietuvoje nei kasmetinių Sinodų, nei dalyvauti Sąjungos pasauliniuose ar kontinentiniuose suvažiavimuose.

Sinodas vienbalsiai išrinko kuratoriais šiuos Kolegijos pristatytus kandidatus: Idą Tamulėnienę, Liliją Palšytę-Mikaitienę, Reinoldą Pipynę ir Arūną Dagį.

Trijų metų kadencijai (1976-79) Sinodas slaptu balsavimu išrinko į Kolegiją šiuos asmenis:

Kolegijos prezidentu-Motiejų Tamulėną, jnr. ;

Generaliniu superintendentu ir viceprezidentu-suprnt. kun. Stasį Neimaną;

Kolegijos nariais: suprnt. kun. Povilą Dilį, kun. Fridrichą Barnelį ir kuratorius-Petrą Bružą, Jokūbą Kregždę, mkt. Eriką Hollenderienę ir Viktorą Karosą. Kandidatais-Joną Dagį (Ivoniškio) ir Haliną Dilienę.

Į Revizijos Komisiją buvo perrinkti šie kuratoriai: Adėlė Uznienė, Petras Variakojis ir Stasys Dagys. Kandidatu-Reinoldas Pipynė.

Sekančią dieną (sekmadienį) buvo iškilmingos Sinodo pamaldos su šv. Komunija. Pamaldose dalyvavo nemažai svečių. Suprnt. kun. P. Dilys pamokslo pagrindu paėmė apaštalo Petro priminimą "kad stovime laisvėje, kurią mums davė Kristus, bet naudokime laisvę gėriui, bet ne piktiems darbams". Pamokslą pasakė ir svečias prof. dr. kun. Allen O. Miller. Pasidžiaugė turįs progą dalyvauti lietuvių reformatų Sinode. Padėkojo Sinodui už nutarimą įstoti nariu į Pasaulio Reformuotų Bažnyčių Sąjungą. Pagyrė mūsų Bažnyčią už tvirtą nusistatymą laikytis savų bažnytinių tradicijų. Trumpai papasakojo apie Sąjungos veiklą ir uždavinius. Gener. suprnt. kun. St. Neimanas suminėjo Sinodo atliktus darbus ir pagerbė mirusius. Pamaldos buvo baigtos Amerikos ir Lietuvos himnais, vedant solistei Idai Tamulėnienei. Pamaldoms vargonavo ir akomponavo muzikas Antanas Kalvaitis.

Visi pamaldų dalyviai buvo pavaišinti parengtuose parapijos salėje tradiciniuose pietuose, kuriuos pagamino Moterų D-ja, vadovaujant kurt. Elenai Bružienei. Pietų metu buvo pašaldinta sveikinimais, mintimis ir gražiais linkėjimais.

Sinodo direktoriaus pavaduotoja kurt. H. Dilienė padėkojo Sinodo vardu PRB-čių Sąjungos delegatui už atvykimą ir dalyvavimą mūsų Sinode bei už suteiktas naudingas informacijas. Padėkojo vi-

siems dalyviams už dalyvavimą Sinode, kunigams už teiktą dvasinį patarnavimą, Kolegijai už atliktą darbą, "Mūsų Sparnų" redaktoriui už pavyzdinę žurnalo tvarkymą, Moterų Dr-jai už Sinodo dalyvių pavaišinimą, Chicagos reformatų parapijai už Sinodo globimą ir visiems aukotojams, rėmėjams ir prisidėjusiems savo darbu prie šio Sinodo pravedimo. Palinkėjusi visiems geros sveikatos ir dieviškos palaimos, po sukalbėtos maldos, uždarė XXIX-ją tremties Sinodą.

Sinodas savo darnia dvasia, rimtimi, susiklausymu buvo sėkmingas. Sinode reiškėsi optimistinė nuotaika, žvelgiant su viltimi į ateitį, tikint į tiesos pergalę prieš melą ir smurtą.

DAGYS

NAŠLAIČIO AŠARA

Vargonai gaudžia, ūžia; varpas aidi, -
Per erdvę skleidžiasi kilnus žaidimas jų.
Šventovėje Kalėdoms skirtą miško medį
Nudažo žiburiai daugybėmis spalvų.

Prieš jį sustoję ramūs žmonės žvalgos,
Akutėse vaikų susipina džiaugsmi
Ir atneša vilties daugiau nei maldos,
Nei linksmos giesmės giedamos uoliai.

Tarp jų liūdna širdis našlaičio plaka
Ir ašara į baltą skruostą veržias jam.
Ji slenka, kaip paklydėlis be tako,
Namų neradęs sau pasaulyje visam.

Žvaigždučių tų aplinkui sukas ratas, -
Našlaičiui vis daugiau sušvinta žiburių:
Tarp jų staiga dvi žvaigždės pasimato
Ir jį nustebina žvilgsniai jo motinos akių.

Motulės mielos akys žiūri lyg į žemę,
Lyg pasuka savus žvilgsnius į veidą jam,
Bet greit pradingsta jos su ašaroms aptemę,
O varpas siūlo grįžti į namus vienam...

1946

LIUDVIKAS GEDIMINAS RĖZA

Liudvikas Gediminas Rėza gimė 1776 m. sausio 9 d. Karvaičių km., Neringos kopų žvejų šeimoje. Jis-ev. teologijos profesorius, Šv. Rašto vertėjas, K. Donelaičio "Metų" vertėjas ir leidėjas, lietuvių liaudies dainų rinkėjas, poetas. Šių metų pradžioje suėjo 200 metų nuo iškilaus lietuvių gimtadienio.

Būdamas 3 m., L. Rėza neteko motinos, o po poros metų ir tėvo. Priglaudė jį Naglių km. žvejai-giminės. Rasytės mokytojas, pastebėjęs L. Rėzos gabumus, pasiuntė jį į Kaukėnus (Kaukehmen) pas kun. K. D. Vitichą, kuris jį mokė lotynų kalbos ir ruošė aukštesnėms studijoms. Vėliau L. Rėza mokėsi Karaliaučiuje. 1795-99 m. Karaliaučiaus Albertinos universitete studijavo teologiją, filosofiją (pas Kantą) ir orientalistiką. Būdavo atleidžiamas nuo mokesčio, bet ir pats po kiek pamokomis uždarbiaudavo.

Baigus jam univ-tą, 1799-1816 m. buvo paskirtas kariuomenės kapelionu. Dalyvavo 1812-14 m. Napoleono kare. Lankėsi Lietuvoje, Latvijoje, Vokietijoje, Lenkijoje, Čekijoje, Prancūzijoje, Anglijoje ir kitur. Šį laikotarpį jis aprašė kelionių dienoraštyje vokiečių kalba 1814 m.

1807 m. L. Rėzai buvo suteiktas teologijos, vėliau ir filosofijos daktaro laipsnis. 1809 m. jis buvo paskirtas Karaliaučiaus univ-to lietuvių kalbos seminaro vedėju. Nuo 1818 m. -tame pačiame univ-te teologijos ordinarinis profesorius ir lietuvių kalbos seminaro direktorius. Nuo 1828 m. -teologijos katedros dekanas. 1829 m. buvo išrinktas evangelikų konsistorijos patarėju ir garbės nariu.

TAUTINĖS IR SOCIALINĖS PAŽIŪROS

L. Rėza jau iš mažens gerai kalbėjo lietuviškai ir latviškai. Dirbdamas univ-te, pabrėždavo savo lietuvišką kilmę (e gente lituana natus). Vėliau ir savo raštuose aukštai kėlė lietuvių tautos gerąsias ypatybes, teigdamas, kad "lietuvių tauta, palyginus su paprastąja liaudimi Prūsijoje, stovi aukštesnėje kultūros pakopoje" ir kad "nepriklausomo savo charakterio lietuvis niekada nėra nu stojęs, jis yra prątes su savo viršininku kalbėti kaip su lygiu". Savo raštuose L. R. smerkė baudžiavą, reiškė nepasitenkinimą vokiečių junkerių vykdoma socialine ir nacionaline lietuvių priespauda. Jis kėlė protestą prieš vokiečių Prūsijos valdžios sumanymą pašalinti lietuvių kalbą iš mokyklų (1814). Savo ilgame protesto rašte L. R. tarp kitų motyvų teigė, kad "kiekvienos tautos aukštesnis apšvietimas ir dvasios išstobulinimas tegal tik prigimtoji kalboj nu-

Liudvikas Gediminas RĖZA
1776.I.29 Karvaičiai — 1840.VIII.30 Karaliaučius

siduoti". Dėl to vokiečių reikalavimą pašalinti lietuvių kalbą L. R. vadina "Menku žmogaus dvasios pažinimu". Jis taip pat reikalavo, kad lietuvių parapijų kunigai gerai mokėtų lietuviškai.

RAŠTAI IR VERTIMAI

Pirmuosius savo kūrybos eilėraščius L. R. išleido vokiškai 1809 ir 1825 metais. Motyvų jiems ėmė iš lietuviškų dainų ir tautosakos. Rašė eilėraščių ir lietuviškai. Vienas didžiausių L. R. nuopelnų lietuvių grožinei literatūrai yra K. Donelaičio "Metų" (20 m. po jo mirties) išvertimas į vokiečių kalbą ir jų išspausdinimas (1818). Knygoje pateiktas lietuviškas "Metų" tekstas ir jo vertimas. Plačioje biografinėje pratarinėje (vok. kalba) "Metus" prilygino geriausiems to meto Europos rašytojų kūriniams, pabrėžė jų originalumą, meniškumą, liaudiškumą. Poemą Rėza vertino, kaip klasikinį lietuvių literatūros kūrinių, kalbos, papročių, dvasinės kultūros ir buities nesenstantį paminklą. "Metai" iškelti, kaip skydas lietuvių kovoje prieš germanizaciją.

Antras svarbus L. R. darbas yra 1824 m. Karaliaučiuje išleis-

tos Aisopas arba pasakos. Čia, greta 102 Esopo ir 7 kitų autorių pasakų, randame ir K. Donelaičio 6 pasakėčias. L. R. buvo žymus lietuvių liaudies dainų rinkimo organizatorius bei rinkėjas, tyrinėtojas ir leidėjas. Paveiktas Lessingo ir Herderio, L. R. susidomėjo lietuvių liaudies dainomis ir 1818 m. paskelbė ilgą straipsnį "Ueber litauische Volkspoesie", išskeldamas lietuvių dainų grožį ir jų reikšmę. Nuo kitų tautų dainų lietuviškos dainos išsiskiriančios savo naivumu, elegantiškumu ir švelnia melodija. L. R. palaikė ryšius su Goethe ir siūsdavo jam lietuviškų dainų vertimus susipažinti (Goethe labai šiltai jas įvertino). Talkinamas daugelio asmenų, L. R. surinko nemaža lietuvių liaudies dainų ir 1825 m. Karaliaučiuje išleido-"Dainos oder Litauische Volkslieder" (85 dainos), šalia originalo atspausdindamas ir vertimus vokiškai. Knygos gale duotas lietuvių liaudies dainų formos ir turinio apibūdinimas. Šis rinkinys supažindino svetimuosius su mūsų liaudies dainomis. Jis buvo išverstas dalimis ar ištisai į prancūzų, rusų, lenkų ir čekų kalbas. Dabar mūsų tautiečiai okup. Lietuvoje išleido net 3 tomus apie L. Rėzą ir jo surinktas dainas.

Prof. L. Rėzos vadovaujamas lietuvių kalbos seminaras ir lietuvių kalbos katedra Karaliaučiaus univ-te garsėjo, kaip lietuvių kalbos mokymo centras ir turėjo neapsakomos reikšmės lietuvių tautai. Šio univ-to įtakoje steigėsi ir kituose univ-tuose lietuvių kalbos seminarai, kaip Halleje ir kitur. Iš jų gimė lietuvių kalbininkai, kaip prof. Pr. Kuršaitis, kurio žodynas net tremtyje pasirodė keturiuose dideliuose tomuose. Su lietuvių kalba buvo kartu aukštinamas ir ta kalba kalbąs lietuvis.

BIBLIJOS VERTIMAS Į LIETUVIŲ KALBĄ

Jau 1544-45 m. Karaliaučiuje buvo kilusi mintis, einanti iš kng. Albrechto rūmų, išversti visą Bibliją į lietuvių ir lenkų kalbas. Šio darbo organizavimas ir vykdymas buvo pavestas Stanislovui Rapolioniui, bet jis greit pasimirė.

Po daugelio bandymų, atskirų Biblijos dalių vertimų, praslinkus beveik 200 metų, 1733 m. buvo baigtas ir 1735 m. Karaliaučiuje išspausdintas, panaudojant Liuterio vokišką tekstą, pilnas Biblijos vertimas. Šį vertimą peržiūrėjo Įsručio kun. Jonas Berentas. Vertimas nebuvo tobulas, nevienodai buvo išversti kai kurie žodžiai, buvo rasta tekste prieštaravimų. Vėliau šis vertimas buvo Adomo Pr. Šimelpenigio perredaguotas ir 1755 m. išleistas. Šios laidos pakako beveik 50-čiai metų. Laidai pasibaigus, buvo sumanyta esamą Biblijos vertimą vėl iš pagrindų perredaguoti, naudojantis hebrajų ir graikų kalbos tekstais.

L. Rėzos sumanymu ir rūpesčiu, 1809 m. buvo sudaryta komisija naujam Biblijos vertimui paruošti. Į komisiją įėjo, be L. Rėzos,

*Prof. dr. Liudviko Gedimino Rėzos 200 m. gimimo sukakties minėjimo, iškvi-
kusiam Jaunimo Centre, skaito jo raštų ištraukas tuolaikine lietuvių kalba Peda-
goginio Lituanistikos Instituto studentai. Chicago, 1976.XI.14 Nuotr. M. Nagio*

vyskupas Borovskis, D. Valdas, kun. Verneris ir kun. Kunovas. Bet iš jų tik vienas L. Rėza tvarkė vertimą, o kiti buvo tik, daugiau mažiau, leidimo organizatoriai. L. Rėzai talkininkavo kun. Cipelis, vėliau jo sūnus, kun. Ibšas, suprint. Jordanas.

Šiai Biblijai išleisti Britanijos Biblijos Draugija asignavo 200 sv. sterlingų. Vertimas buvo išspausdintas 1816 m. Karaliaučiuje, vėliau buvo pakartotas L. Rėzos pataisytas vertimas, išleistas 1824 metais Tilžėje. Tuo būdu buvo atliktas didžiulis L. Rėzos darbas, žymiai praturtinęs lietuvių religinę literatūrą, patenkindamas Mažosios ir Didž. Lietuvos evangelikų reikalavimus.

L. Rėza, ruošdamas naują Biblijos vertimą, kartu išspausdino ir plačią, vokiečių kalba išleistą, Biblijos į lietuvių kalbą vertimo istoriją, pavadintą "Geschichte der litauischen Bibel", kuri 1824 m. buvo papildyta atitinkamu priedu. Šioje knygoje jis plačiai nušvietė savo paskelbtojo vertimo aplinkybes ir motyvavo savo įneštas pataisas bei pakeitimus.

Jo Biblijos vertime skaitome: "Šioji knyga-lietuviškoji Biblija, turi būti puošmena visų namų; brangintinas palikimas tėvų vaikams,

geriausias draugas vienatvėje ir nelaimėje; jaunimui-patarėjas, senimui-ramstis". L. Rėzos versta Bibliją be pakeitimų pakartojė 1853 m. Fr. Kuršaitis, o vėliau, perredagavęs ir ištaisęs, ją atspausdino 1858, 1861, 1865, 1869, 1885 ir 1897 metais. Vėliau jau kiti spausdino ir leido iš naujo peržiūrėtą L. Rėzos Bibliją. Pasak senj. kun. A. Trakio, L. Rėzos Biblijos vertimas sulaukęs net 20 laidų!

Pažymėtina, kad tais pačiais 1816 m., kada pasirodė L. Rėzos Biblijos vertimas, žemaičių vyskupo Juozo Giedraičio buvo paruoštas ir Vilniuje išleistas "Naujas Įstatymas Jėzaus Christaus Vieszpaties musu". Šis vertimas buvo atliktas daugiau prisilaikant protestantų šaltinių. Jis buvo išleistas be Katalikų Bažnyčios vyriausybės aprobacijos. Todėl ši Biblija nebuvo katalikų dvasininkijos vartojama, nors liaudyje turėjo didelį pasisekimą.

Įvertinant Biblijų vertimo reikšmę, pacituosime prof. Vaclovo Biržiškos vertingas pastabas: "Visur, kur tik reformacijos sąjūdis kiek sustiprėdavo, tuoj būdavo keliamas Biblijos vertimo į vietos kalbas klausimas, ko ilgą laiką nepriimdavo katalikų Bažnyčia, tardama, kad laisvas Šventraščio skaitymas gimtąja kalba ir jo laisvas komentavimas tesukelias daugybę klaidingų aiškinimų, o iš to atsirandančios įvairios atskalos ir erezijos. Tačiau kultūrinė kiekvieno tokio vertimo reikšmė visados būdavo labai didelė: tauta, kuri gaudavo Bibliją savo kalba, jau negalėdavo be pėdsakų išsityti, o turtinga Biblijos kalbos atsarga paruošdavo dirvą ir siaip atitinkamos kalbos literatūrai. Čia ir glūdi vienas didžiausių reformacijos nuopelnų ne tik toms tautoms, kurios priėmė reformaciją, bet ir toms, kurios liko katalikiškos, nes protestantų Biblijos vertimai iššaukdavo ir atitinkamus katalikų vertimus" (mano pabr., 127 psl.).

* * *

Liudvikas Gediminas Martynas Rėza mirė 1840 m. rugpiūčio 30 d. Karaliaučiuje. Pasiliko jis visą gyvenimą nevedęs. Savo turta paaukojo įsteigti prie Karaliaučiaus universiteto neturtingiems lietuviams studentams prieglaudai "Rhesianum" vardu.

Pavergtieji tautiečiai, L. Rėzą pagerbdami, pastatė netoli Pervelkos ant kalnelio paminklą; per vis žaliuojančias pušis jis savo veidu atsikreipia į smėliu užpustytą savo tėviškę-gimtinę Karvaičius. Prof. L. Rėza buvo ne eilinis asmuo, o tikras dvasios milžinas.

* * *

Pasinaudota: Liet. Enciklopedija; prof. Vac. Biržiškos "Senųjų Lietuviškų Knygų Istorija" ir kt.

KRISTUPAS LOKYS

(Idealaus Dievo tarno gyvenimas)

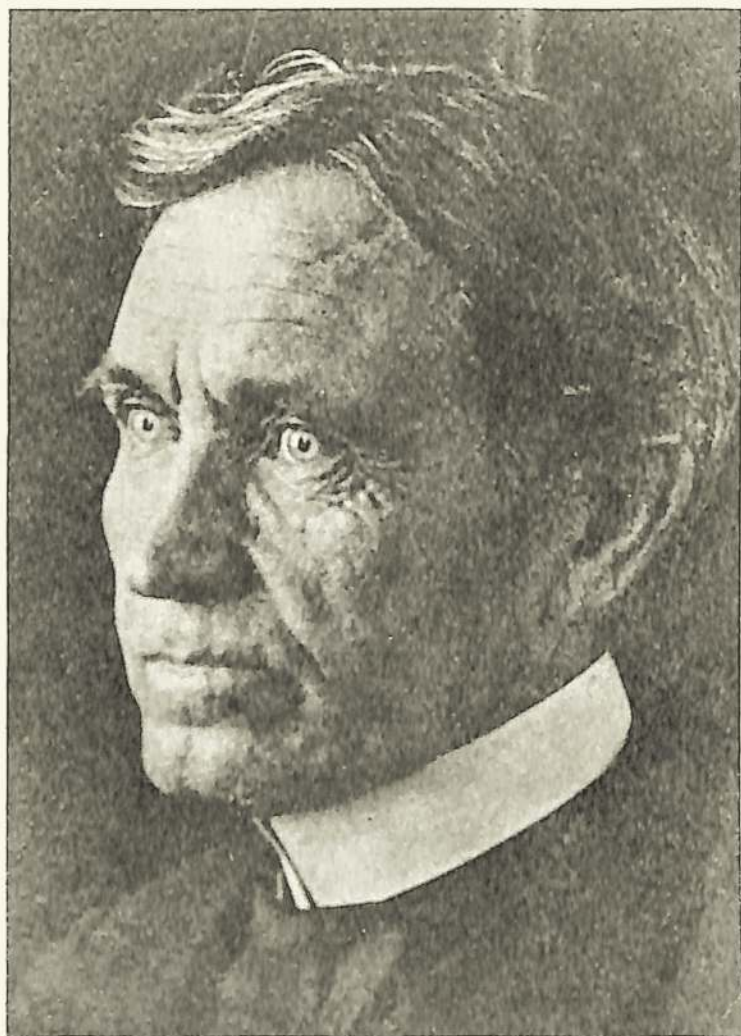
Misionierius, liuteronų kunigas Kristupas Lokys gimė 1860 m. gruodžio 8 d. Jurg-Žubyniuose, Tilžės aps., mirė 1922 m. birželio 21 d. Vanaguose, Klaipėdos aps.

Šis Žubynųkaimo, Plaškių parapijos ūkininkaitis Gossnerio pasiuntinystės seminare, Berlyne, baigęs misionieriaus mokslus, buvo pasiųstas 1888 m. misijos darbams į Indiją. Ten jis pirmiausia dirbo Pihar valstijos sostinėje Ranchi auklėtoju krikščionių moksleivių internate. Tačiau neilgam, greit buvo pašauktas Gossnerio pasiuntinystės lauko tarnybai: Takarmoj, vėliau Khutitolyj ir pagaliau Gowindpure. Neskaitant vienos atostoginės pertraukos, kada 1904-05 m. buvo sugrižęs tėviškėn, jis 26 metus pasišventęs savo pašaukimui, dalinai kaip misionierius pionierius, palaimingai veikė Indijoje.

1892 m. jis vedė ūkininkaitę Urtę Baltrytę iš Letukų (Klauswaiten), Klaipėdos aps. Jos tėvas ūkininkas Ansas Baltrė buvo kartu ir Žodžio sakytojas bei Senojo Surinkimo pirmininkas. Tiek vokiečių, tiek lietuvininkų didžiai gerbiamas žmogus. Jo duktė Urtė tiesiai nuo staklių, nuo ratelio buvo pasiųsta už sužadėtinę misionieriui-jaunikaičiui į Indiją.

Ji buvo savo vyrui Kristupui ne tik miela žmona ir šeiminkė, ne tik savo vienuolikos vaikų gera motina, bet ir misijos reikaluose ištikima savo vyro bendradarbė. Be to, ji buvo apdovanota įgimtu gabumu įdomiai, intriguojančiai pasakoti. Vienas jos išspausdintas veikalas dar yra išsaugotas. Veikalo pavadinimas - "Persiauklėti" (vok. Umlernen). Jos pamaldumas pasižymėjo liuterišku dievotumu: giliu nuodėmių išpažinimu, iš širdies einančia atgaila ir linksmai priimtu nuodėmių atleidimu. Nieko, arba beveik nieko tokio, ji nerado pas naujuosius krikščionis indus, - o tą ji giliai pergyveno. Tačiau jos ryžtas, jos gyvenimo būdas, jos pamokymai ilgainiui apylinkės induose teikė pilnesnę krikščionybės supratimą. Indai iki tol nieko taip nebijojo, kaip mirties, dabar gi ir mirtyje jausdavo Dievo apsaugą. Tą ji pastebėjo lankydamą ligonines ir epidemikų stovyklas, ten daugeliui kam užspausdama akis amžinam miegui.

Urtė Lokienė gyveno 40 metų ilgiau už savo vyrą Kristupą. 1944 metų rudenį, bėgant į Vakarų, ji buvo rusų sulaikyta ir sugražinta. Sugrižusi gyveno Kretingoje didžiame skurde ir ligos prislėgta. Tik 1960 m. jai pasisekė išvykti. Kaip ligotai, jai buvo leista prisi-

Misionierius Kristupas LOKYS
1860.XII.8 Jurg-Žubynų km., Tilžės aps. — 1922.VI.21 Vanagų bžn., Klaipėdos aps.

Gosnerio Pasiuntinystės rūmai Berlyne

jungti prie savo jauniausio sūnaus Povilo ir jo šeimos, kurio globojama atvyko į Berlyną. Čia, vyr. sūnaus D. Hanso Lokio apgyvendinta, Gossnerio Pasiuntinystės rūmuose po trijų mėnesių (1961) pasimirė. Klaipėdos krašte ji paliko savo vyro ir savo sūnaus Teodoro kapus Vanaguose ir 1939 m. rugpiūčio 27 d. pasimirusio sūnaus Martyno kapą Klaipėdoje. Martynas Lokys kunigavo Plaškių ir Klaipėdos Jokūbo Bažnyčios parapijose.

Gossnerio Pasiuntinystės rūmuose, kur ji prieš 70 metų dar jauna ūkininkaitė buvo palaiminta ir išlydėta ilgam gyvenimui Indijoje, juose, tiems patiems varpams gaudžiant, ji vėl buvo palaiminta ir išlydėta amžinam poilsiui į Berlyno Friedenau kapines. Jos antkapyje įrašyta: "Mano gyvenimas Indijai".

Misionierius Kristupas Lokys buvo linksmabūdis ir tuo palaimingai papildė savo žmonos temperamentą, kuri buvo linkusi kiek į gūdumą, melancholiją. Betgi, jeigu prisieidavo apginti išpažinimą ir įsitikinimus, jis būdavo labai atkaklus, net savotiškai užsispyręs. Toks jis, Rytprūsių ūkininkų kilmės žmogus, bendradarbiaudamas su Indijos ūkininkais, persiėmė jų socialiniais rūpesčiais ir jų žemės ūkio bėdomis. Jie didelėj persvaroj buvo mažazemiai. Jis mokė juos naudotis geresniais ūkininkavimo metodais (tręšti laukus). Jis parūpino geresnių sėklų ne tik ryžiams, bet ir kitokiems javams. Jis pirmą kartą pasodino ten iki tol dar nepažįstamą bulvę. Šiandien Indijoje bulvė laikoma tam tikru delikatesu. Be šitų kasdieninių rūpesčių, jis, susinešęs su savo tėviškės draugais klaipėdiškiais ir gavęs iš jų finansinės paramos, nupirko daug žemės ir įsteigė savistovią misijos stotį Khutitolyje. Jis buvo ten tas pirmasis, kuris toje apylinkėje pastatė tvenkinį (vandens rezervuarą), kad sausros metu būtų galima drėkinti laukus. Jis buvo ne tik misionierius, bet ir "išvystymo darbuotojas", kuriam anuo laiku tokio termino dar nežinota. Už šitas progresyvias jo pastangas žemės ūkio pagerinime, jis iš vyresnės misijos vadovybės susilaukė tik kritikos ir papeikimo, -jis, misionierius, neturįs suprastėti (verbauern).

Kai 1961-62 m. Gossnerio Misijos vadovybė Berlyne, kurios direktorius tada buvo jo vyriausias sūnus D. Hans Lokys, "Duonos Pasauliui" (Brot fuer die Welt) fondui padedant, Indijos Gossnerio Bažnyčiai įsteigė pavyzdinį ūkį (Musterfarm), kuriam vieta buvo parinkta Khutitolyje. Senasis Kristupo Lokio tvenkinys po dviejų pasaulinių karų jau buvo įgriuvęs ir smėliu užneštas. Tik iš Vokietijos atsiųstam specialistui, dipl. agronomui, darant kasinėjimus dėl pralaidos (Schleuse) įrengimo, senoji Kristupo Lokio pralaida buvo atrasta kaip tik toj vietoj, kur netrukus ir naujoji buvo įrengta. Kai kur jau įgriuvusios tvenkinio sienos, jas išlyginus ir sutvirtinus, sudarė pamatus naujai statomai tvenkinio sienai. Triū-

Urtė Baltrytė ir Kristupas Lokys Tilžėje

Pasiuntinio K. Lokio gyvenamoji vietovė Indijoje. Paveikslo dešinėje — priekyje stovi K. Lokys ir jo žmona

sas, dėl kurio senasis misionierius Lokys buvo peikiamas, dipl. agronomui sudarė pakopą akademinėi karjerai viename Vokietijos universitete. Taip pasikeitusios aplinkybių sąlygos keičia ir vertės maštabus (Wertmasstaebe).

Dar ir kitu atveju Kristupas Lokys buvo kitokios nuomonės, negu Misijos vadovybė Berlyne. Jis tikėjo, kad geriau sueiti į sąlytį su Indijos žmonėmis prisiimant jų būdą ir gyvenimo papročius, negu užsiangažuoti europiečio arogancija. Pirmoj eilėj, kad misionierius kalbėtų jų kalba, ne vien mokyklos, teismo, administracijos ir laikraštine kalba-hindi, bet ir įvairiomis kilčių tarmėmis.

Kristupo Lokio veikimo apylinkėse žmonės kalbėjo prastu hindi kalbos žargonu-Gauwari dialektu. Šiuo prastu žargonu kalbėdamas, jis skelbdavo žmonėms savo labai populiarius pamokslus, kurių gerus rezultatus pripažino ir Indijos misijų vyresnybė Ranchi'je. Tą didžiai įvertindamas, Indijos Gossnerio misijos koordinatorius praesės lic. Stosch atpalaidavo jį nuo stočių tarnybos ir pavedė būti laisvai keliaujančiu evangelistu visoje Gossnerio misijos teritorijoje.

Tačiau ir vėl susilaukė Berlyno misijos vadovybės nepasitenkinimo, nes nepasinaudojo statute numatytomis privilegijomis: jis nekeliavo, kaip tada visų europiečių buvo įprasta, su palapine ir virėju per kraštą, bet vienas pats savo žirgą pasibalnojęs. Lokys nakvodavo mokyklose, koplyčiose, o daugiausia indų ūkininkų lūšnose. Jis su indais valgė maistą, kaip ir jie: ne šakute ir peiliu, o savo rankų pirštais.

Ir vėl misionierius Lokys gauna iš Berlyno: jis neturįs suindėti (verindern). O šiandien Indijoje, posėdžiuose ir suvažiavimuose, kuriuose europiečiai misionieriai bendrai tariasi su indų kunigais, katechistais, mokytojais ir kt., europiečiai ant grindų tupėdami savo rankų pirštais valgo tuos pačius curry-ryžius, kaip ir indai, ne iš porcelano lėkščių, bet iš dailiai sulenktų, didelių medžio lapų. Deja neilgam, nes nedaugel metų praėjus, prasidėjo I Pas. karas.

Jau savo misijos Indijoje darbų pradžioje jis nemėgo juodos skraistės, kadangi Indijos karštyje po ja didžiai prakaituodavo, nuo ko, nors dar ir nauja, ji greit pažaliuodavo. Jis sugestijonavo vieton juodos, naudoti baltas, tuo labiau, geltonas skraistes. Geltona spalva Indijoje yra šventa. Siūlymas buvo atmestas. Šimtmečių tradicija juodąją skraistę buvo padariusi liuterišku tabu ir jis buvo išpėtas liautis su savo reforminėmis idėjomis. Vis dėlto, 1960 m. Gossnerio Bažnyčia įvedė "Albą", kurią galima dėvėti kaip užvalką ant skraistės (kompromisas), arba vien tik ją be skraistės. Dėl to misionierius Kristupas Lokys būtų didžiai apsidžiaugęs, bet jis jau 53 metai ilsisi savo grabe. Kristupo Lokio Vanagų parapijos

Misionierius K. Lokys su mokytoju indu

Misionieriaus K. Lokio statytas tvenkinys

moterys, daug girdėjusios apie jo džiaugsmus ir vargus Indijoje, jam mirus, pasiuvo baltą skraistę, kuria apvilktas buvo paguldytas karste ir su ja palaidotas. Taip jo širdingas pageidavimas išsipildė pirmiausia jį patį apgaubiant.

1914 m. pavasarį misionierius Kristupas Lokys ant visados sugrįžo į savo tėviškę, esančią Vokietijoje. Dar keliaudamas laivu, jis jau girdėjo bendrakeleivius šnekant apie greit kilsiantį karą. O tai buvo dar 4 ar 3 mėnesiai prieš I Pas. karą. To karo pasėkoje, vokiečių misijos veikla Indijoje 10 metų laikotarpiui buvo uždrausta. Karaliaučiaus Evangelikų Konsistorijai prašant ir Gossnerio Misijos vadovybei Berlyne sutinkant, 1914 m. rugsėjo mėn. Lokys buvo pakviestas klebonijos valdytoju, o kiek vėliau, po sėkmingo colloquium, buvo įvesdintas klebonu Vanagų parapijoje. Būdamas populiarus, jis čia greit susigyveno ir buvo žmonių didžiai mėgiamas. Jo pamokslai dažnai atrodydavo nepakankamai paruošti-neišbaigti, bet visuomet juose būdavo vieta, kurią žmonės, kaip kokią atrastą aukso grūdėlį, kaip kokią brangenybę, savo širdyje nešdavosi namo.

Jo sugebėjimą sueiti į širdingą sąlytį su nepažįstamais žmonėmis, galėjo kiekvienas įsitikinti, kam pasitaikė proga kartu su juo važiuoti traukiniu į Klaipėdą: ar tai iš Pėžaičių siauruoju, ar iš Vilkyčių plačiuoju. Žinoma, tik IV-tos klasės vagone, kur būrų gospadinės ir kitokie vertelgos gyvas vištas, žąsis, antis, taip pat jų kiaušinius, sviestą, sūrius ir grietinę veždavo į Klaipėdos turgų. Tie paniurę keleiviai, gal nuo ankstyvo triūso, panūdę į mieguistumą, buvo nešnekūs. Jų galvojimo ratas buvo toks siauras, kaip jų menko biznelio orbita. Bet štai į vagoną įžengia Kristupas Lokys ir per penkias minutes visus įtraukia į bendrą, gyvą ir įdomų pasikalbėjimą, kuris įnirtingai tęsiasi visą kelią iki Klaipėdos. Aišku, kad viens ar kits vertelgakartais pereidavo į diskordą, bet Lokys, įgūdęs koordinatorius, pasikalbėjimus iš rimties rėmų neišleisdavo. Visi traukinį apleisdavo patenkinti ir susimąstę.

Tačiau ir tėvynėje, Vanagų parapijoje, tarp jo ir jo perdėtinių Karaliaučiuje ir Berlyne, įvykdavo nesusipratimų ir sunkumų. Pasikartoję čia tas pat, ką kitokiuose apystovose jis jau Indijoje buvo patyręs bekovodamas ir bekentėdamas. Jis per visą savo gyvenimą, kaip ir Indijoje, buvo sąmoningas lietuvninkas. Su žmona jis mieliausiai kalbėdavo lietuviškai. Jeigu Evangelijos šviesoje ir jos vardu jis indams buvo pasidaręs indu (palyg. Povilo 1, Kor. 9, 16-23), tai čia, Vanaguose, kur vokiškai kalbantieji buvo mažumoje, jis tikėjo tuo labiau lietuvninkams būti lietuvninku. Pagal 1911 metų autentišką valdžios pranešimą, Klaipėdos vyskupijos ribose, Vanagų parapijoje, paminėtais metais buvo 2520 evangelikų gyventojų, jų tarpe 1990 lietuvninkų.

Konfirmantės indės prie Lokių gyvenamo namo

Bažnytinė vyriausybė kunigui Kristupui Lokiui priekaištavo, kad jis užsiimęs didlietuviška politika. Tą neigdamas, jis sakė tiesą, nors tuo jį ir neįtikino. Neužsiimdamas didlietuviška valstybine politika, jis nuoširdžiai sielojosi lietuviškų buitimi, lietuviškų kultūriniais polėkais. Jis pageidavo, kad lietuviškų dainos, jų skirtingas nuo vokiečių giedojimas bažnyčiose, būtų išlaikomas ir kultivuojamas. Jis pageidavo, kad lietuviškų tautinis rūbas nenustotų orumo. Jei tautinis didlietuvių politinis judėjimas jį savinosi, tai argi galėjo jis ką padaryti.

1922 m. balandžio 2 d. jis atsigulė Karaliaučiaus Elisabeth ligoninėje dėl skilvio operacijos, kur tuo metu dirbo pagarsėjęs specialistas, chirurgas prof. dr. Erhard. Diagnozė - skilvio vėžys. Operacija padaryta pavėluotai. Po trijų mėnesių, birželio 21 d., jis pasimirė Vanaguose.

Laidojimo metu vos neiškilo ginčas, nes be draugų kunigų, mirusiojo šeimai sutikus, kalbėjo ir vienas jo giminaitis pasaulietis

Prieš I Pas. karą konfirmantė lietuvininkė Marija Ona Buntinaitė-Kunkienė iš Žardės, Klaipėdos aps. Už tokį konfirmančių rūbą kovojo misionierius K. Lokys

eruditas, teosofo Storosto-Vydūno gerbėjas. Jo kalba buvo grynai asmenišką pobūdžio, be politikos. Tačiau faktas, kad jis dalyvavo tautiniai politiniame didlietuvių judėjime, sukėlė protestų audrą.

Tai paskutinioji scena nusakanti idealaus Dievo tarną gyvenimą, dabar ramybėje ilsinčio, mylimo pasiuntinio ir kunigo Kristupo Lokio Vanagų kapinėse. Jo draugai ir giminės, gyveną visoje Prūsijos Lietuvoje, jam pastatė didingą paminklinį kryžių, kuris dar ir šiandien stovi, nors karo audra palietė ir Vanagus.

P. S.

Rašydamas apie Kristupą Lokį panaudojau žinias suteiktas Gosnerio Pasiuntinystės dir. D. Hanso Lokio. Žinios pagrįstos metri-

Urtės Baltrytės išleistuvės į Indiją (iš k. į d.): Trudė Trakienė — kun. A. Trakio motina, Mikas Baltrė, Trudės Trakienės motina Einarytė Baltrienė, Urtė Baltrytė-Loķienė, susirinkimininkų pirm. Ansas Baltrė, Marija Baltrė-Juzaitienė. Berniukas — Ansas Baltrė

kais ir geriausiu jo žinojimu. Tik epizodas traukinyje yra mano, nes jaunuose metuose vieną turgaus dienos rytą su Kristupu Lokiu traukiniu vykau nuo Vilkyčių į Klaipėdą ir ką patyriau-parašiau.

Ilgai delsiai rašyti, nes laukiau, kad šiuo dokumentiniu reikalu parašys bet kuris iš mūsų teologų, tuo labiau, kad būtų atitaisytos neleistinos paklaidos Lietuvių Enciklopedijoje (XVI t. 414 psl.), teikiant žinias apie Lokius. Dėja, iki šiol to nesulaukta. Anaiptol, dar ir šiandieną, rašant apie Kristupą Lokį, ypač religinėje spaudoje, daromos tos pačios paklaidos, kurios padarytos LE-joje.

Nesusipratimas laidojant Kristupą Lokį, buvo viena tų konvulcinių išraiškų, nusakančių tuometines Klaipėdos krašto gyventojų nuotaikas, atplėšus kraštą nuo Prūsų Lietuvos. Ėjo gandai, kad Klaipėdos kraštas bus priskirtas Lenkijai. Dabar tie lietuvninkai savo didžiai patikimą atstovą į Prūsijos karalystės seimą, kunigą dr. Vilių Gaigalaitį, apšaukė krašto išdaviku ir šis, prasta buro sermėga prisidengęs, slapta ties Nemersate pabėgo į Lietuvą.

Per šimtmečius, sunkiose sąlygose, su meile ir pasišventimu išsaugota lietuvybė Prūsų Lietuvoje, atskyrus nuo jos Klaipėdos kraštą ir Kristupui Lokiui mirus, buvo palaidota. Sudžiūvo, sunyko ir Vanagų "Eglė".

JONAS PAUPERAS

Jau penkeri metai suėjo, kaip amžinybėn iškeliavo kun. licenciatas Jonas Pauperas. J. Pauperas buvo kilęs iš Mažosios Lietuvos, Klaipėdos krašto, kur prieš šimtą metų gyventojai nemokėjo vokiečių kalbos, kur Prūsijos vyriausybės pastangomis buvo ruošiami evangelikų kunigai mokant juos lietuvių kalbos, kad Dievo Žodis būtų skelbiamas lietuvininkams jų gimtąja kalba ir kad geriau būtų išaiškinamos Evangelijų tiesos. Šios pastangos davė gerus vaisius. Prūsų Lietuva pasidarė grynai evangeliškas kraštas, o jos gyventojai liko ištikimi evangelikų tikėjimo gynėjai. Kiek vėliau Vokietijos kancleris Bismarkas pradėjo germanizuoti Mažąją Lietuvą, tam darbui įjungdamas ir Bažnyčią, o kaizerio Vilhelmo II-jo laikais germanizacija buvo dar paspartinta. Kunigai daugumoje buvo vokiečių kilmės, nors jų tarpe buvo ir keletas lietuvių, bet šie, baigę vokiečių universitetus, nors ir nepasidarė vokiečiais, bet jau buvo tapę vokiškai galvojančiais.

1920 m. atskyrus Klaipėdos kraštą nuo Vokietijos ir 1923 m. prisijungus prie Lietuvos, buvo daromos pastangos sudaryti savistovią Klaipėdos krašto Bažnyčios Konsistoriją, atsiskiriant nuo Vokietijos. Šiam mėginimui pasipriešino Berlyno Konsistorija ir vietiniai kunigai, vadovaujant vyskupui Gregorui.

Lietuviškam užsimojimui vadovavo Priekulės parapijos kunigas, vėliau-teologijos prof. dr. V. Gaigalaitis. Ši bažnytinė kova, užsitęsusi apie metus, baigėsi lietuvių nenaudai. Klaipėdos krašto Bažnyčia liko priklausoma nuo Vokietijos bažnytinių įstaigų.

Bažnyčios kunigų galia, ypatingai kaimiečių tarpe, buvo labai didelė, nes kunigas lydi krikščionių nuo gimimo iki mirties. Krikštą, išžegnojimą, tikybos pamokas, laidojimą bei bažnytines šventes vietiniai kunigai stengėsi pravesti vokiškoj dvasioj. Naujų kunigų paruošimas vyko ir toliau bemaž be išimties per Karaliaučiaus teologijos fakultetą. Kituose kraštuose baigę teologijos mokslus, Klaipėdos krašte nebuvo pripažįstami kunigais. Dėl to, vokiečių kunigai ir pasiliko Klaipėdos krašte iki vėliausių laikų tęsdami germanizacijos darbą. Kai Lietuvos vyriausybės atstovas kai kuriems Lietuvai nedraugingiems kunigams pasiūlydavo išvykti į Vokietiją, tai Reicho vyriausybė tokį siūlymą palaikydavo, kaip ypatingai nedraugišką aktą-religinį karą, o Klaipėdos krašto gyventojams skelbė krašto sukatalikinimo šmėklą. Šiai propagandai medžiagos davė į Klaipėdos kraštą atvykstant lietuviai darbininkai ir tarnautojai, beveik be išimties katalikai, kuriems krašte buvo stei-

giamos katalikiškos parapijos. Sunku žmones kitaip įtikinti ir dar sunkiau su tikybiniais įsitikinimais kovoti, -jie nepripažįsta jokių kompromisų. Vokiečių propagandai pasitarnavo iš dalies dar ir krašte veikią religiniai surinkimai. Nors jie daug prisidėjo prie lietuvių išlaikymo, bet Bažnyčios konflikto metu tik pusė Dievo Žodžio sakytojų pasisakė už Bažnyčios atskyrimą nuo Vokietijos.

Tokiai nepageidautinai padėčiai esant, 1924 m. Liet. Evangelikų Sinodas Sudarge nutarė prašyti Lietuvos vyriausybę įsteigti evang. teologijos fakultetą prie Kauno universiteto, kad Lietuvos Ev. Bažnyčia išauklėti savų kunigų. 1925 m. lietuviai liuteronai ir reformatai parašė memorandumą Lietuvos vyriausybei, kuriame išdėstė to fakulteto steigimo reikalingumą, svarbą ir naudingumą. Fakulteto steigimo reikalu aktyviai rūpinosi prof. dr. Jonas ir dr. Martynas Yčai ir dr. V. Gaigalaitis. Fakultetas buvo įsteigtas 1925 metais. Fakulteto profesorių branduolį sudarė: dr. kun. P. Jakubėnas, dr. kun. K. Kurnatauskas ir dr. kun. V. Gaigalaitis. Tik vokiečių tautybės kunigai ir vokiečių Sinodas pasisakė prieš steigiamąjį fakultetą.

Dr. kun. V. Gaigalaitis tuojau, po krašto prisijungimo prie Lietuvos, suorganizavo Klaipėdoje evangelikų mokyklą su gimnazijos teisėmis, kur buvo mokoma graikų ir lotynų kalbos. Jaunuolis Jonas Pauperas, gim. 1905. V. 10 Selinų km., Plikų parapijoje, kilęs iš labai religingos ūkininkų šeimos ir pats labai pamėgęs skaityti Šventraštį, nieko nelaukdamas stojo į minėtą kunigams paruošti mokyklą, kurią gerais pažymiais, o ypatingai iš lotynų ir graikų kalbų, baigė 1927 m.

Įstojęs į Kauno univ-to teologijos fakultetą, be teologinių paskaitų, klausė dar ir filosofinius, ir humanitarinius mokslus. Visą dėstomąjį 4 metų kursą J. Pauperas išklausė per 2 metus ir, dar studijų nebaigus, buvo paskirtas kunigo pareigoms į Jurbarko ev. liuteronų parapiją. Čia kunigaudamas parašė diplominį darbą "Dr. Vydūno Etika". Diplominis darbas buvo aukštai įvertintas. Laikytas originaliu, nes niekas iki to laiko nebuvo dr. Vydūno kūrybos vertinęs paskirose studijose. Po to, J. Pauperui buvo pasiūlyta teologijos fakultete lektoriaus vieta, bet jis jos atsisakė. Kliūtis buvo ne tik meilė parapijai, bet ir grakšti jurbarkietė studentė, sužavėjusi jauną kunigą, kurią jis vėliau vedė. 1929. VI. 23 prof. dr. Gaigalaitis, dalyvaujant kun. Lokiui ir suprnt. kun. Srokai, išventino Joną Pauperą kunigu į Jurbarko parapiją.

Prieš jauno kunigo akis atsivėrė platus darbo laukas. Trūko evangelikų mokytojų, kurie vaikams dėstytų tikybą. Suradęs vieną kitą pagalbinių mokytojų, jis gabesnius mokinius paruošė gimnazijai. Mokytojams mokėjo iš savo algos. Bet čia jam nebuvo lemta ilgiau pasilikti. Dekano ir prof. dr. P. Jakubėno dėka jaunam kuni-

Licenciatas kunigas Jonas PAUPERAS
1905.V.10 Selinų km., Plikių par. — 1971.V.22 Chicago

gui buvo išrūpinta stipendija ir jis buvo pasiūstas į Šveicarijos Bazelio univ-tą pasirošti profesūrai. Po pusantrų metų įteikė universitetui disertaciją: "Der Sinn der Askese im Katholizismus und Protestantismus", 1933 m.

Išlaikęs 1933 m. birželio mėn. disertacijos laipsniui gauti egzaminus, kun. Jonui Pauperui buvo suteiktas teologijos "Licentis Docendi" laipsnis. Grįžęs iš Šveicarijos parašė habilitacijos darbą: "Regimoji ir neregimoji Bažnyčia", 1934 m. ir viešai apgynęs, buvo paskirtas VD univ-to evangelikų teologijos fakulteto sisteminės teologijos katedros vedėju docento teisėmis ir dėstė sisteminės teologijos mokslo dalykus.

Tuo laiku doc. J. Pauperas išleido sekančias knygas: disertacijos ir habilitacijos darbų dvi knygas, Augsburgų konfesiją, 1935 m. ir dr. M. Liuterio "Mažąjį Katekizmą", 1935 m. Rašė daug straipsnių žurnalams ir laikraščiams: "Vairui", "N. Romuvai", "Lietuvos

Aidui", "Lietuvos Keleiviui", "Pagalbai" ir kt. Laikė pamaldas liet. evangelikams ev. bažnyčioje Kaune. Sekmadieniais sakė ev. pamokslus iš Kauno radio stoties. Švietimo ministerijos buvo paskirtas Evangelikų Bažnyčių patarėju (1935-1940 m.). Valstybės Taryboje dirbo 5 metus kaip žinovas, bendradarbis įvairiose komisijose.

Reikia pažymėti lic. kun. J. Paupero talka buv. Klaipėdos krašto gubernatoriui Jonui Navakui, ruošiant sekančius įstatymų projektus: "Evangelikų Bažnyčios įstatymo projektas". Šiame projekte buvo numatyta trys evangelikų sinodai: ev. liuteronų, ev. reformatų ir Klaipėdos krašto. Iš jų būtų buvęs sudarytas vienas-generalinis Sinodas, - kuris apjungtų visus Lietuvos evangelikus. Buvo numatytos ir trys Konsistorijos su viena generaline Konsistorija, kurios priešaky turėjo stovėti general. Sinodo išrinktas Ev. Bažnyčių vyskupas. Šis projektas negavo legislacinės eigos dėl politinių sąlygų Klaipėdos krašte.

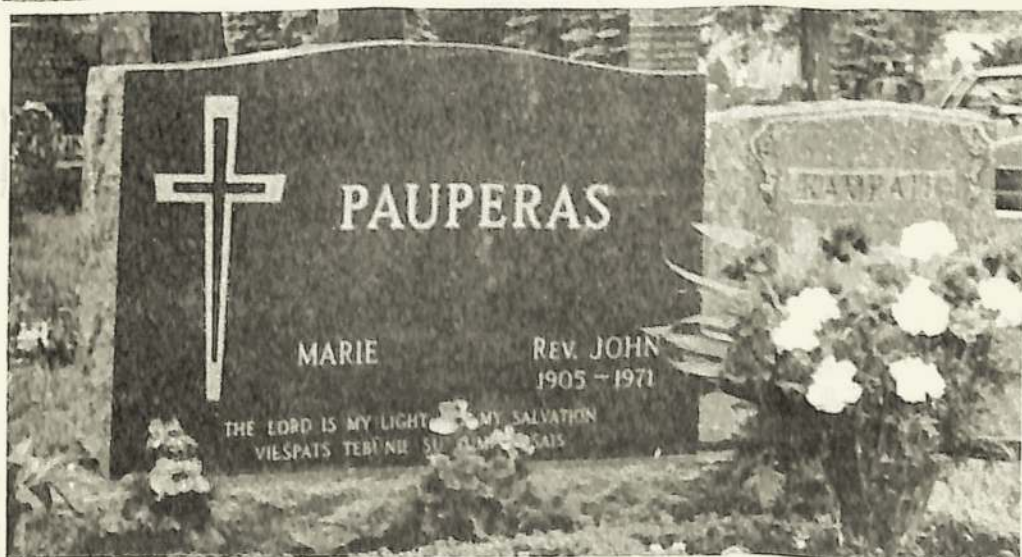
Kiti projektai: "Įstatymas laidojimams ir kapinėms tvarkyti". Šis liko nebaigtas. Paminėtinas dar ir modernus "Socialinės globos" įstatymo projektas. Jį ruošė kelių narių komisija. Galutinai jį baigė ruošti Tarybos narys J. Pikčilingis su kun. J. Pauperu.

Nežiūrint, kad kun. J. Pauperas buvo pilnai visokiais darbais užimtas, jis dar rado laiko dirbti 3 metus specialioje komisijoje paruošti ir išleisti kun. Adomo Šerno giesmyną.

SSSR bolševikams užgrobus Lietuvą, kun. J. Pauperas buvo areštuotas ir po sunkių pergyvenimų 1941 m. su šeima išvyko į Vokietiją. Ten kelerius metus aptarnavo evangelikų parapijas į pietus nuo Berlyno. Būdamas Mūncheno Lohengrin tremtinių stovykloje, leido penkiomis kalbomis laikraštį ir aptarnavo stovyklose gyvenančius evangelikus. 1948 m. gegužės mėn. atvykęs su šeima į Čikagą, pradėjo sudarinėti tremtiniams dokumentus atvykti į Ameriką. Čia apie pusantrų metų dirbo fizinį darbą ir tik 1949 m. gruodžio 12 d. buvo pašauktas Ziono ev. liuteronų parapijos kunigo pareigoms.

Per World Church Service ir Lutheran Refugee Service kun. J. Pauperas sudarė apie 800 emigracijos dokumentų. Atvykusiems padėjo įsikurti surasdamas butus, darbus ir parūpindamas reikalingus dokumentus. Daugelis jų, kurie iš kun. J. Paupero susilaukė reikalingos pagalbos, buvo jam labai dėkingi ir įsijungė į Ziono parapiją. Jo asmenybė pasiliko mums kaip žibintas tamsoje.

Kun. Pauperas, kartu su kitais kunigais, dalyvavo Švento Rašto vertime į lietuvių kalbą komisijoje, kuriai vadovauja dr. kun. A. Jurėnas. Čia jis paaukojo daug laiko ir sveikatos, kol buvo išverstas ir sutvarkytas Naujasis Testamentas. Jis daug prisidėjo savo geru lietuvių kalbos žinojimu. Komisijoje jis nuolat ragino skubėti, kad darbas neužsitęstų ir kad greičiau lietuviai jį gautų į rankas. Ir

*Lic. kun. Jono PAUPERO penkeriņu meņu mirties pamiņējimas Bethanijas ka-
pinēse. Vidur. nuotr. (iš k. ģ d.): Marija Pauperienē, Herta Drejerienē ir Kazi-
mieras Motiekaitis, pianisto Manigirdo Motiekaiċio tēvas. Uģ ģo stovi Martynas
Pauperas su ţmona Astrida Drejerytē. Chicago, 1976. V.31*

Nuotr. M. Nagio

štai, jų visų pastangų dėka, mums visiems yra paliktas lyg ir testamentas, -jo paskutinioji valia: "Imkite ir skaitykite Naująjį Testamentą-Kristaus Evangeliją!".

1955 m., jau gyvendamas Chicagoje, išleido knygelę "Reformacijos veikėjai ir jų įtaka Lietuvoje". Be visų jau minėtų darbų, jis dar rasdavo laiko lietuviams evangelikams Chicagoje skelbti per "Margučio" ir S. Barkus radiofonus Evangelijos žodį.

Kun. J. Pauperui pagerbti Ziono parapija savo bažnyčioje suruošė du gražius minėjimus: 1965 m. gegužės 9 d. atžymėjo jo 60 metų amžiaus sukaktį, kur iškilmingas pamaldas laikė suprint. kun. St. Neimanas. Pamaldos buvo pagražintos darniu choro giedojimu ir orkestro choralais. Po pamaldų minėjimas buvo tęsiamas salėje. Čia sukaktuvininką sveikino kunigai: St. Neimanas, K. Burbulys, latvių-Sudars, lenkų liuteronų-W. Borkenhagen ir daug kitų.

1969 m. birželio 29 d. įvyko 40 metų kunigavimo sukakties paminėjimas, kuris buvo iškilmingai pravestas dalyvaujant ne tik parapijiečiams, bet ir ev. kunigams bei svečiams. Čia buvo prisimintas reikšmingai nueitas kun. Paupero veiklos kelias, pergyventi II Pas. karo sunkumai ir pavojai, ir nuveikti per 40 metų jo darbai Bažnyčiai bei Lietuvai.

Deja, jam nebeteko sulaukti šios šalies 200 metų neprikl. sukakties. Atsiskyrė staigiai ir netikėtai, 1971 m. gegužės 22 d., sulaukęs 66 metų amžiaus. Buvo dar tvirtas ir pilnai darbingas. Paliko našlę Mariją, tris sūnus-Joną, Viktorą, Martyną, marčias ir anūkus.

Po lic. kun. J. Paupero mirties, jo našlė M. Pauperienė kruopščiai atrinko jo užrašytus visų bažnyčios metų laikams pamokslus ir išleido pamokslų knygą "Dievo Žodžio Tarnyboje". Įvade yra puikus žodis skaitytojams velionio našlės ir iškilaus vargonininko muziko prof. Vl. Jakubėno prisiminimo mintys: "Aštuoniolika metų su lic. kun. J. Pauperu". Ši knyga yra tikrai didelis įnašas į liet. liuteronų literatūrą. Ji tinka visiems tikintiesiems. Tai vertingas kun. J. Paupero palikimas kartų kartoms.

DAGYS

TAIP IR NE...

Diena išaušta ir nusvyra

Šešėliuos' vakaro pilkuos',

Ir šaltos rasos žemėn byra,

Lyg meilės ašaros kapuos...

Bet meilė kapuose nemiršta,

Kaip ryto saulė vakaruos, -

Tik širdį, kai širdis užmiršta,

Ji ja daugiau nebesiguos... 1947

Fr. SKĖRYS

MOTINOS DIENA VAKARŲ VOKIETIJOJE

PFORZHEIM. Motinos minėjimas Pforzheime 1976 m. gegužės 15 dieną (šeštadienį) pradėtas ekumeninėmis pamaldomis bažnyčioje, kurias kartu laikė Vasario 16 gimnazijos katalikų kapelionas kun. J. Dėdinas ir ev. tikybos dėstytojas kun. diak. Fr. Skėrys. Tai dienai pritaikytą pamokslą pasakė kun. Fr. Skėrys. Kun. J. Dėdinas laikė šv. mišias. Visi kartu darniai giedojo tris evangelikų ir tris katalikų giesmes, palydint gitara dr. Jonaitei. Tai buvo tikros ekumeniškos pamaldos Dievui pagerbti ir tikinčių sieloms atsigavinti.

Po pamaldų visi susirinko į parapijos salę toliau švęsti Motinos Dienos šventę. Renginį pradėjo Alfonsas Gesevičius pasveikindamas visas motinas, močiutes ir visus susirinkusius. Gėlių puokštę gavo seniausia salėje buvusi močiutė Marija Neumeierienė ir jauniausia mamytė Šneiderienė. Savo žodyje A. Gesevičius nušvietė motinos reikšmę šeimoje ir tautoje.

Paskaitą apie motinystę skaitė kun. Fr. Skėrys, suskirstęs ją į keturias dalis: motinystė, mergaitės prigimtis, motinos savybės ir kūdikio atėjimas į pasaulį.

Eilėraštį "Lietuvos Motina" deklamavo III kl. mokinė Edna Mačiokaitė. Žemesnių klasių mergaitės, vadovaujamos dr. Jonaitės, padainavo dviem balsais 5 daineles: "Dar ne jok, dar sustok", "Leiskit į tėvynę, leiskit pas savus", "Neišėik, neišėik tu iš sodžiaus", "Pasėjau linelius ant pylimo" ir "Saulutė tekėjo". Karina Langytė, III kl. mokinė, deklamavo eilėraštį "Mažoji Motina". Dr. Jonaitė solo padainavo "Motinėle pažvelk, kiek žiedų ten lankoj". Žemesnių klasių 5 mergaitės suvaidino kun. J. Dėdino montažą mamytei. Vaidintojos įteikė visoms motinoms ir močiutėms po gėlę.

Visi dalyviai Pforzheime nuoširdžiai padėkojo kultūrinės programos atlikėjoms ir palinkėjo geros kelionės į Muencheną.

Po kavutės Vasario 16 gimnazijos mokiniai išvyko į Muencheną. Ten gegužės 16 d. (sekmadienį) įvyko Motinos Dienos minėjimas. Kartu su kun. J. Dėdinu jie išpildė kultūrinę programą. Prie geros Ptašinsko, jnr. kapelos visi linksminosi iki vidunakčio.

RASTATTE. Motinos Dienos minėjimas Rastatte 1976 m. gegužės 29 d. (šeštadienį) buvo pradėtas taipgi ekumeninėmis pamaldomis 12 Apaštalų bažnyčioje, kurias kartu laikė kun. A. Bernatonis ir kun. Fr. Skėrys. Tai dienai pritaikytą pamokslą apie motinas (iš II Laiško Timotiejui 1, 3-5 ir 3, 15) pasakė kun. Fr. Skėrys.

Gegužės mėnuo visame krikščioniškame pasaulyje yra motinos

ženkle: pas katalikus-Marijos garbei, pas evangelikus-motinos bendrai. Motinos Diena nori mus išpėti, kad nepamirštume motinos, pagimdžiusios mus skausmuose, džiaugsmuose mus išauklėjusios ir lydėjusios mus gyvenimo kelyje. Motinos Diena mums sakyte sako: būkite dėkingi!

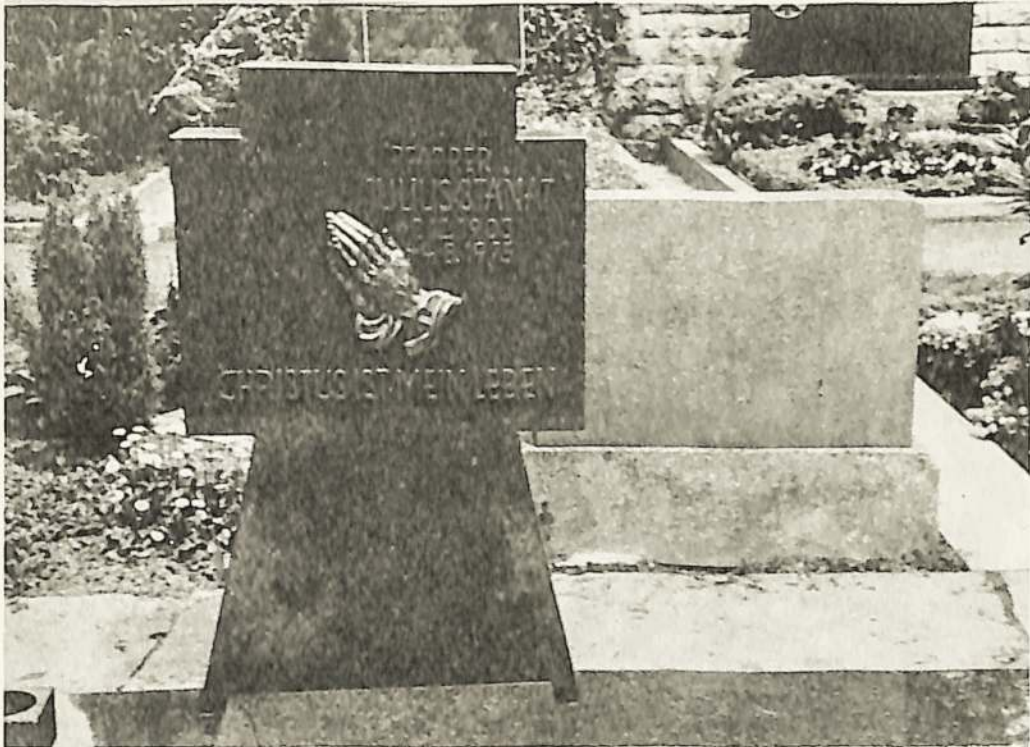
Jeigu mūsų motinų nebėra gyvųjų tarpe, tai neleiskime joms išnykti iš mūsų atminties, nes tai būtų mūsų pasmerkimas! Bet ne tik mus, kaip vaikus, Motinos Diena išpėja ir graudena. Ji išpėja ir graudena ir motinas-auklėti savo vaikus Dievo baimėje ir išpažinime; duoti jiems geriausią dalią gyvenime: pavyzdį besimeldžiančios motinos. Todėl Viešpats telaimina Motinos Dieną. Telaimina Jis visas motinas ir seneles, kad jos būtų sąmoningos pareigų ir atsakomybės nešėjos. Viešpats telaimina visus vaikus, kad jie kasdien skintų meilės žiedus savo motinoms ir močiutėms. Tuo suteiks džiaugsmo Viešpačiui ir pagražins mūsų gyvenimą. Baigus kunigui šį pamokslą, visi darniai pagiedojo evangelikų ir katalikų giesmes.

Parapijos salėje minėjimą atidarė Rastatto apylinkės pirm. Paulius Gustainis ir pasveikino motinas bei močiutes, bei atvykusius iš kitur. Jis pakvietė tarti žodį viešnią iš JAV. Ji savo kalboje palygino jaunystę su pavasariu, kuri mums suteikė motina. Šis pavasario jausmas-motinos meilė-mus lydi visą gyvenimą. Būti motina yra didelis ir atsakingas uždavinys, ypač būti lietuve motina. Mes išeivijoje neturime nuosavos žemės nei namų, tai kiekviena lietuviška šeima yra mūsų tėviškė, mūsų namai. Čia lietuviška motina dalinasi savo meile, rūpesčiais su kitais lietuviais.

Pernai pavasarį Motinos Dieną švenčiau Pietų Amerikoje, kur ruošėme viso laisvojo pasaulio lietuvių jaunimo Kongresą. To krašto lietuvių šeimos atidarė mums savo namų duris, mus priėmė, buvome kaip viena šeima. Malonu jums priminti, kad Vakarų Vokietijos jaunimas kitiems padarė gerą išspūdį savo išsiauklėjimu, žiniomis, lietuviškumu, - už tai padėka tenka Vasario 16 gimnazijai. Pasaulio lietuvių jaunimas jų prašė, kad sekantis Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongresas būtų sušauktas Vakarų Vokietijoje. Tas kongresas įvyks 1979 m. Lietuvės motinos Vokietijoje, reikia tikėtis, atvers savo namus ir širdis viso pasaulio lietuviškam jaunimui, nes jau tokia dalis, kad lietuviška motina yra motina visam mūsų jaunimui. Tuo ji baigė savo žodį.

Kun. Fr. Skėrys skaitė paskaitą: "Gerbk savo tėvą ir motiną, kad tau gerai sektųsi ir tu ilgai gyventum ant žemės". Tai paties Dievo įsakymas ir kartu pažadas. Šis Dievo įsakymas su palaimintu pažadu vaikams suteikia pagrindą Motinos Dienos minėjimui.

Motinos Dienos minėjimui pradžia davė paprasta moteris Ana Jarvis iš Philadelphijos, JAV, prieš 71 metus. 1905 m. gegužės mėn. antrąjį sekmadienį mirė jos motina. Jos didžiausias noras buvo,

*Kunigo Juliaus STANAČIO antkapis Backnange.
Nuotr. Fr. Skėrio*

kad toji diena taptų pagerbimu ir prisiminimu ne tik jos, bet ir visų motinų. Deja, šis jos noras išsipildė tik 1914 m. pavasarį, kada tuometinis prezidentas Wilsonas, kongreso raginamas, paskelbė Motinos Dienos šventę ir tai šventei paskyrė antrąjį sekmadienį gegužės mėn. visose JAV. Dabar milijonai visame pasaulyje švenčia Motinos Dieną. Lietuvoje šią šventę Seimas paskelbė 1929 m. Vokietijoje 1976 m. kun. Fr. Skėrys šią šventę su lietuviais atšventė net 7 kartus įvairiose krašto vietose.

Po paskaitos St. Rugulienė įteikė seniausiai močiutei Strausienei ir L. B-nės įgaliotinei Baden-Wuerttemberge Z. Glemžienei po didelę puokštę rožių. Kun. Fr. Skėrys padeklamavo nežinomo autoriaus eilėraštį: "Mirusiai motinai", vyrai gi sugiedojo visoms marmytėms ir močiutėms ilgiausių metų.

Šventės pabaigoje, kun. Fr. Skėrys pranešė, kad prieš savaitę baigė visi 5 Vasario 16 gimnazijos abiturientai ir įsigijo brandos atestatus. Per dvejus metus gimnazija išleido dešimt abiturientų. Iš šįmet baigusių penkių abiturientų, trys yra atvykę iš dabartinės okupuotos Lietuvos. Jis kvietė tėvus leisti savo vaikus į Vasario 16 gimnaziją. Gimnazija ypač yra reikalinga atvykstantiems iš Lietuvos, nes mokiniai gauna gana didelių lengvatų iš ministerijos, kad labai lengvai gali pasiekti abiturą. Lietuvių kalba jiems pripažįstama kaip motinos kalba, vokiečių kalba-kaip pirmoji svetima kalba, rusų-kaip antroji ir anglų-kaip trečioji.

EUROPOS PADANGĖJE

JONAS KALVANAS-VYSKUPAS

Vyskupas Jonas KALVANAS

Okup. Lietuvos Ev. Liuteronų Bažnyčios III-me visuotiniame Sineode, 1976 m. birželio 20 d. Tauragėje, kun. Jonas Kalvanas vėl buvo perrinktas Konsistorijos pirmininku ir jam suteiktas vyskupo titulas. Tas titulas liuteronų tikinčioje liaudyje jau anksčiau buvo vartojamas, ypač Klaipėdos krašte. Jis randamas ir jų agendoje, priklauso senai Liuteronų Bažnyčios tradicijai ir įvestas po I Pas. karo Pabaltijo Bažnyčiose, išskyrus Lietuvą, kur turėjo įtakos reformatų tradicija ir kur trukdė trijų tautybių bažnytinei bendruomenė. Dabar susilyginta su kaimynų Bažnyčiomis.

Vysk. J. Kalvanas gimė 1914 m. balandžio 24 d. Ruobežų vnk., Nem. Radviliškio vls., Biržų aps. Tėvai-Albertas ir Edė Aukstinaitė Kalvanai kilę iš latvių, nuo seniai gyveno Lietuvoje. Baigęs Biržų valstybinę gimnaziją 1933 m. įstojo į Vytauto Didž. univ-to ev. teologijos fakultetą, kur studijavo iki to fakulteto uždarymo 1937 m. Toliau studijas tęsė Latvijos univ-te ev. teologijos fakultete, kurią baigė teologijos licenciato laipsniu 1939 m. 1940 m. parašė diplominį darbą ir išlaikė nustatytus egzaminus prie Lietuvos Ev. Liu-

Iš k. į d.: Liudą Fetingį ordinuoja į kunigus kun. Jurgis Gavėnis ir Kretingos apygardos dekanas kun. Jonas Armonaitis. Petras Okas, buvęs virš 20 metų Tauragės parapijos pirm., sveikina jauną kunigą. Kun. L. Fetingis (dešinėje), g. 1940 m. Ropkojuos, mokėsi Pagėgių ir Šilutės gimnazijose. Daug metų vadovavo bažnytiniam chorui ir orkestrui. Nuo 1970 m. kun. M. Preikšaičio ir kitų paruoštas pagal buv. evangelikų teologijos fakulteto programą kunigo darbui. Sudargas, 1976. VII.4

teronų Konsistorijos Kaune ir 1940 m. liepos 26 d. buvo kunigų senjorų: A. Gelžinio, P. Titelbacho ir A. Laukozolio, asistuojant kun. A. Keleriui ordinuotas Tauragės bažnyčioje, kur be pertraukos tarnauja iki šiol.

Visai Konsistorijai išvykstant iš Lietuvos, jos prezid. K. Gudaičio 1941 m. sausio 31 d. aktu, įėjo į jo naujai sudarytą ir pasiliekančią toliau veikti Konsistoriją. Neatsiradus visiems akte numatytiems nariams, Konsistorija buvo perorganizuota su pirmininku kun. E. Lejeriu, kuris buvo išrinktas senjoru. Prie jo kun. J. Kalvanas ėjo vicepirmininko pareigas. Už protesto telegramą Stalinui dėl bažnyčios paėmimo ūkinio sandėlio reikalams, kun. E. Lejeris 1949 m. gruodžio 30 d. buvo suimtas ir mirė 1951 m. gruodžio 31 d. Krasnojarsko priverčiamojo darbo stovykloje Sibire.

Po senj. E. Lejerio suėmimo, Konsistorijos pirmininko ir senjoro pareigas ėjo J. Kalvanas ir 1950 m. balandžio 26 d. jas perdavė kun. diak. Ansui Baltriui. 1955 m. gegužės 22 d. Kretingoje buvo sukviestas pirmasis pokarinis visuotinas Sinodas, kuris priėmė naują Bažnyčios statutą ir išrinko buvusio Konsistorijos juriskonsulto, ordinuoto kunigu, Viliaus Burkevičiaus vadovaujamą Konsis-

toriją, kurioje J. Kalvanas ėjo sekretoriaus, o vėliau vicepirmininko pareigas. Antrajame visuotiniame Sinode 1970 m. rugpiučio 23 dieną buvo išrinktas Konsistorijos pirmininku ir senjoru.

1946 m. balandžio 24 d. vedė mokytoją Martą Račkauskaitę ir išaugino 6 vaikus: Kristiną, inž. architektė, dirba Biržuose; Ireną, muzikologė, baigusi konservatoriją, dirba Šiauliuose; Joną, baigė Kauno medicinos institutą, dirba Omske; Juliją, baigė medicinos institutą, dirba Klaipėdos respublikinėje ligoninėje; Viktoriją, baigė Kauno politechnikos institutą, dirba inžiniere Kapsuke (Marijampolėje) ir Aną, baigė Kauno medicinos mokyklą, dirba Kaune.

Lietuvos Ev. Liuteronų Konsistorija pati pirmoji okup. Lietuvoje pradėjo ekumeninį bendravimą. Ji palaiko gerus santykius ir su išvykusiais kunigais.

KUNIGUI KELERIUI 70 METŲ

Lietuvių Ev. Liuteronų Bažnyčios išėivijoje vadovui, senjorui kunigui Adolfui Keleriui, 1976 m. rugsėjo 14 d. suėjo 70 metų. Jis gimė 1906 m. rugsėjo 14 d. Šmūrų km. Marijampolės aps., Garliavos parapijoj. Jo tėvas Kristijonas ir motina Karolina, gimusi Liudžiavaitytė, buvo ūkininkai, kurie turėjo 20 ha ūkį. Šeimoje augo keturi broliai. Per I Pas. karą tėvas buvo pikto kaimyno neteisingai įskųstas ir ištremtas į Saratovą prie Volgos, kur 1917 m. mirė. Kartu buvo ištremtas ir vyriausias brolis Jonas, kuris, pasibaigus karui, grįžo į namus.

Adolfas pradžios mokslą ėjo Skriaudžių mokykloje, vidurinių-du metus Veiveriuose ir paskui pas brolių Tauragės gimnazijoje, kuris ten mokytojavo. Brolio Jono ir jo žmonos pagalba 1929 m. baigė Tauragės gimnaziją. Tais pačiais metais įstojo į Vytauto Didžiojo universiteto evangelikų teologijos fakultetą. Ten be teologinių dalykų studijavo senąsias kalbas-graikų ir hebrajų. Kitus dalykus, - filosofiją, pedagogiką, psichologiją ir logiką studijavo humanitariniame fakultete. Diplomą gavo 1935 m. Išlaikęs Konsistorijoje antrus egzaminus, 1936 m. vasario 9 d. buvo Batakiuose ordinuotas ir paskirtas kunigu Batakių parapijai ir antru kunigu Tauragės parapijai. Nuo 1936 m. pradžios buvo tikybos mokytoju Tauragės gimnazijoje ir nuo 1937 m. Tauragės mokytojų seminarijoje. Tuo laiku mokytojų seminarijoj mokėsi 120 evangelikų mokinių, gimnazijoje - 110 mokinių. II Pas. karo metu kunigavo dabartinėje Lenkijoje ir vienus metus Pomeranijoje.

Po karo kun. Keleris aptarnavo lietuvius evangelikus Šiaurės Vokietijoje, kurie buvo išsklaidyti įvairiose stovyklose. Pusę laiko jam teko praleisti kelionėse. Aštuonis kartus aplankė lietuvius evangelikus Anglijoje. 1948 m. pabaigoje buvo sinodo išrinktas Lietuvių Ev. Liuteronų Bažnyčios išėivijoje senjoru ir Vyr. Bažnyčios

Señjoras kunigas Adolfas KELERIS

Tarybos pirmininku. Šias pareigas eina dar ir dabar. Savo Bažnyčią atstovavo Pasaulio Liuteronų Sąjungos suvažiavimuose: 1947 metais Lunde, Švedijoje, 1952 m. Hannover, Vokietijoje, ir 1957 m. Minneapolis, JAV. Be to, dar kelis kartus atstovavo Bažnyčią Europos Bažnyčių konferencijoj Danijoje. Vokietijos Lietuvių Bendruomenės nariu yra nuo 1946 m. Apie 12 metų buvo Krašto Tarybos nariu. Šalia tiesioginių pareigų, dalyvauja visuomeniniame gyvenime. Lietuvoje aktyviai veikė ev. studentų sąjungoje. Bendradarbiauja ir tremties bažnytinėje spaudoje. Nuo 1957 m. buvo liet. ev. liuteronų laikraščio "Svečias" redaktorius.

1938 m. vedė Tamarą Štrausaitę iš Rumšaičių dvaro, Mažeikių aps. Užaugino keturias dukteris, kurios visos išėjo mokslus. Vyriausia duktė Tamara yra mokytoja, du žentai yra aukštesnių mokyklų mokytojai. Turi 10 anūkų.

Linkime, kad Dievas kunigą A. Kelerį ir toliau laimintų ir duotų jam jėgų dar daug metų patarnauti mūsų Bažnyčiai, mūsų žmonėms.

KUNIGŲ IR BAŽNYČIOS DARBUOTOJŲ SUVAŽIAVIMAS

Lietuvių Ev. Liuteronų Bažnyčia išeivijoje kasmet ruošia savo kunigams ir darbuotojams susitikimą Vokietijoje, kur pasiinformuojama ir pasitariama aktualiais Bažnyčios reikalais. 1976 m. suvažiavimas įvyko liepos 23-25 d. d. Bad Godesberge, Annabergo

rūmuose. Čia jaučiamės kaip namuose. Ši susitikimo vieta veikia jau apie 25 metus ir jai vadovauja kun. J. Urdzė. Jam nuoširdžiai talkininkauja ir svečių gerbūviu rūpinasi jo žmona p. Vera Urdzienė. Virtuvėje šeimininkauja p. Bertulaitienė iš Wuppertalio. Annaberge, vis daugiau daro lietuviškus parengimus ir Vokietijos Lietuvių Bendruomenė.

Suvažiavime dalyvavo 3 kunigai ir 11 Bažnyčios darbuotojų; 3 kunigai dėl svarbių priežasčių negalėjo atvykti. Suvažiavimą pradėjo penktadienį vakarinėmis pamaldomis kun. diak. Fr. Skėrys. Po pamaldų jis parodė keletą šimtų skaidrių iš Vasario 16 gimnazijos ir lietuvių tautinio bei evangelikų bažnytinio gyvenimo. Tuo pačiu laiku Annaberge vyko trijų savaitių lietuvių šeimų poilsio laikas. Apie 30 vasarotojų įsijungė į šį suvažiavimą.

Šeštadienį, po kun. J. Urdzės vadovautos Biblijos valandėlės, sekė kun. A. Kelerio paskaita, "Religinis gyvenimas Sovietų Sąjungoje". Prelegentas pareiškė, kad po XXII-jo komunistų partijos suvažiavimo 1961 m. prasidėjo periodas, kurio vyriausias uždavinys yra tikrą komunisto auklėjimas ir religinių prietarų pergalėjimas. Paskaitoje buvo plačiai paliesta komunistų partijos galybė, gyvenotojų tikybinė sudėtis ir partijos veikla bei reikšmė. Pagal partijos nuomonę, Bažnyčia nėra visuomeninė organizacija, kuri tarnautų dirbančiųjų interesams, tad ji valstybei ir partijai yra nenaudinga. Ji tad negali pasinaudoti pagrindinėmis teisėmis: žodžio, spaudos, susirinkimų ir demonstracijų laisve. Valstybė ir partija tvarko religinį gyvenimą ir varžo tikėjimą. Šalia oficialių įstatymų ir potvarkių yra dar partijos potvarkiai, kurie turi įstatymo galią. Tokie potvarkiai beveik niekad viešai nepaskelbiami. Pagal komunistų mokslą religinės bendruomenės neturi egzistuoti, - jos turi būti pamažu likviduotos. Kunigams griežtai uždrausta vaikus mokyti tikybos. Bažnyčios negali pasinaudoti spauda, radija ir televizija. Jeigu retkarčiais ir leidžiama spausdinti kokią tikybinę knygą, tai tik labai ribotą skaičių, greičiausia propagandos tikslams. Dėl propagandos retkarčiais leidžiama valdžiai patikimiems vyskupams ir kunigams išvykti į bažnytines konferencijas užsienyje.

Kun. diak. Fr. Skėrys skaitė paskaitą: "Lietuvos liuteronai ir reformatai laiko bėgyje". Įvade kalbėjo apie viduramžiais padarytus atradimus, išradimus ir humanizmą, kuris pradėjo naują vystymosi laikotarpį. Tų laikų didžiausia galybė - Romos Katalikų Bažnyčia - laikėsi senų papročių. Žmonės pradėjo priešintis popiežiaus galybei. Jie reikalavo tikėjimo laisvės ir jo atnaujinimo pagal Kristaus Evangeliją; smerkė tironiją ir dvasinį bei fizinį žmogaus išnaudojimą, atmetė baudžiavą, skelbė lygybę bei sąžinės laisvę visiems. Tas naujas sąjūdis ir buvo Reformacija.

Paskaitoje buvo paliesti Katalikų Bažnyčios nukrypimai, vidur-

Pirmoje eilėje sėdi (iš k. į d.): Paliudaitė iš Wuerzburgo, Dumašienė iš Pforzheimo, A. Vasiliauskas iš Krefeldo, vicesenj. kun. J. Urdzė, senj. kun. A. Kelelis, L. Vasiliauskienė, Lipšienė iš Heideheim ir kt. Bad Godesberg, 1976. VII.25

Nuotr. Fr. Skėrio

amžių darbo žmonių socialinė būklė ir suminėti reformatoriai: Martynas Liuteris, Ulrichas Zwinglis, Jonas Kalvinas. Apibūdino viduramžių Lietuvos gyvenimo vispusišką reformavimą bei reformaciją Prūsijoje ir Didž. Lietuvoje. Nušvietė Lietuvos reformatų ir liuteronų santykius iki šių dienų. Palietė reformatų ir liuteronų bendravimą ir santykius čia išėivijoje. Paaškino sinodų ir Konsistorijos susitvarkymą ir jų bažnytinį darbą.

Studijų patarėjas R. Baliulis įdomiai papasakojo savo išpūdžius iš kelionės į Lietuvą, nes abu su žmona buvo 5 dienas Vilniuje ir susitiko su giminėmis ir draugais. Vakare Annabergo šeimininkas kun. J. Urdzė suruošė koncertą Annabergo rūmų svečiams. Iš Belgijos atvykusi dainininkė B. Spiess-Gailiūtė padainavo Mozarto, Schuberto, Čiurlionio, Klovo ir Kavecko kūrinus. Pianistas belgas R. Lenglez pianinu išpildė Beethoveno, Schuberto, Chopino, Schumano, Čiurlionio ir kitų muzikų veikalus, o ponias St. Baltus skaitė Milašiaus ir kitų poeziją. Koncertas užtruko apie dvi valandas.

Sekmadienį, pamaldų metu, buvo konfirmuotos dvi seserys Vasiliauskaitės iš Krefeldo, kurios lanko Vasario 16 gimnaziją. Vasiliauskų šeima atvyko prieš ketveris metus iš Klaipėdos. Tėvas yra kelių ir tiltų inžinierius ir gavo valdišką tarnybą Krefelde. Visi 4 vaikai lanko Vasario 16 gimnaziją, o vyriausias sūnus Antanas pernai baigė šią gimnaziją. Į pamaldas suvažiavo nemažai žmonių iš

įvairių vietovių.

Tuojuo po pamaldų, valgyklos salėje svečių ir visų dalyvių laukė paruošti pietūs. Suvažiavimas visais atžvilgiais buvo gerai paruoštas.

* * *

V. Vokietijoje veikiančių išeivijoje Ev. Liuter. Bažnyčių atstovų suvažiavimas įvyko 1976 m. spalio 4-8 d.d. Amelungsbornio vienuolyne, 4 km nuo Stadtoldendorf miesto. Jame dalyvavo apie 40 estų, latvių, lietuvių, lenkų ir vengrų tautybės atstovų. Iš lietuvių dalyvavo kunigai: senj. A. Keleris, A. Gelžinius, J. Urdzė, M. Klumbys, Fr. Skėrys; taip pat ponia R. Zenn (kun. Gelžiniaus duktė) ir reikalų vedėjas Fr. Šlenteris. Vyr. Bažnyčios tarėjas Horn iš Muencheno skaitė paskaitą "Malda pamaldose" ir referavo apie egzilinių Bažnyčių problemas. Suprnt. dr. Monselewski iš Nienburgo skaitė paskaitą "Šv. Rašto impulsai pamaldoms ir maldai". Suprnt. Henze iš Hildesheimo skaitė paskaitą apie "Kunigo tarnybą ir jo dvasišką gyvenimą". Dr. Jaedicke iš Hahnenklee paskaita buvo "Psychoterapija ir krikščioniškas gyvenimas". Senj. A. Keleris padarė pranešimą apie lietuvių liuteronų Bažnyčios veiklą.

Po visų paskaitų ir pranešimų vyko diskusijos. Kasdien ryte ir vakare būdavo atlaikomos bažnyčioje trumpos pamaldos.

DAGYS

JEI VILNIUS KALBĖTŲ

Jei senasis Vilnius kalbėti galėtų,
Jei kas jį paklaust' panorėtų:
Kam nori jisai priklausyti,
Ką nori globoti, kam nori tarnauti?
Tai jis pasakytų:-
Norįs patsai vienas bujoti, žydėti
Ir ainius savuosius jame tematyti,
Kurie jį pastatė, kas jį užaugino
Ir kas jį per amžius globojo ir gynė,
Kad laisvas jis būtų
Ir prieglobstį ramų saviesiems teduotų.

Taip senasis Vilnius visiems prakalbėtų,
Kad nori saviesiems tautiečiams gyventi, žydėti
Ir niekam kitam niekada nevergauti. . .

1976

DR. JURGIS A. PAULIKAS

Dr. Jurgis A. PAULIKAS

"The Aerospace Corporation Orbiter", Los Angeles, California, 1976. VIII. 16, Volume 16, Nr. 19 praneša, kad dr. Jurgis A. Paulikas nuo 1968 m. rugpiučio mėn. yra Erdvės Mokslų Laboratorijos (Space Sciences Laboratory) direktorius. Prieš tai Paulikas, nuo 1961 m. birželio mėn., vadovavo tos pačios laboratorijos daliniam erdvės departamentui.

Jurgis Paulikas įsigijo B. S. mokslo laipsnį iš fizikos inžinerijos Illinois universitete 1957 m. Čia jis toliau studijavo ir sekančiais metais gavo M. S. fizikos magistro laipsnį. Nuo 1958 iki 1961 metų Paulikas buvo tyrinėjimų asistentas Kalifornijos universitete Lawrence radiacijos laboratorijoje. Savo Ph. D. mokslinį daktaro laipsnį gavo iš Kalifornijos univ-to Berkeley 1961 m.

Dr. Paulikas yra narys Amerikos fizikų dr-jos, Amerikos geofizinės unijos, Amerikos astronomų dr-jos, Sigma Xi ir AIAA. Dr. Paulikas taip pat yra nuo 1958 iki 1961 m. tautinės Mokslo Fundacijos narys ir vienas iš redaktorių (co-editor) Geofizinių Tyrinėjimų žurnalo. Paskutiniu metu dr. Paulikas yra narys USAF mokslo patarėjų taryboje, pirmininkauja AIAA techniskam komitetui erdvės ir astronomijos mokslams ir yra konsultantas (patarėjas) NASA erdvės tarnyboje.

Malonu pastebėti, kad šio pasižymėjusio mokslininko darbščioji motina-Olga Pacaitė-Paulikienė iš Lyduvėnų (Raseinių aps.), mokytoja iš profesijos, yra ir mūsų žurnalo nuolatinė rėmėja bei garbintoja toli už parapijos ribų.

"Mūsų Sparnų" Redakcija sveikina visus Paulikus ir linki naujų mokslinių laimėjimų.

P. L.

PAVILONIŲ IŠLEISTUVĖS

Po 1976 m. rugpiūčio 29 d. pamaldų reformatų bažnyčios salėje susirinko pamaldų dalyviai su svečiais mielių kurt. inž. Hermano Pavilionio ir jo žmonos Amelijos išleistuvių pobūviui. Moterų Draugijos rūpesčiu, stalai buvo papuošti gražiomis gėlėmis ir padengti gausiais, skaniai paruoštais, valgiais.

Išleistuvių programą pravedė kurt. V. Karosas. Pagrindinę kalbą pasakė Kolegijos prezidentas kurt. M. Tamulėnas, įprasmindamas šio pobūvio reikšmę. Per visą mūsų tautos tragišką istoriją išryškėjo nenuginčijama tiesa, kad laiko sąvartoje keitėsi valdovai, keitėsi valdymo formos, ne kartą Lietuvai teko pergyventi sunkias okupacijas, bet tauta išlikdavo gyva dėka savo tikėjimo.

Mūsų Bažnyčios vadovai, atsidūrę tremtyje, suprato savo istorinę paskirtį, bet jų siekių įgyvendinimui buvo reikalinga JAV lietuvių reformatų pagalba. Pirmon eilėn paminėtina Devenių šeima, kuri, padedant kurt. Jokūbui Trečiokui ir kitiems, suorganizavo Lietuvių Protestantų Sąjungą ir pradėjo sunkų tremtinių iš DP stovyklų pergabenimo darbą.

Chicagoje šis darbas krito daugiausia ant kurt. H. Pavilionio ir jo žmonos Amelijos pečių, kurie su anksčiau atvykusiais reformatais, - dr. A. Šabaniene, Jonu Kutra ir Petru Variakoju, ėmėsi iniciatyvos įkurti šioje lietuvių išeivių sostinėje reformatų religinių ir kultūrinių centrą, kuris čia sėkmingai atliko ir atlieka savo uždavinį.

Sveikatos reikalai privertė Pavilionius palikti pamėgtą Chicagą ir vykti į saulėtą Californiją, iš kur tikisi palaikyti ryšius su įkurtu centru ir ten įsijungti į Los Angeles lietuvių evangelikų veiklą. Palinkėta visų reformatų vardu Pavilioniams sėkmės ir tvirtos sveikatos visada žaliuojančioje Californijoje.

Toje pačioje dvasioje kalbėjo genr. suprnt. kun. St. Neimanas, suprnt. kun. P. Dilys ir daugelis kitų kalbėtojų. Vieni dėkojo už pasišventimą mūsų Bažnyčiai, kiti asmeniniai už sudarytus afidavitus ir pargabenimą į šį kraštą. Jautrius žodžius išvykstantiems tarė kuratoriai: P. Variakojis, H. Dilienė, Br. Variakojienė, O. Tilindienė ir P. Bružas.

Išleistuvės buvo paįvairintos gražiais prisiminimais, kas sudarė šeimynišką nuotaiką. Mūsų ilgametis vargonininkas muz. A. Kalvaitis papasakojo įdomių prisiminimų, kaip jam būnant Chicagoje Lietuvos konsulu, dar prieškariniais laikais, teko susidurti su Pavilioniu. Užbaigęs savo prisiminimus, pakvietė visus dalyvius sugiedoti Pavilioniams ilgiausių metų.

Vytas Užnys, atvykęs į JAV beveik tais pačiais metais su Pavi-

Iš k. į d.: Br. Kalvaitienė, suprt. kun. P. Dilys, kalba kurt. inž. Hermanas Pavilonis, kur. E. Gerulis, Ameliija Pavilonienė. Chicago, 1976. VIII.29

Nuotr. J. Palšio

loniu, prisiminė, kaip jiems drauge teko dirbti "Sandaros" redakcijoje. Pavilonio piešti savaitraščio tituliariniai piešiniai išsilaike dar ligi šiol. Toliau priminė, kad jie drauge priklausė lietuvių masonų ložei. Kaip savo idėjos broliui, tarė visų likusiųjų atsisveikinimo ir linkėjimo žodį.

Geriausią nuotaiką savo prisiminimais sukėlė redaktorius Jok. Kregždė. Jam teko drauge su Paviloniu mokytis ir baigti Biržų gimnaziją. Jau būnant Kaune teko dalyvauti pirmose jo išleistuvėse išvykstant Amerikon. Dabar tenka dalyvauti antrose. Biržų gimnazijos II-ji abiturientų laida suruošė savo dešimtmečio suvažiavimą, kur buvo paskleisti gandai, kad Pavilonis yra miręs, bet "deja, taip nebuvo", tuo sukeldamas homerišką juoką. Nuoširdžiai dėkojo už bendradarbiavimą "Mūsų Sparnuose" su meniškai nupieštais viršeliais ir turiningais straipsniais.

Po kalbų, Kolegijos prezidentas įteikė kurt. E. Gerulio paruoštą adresą, po kuriuo pasirašė visi pobūvio dalyviai. Padėkos žodyje Hermanas Pavilonis pareiškė, kad nesijaučiąs tiek nusipelnęs, kiek jam buvo kalbėtojų priskirta. Kartu su savo žmona nuoširdžiai dėkojo už parodytą jiems tokį nuoširdumą greit išvykstant į saulėtą Californiją. Pažadėjo ir toliau bendradarbiauti ir palaikyti glaudų ryšį su centru.

Gausų dalyviais ir nuotaikingą pobūvį baigė malda kun. St. Neimanas.

V. K.

VAKARŲ SEKCIJOS REFORMATŲ SUVAŽIAVIMAS

Pasaulinė Reformatų Bažnyčių Sąjunga 1977 m. rugpiūčio mėn. minės šimtąją savo egzistavimo sukaktį. Jos Vakarų Sekcija apima Canada, JAV ir Karaibų rajono kraštus. Beveik kasmet Vakarų Sekcija organizuoja suvažiavimus, kuriuose būna aptariamai aktualūs bėgamieji klausimai. Šiuometinis suvažiavimas įvyko 1976 m. rugsėjo 1-3 dienomis Theological Seminary, Princetone, New Jersey, netoli New Yorko. Sąjungos Vakarų Sekcija angliškai vadinasi: "North American and Caribbean Area Council of the World Alliance of Reformed Churches (Presbyterian and Congregational)".

Lietuvos Ev.Reformatų Bažnyčia JAV buvo pakviesta šiame suvažiavime dalyvauti. Mūsų Bažnyčios atstovas kun. P. Dilys turėjo progą supažindinti suvažiavimo dalyvius su mūsų 1976 m. Sinodo Chicagoje nutarimu, -įstoti į minėtą Sąjungą pilnateisiu nariu.

Sąjungos Vakarų Sekcija sudaryta iš 16 bažnytinių organizacijų, kurios pagal narių skaičių siunčia delegatus. Šiomet Princetone susirinko apie 80 delegatų, virš 20 paskaitininkų ir nemažai svečių. Įdomu, kad prezidiumas suvažiavimui būna numatomas iš anksto ir rinkimų, kaip pvz. vyksta mūsų sinoduose, nebūna. Šiam suvažiavimui pirmininkavo buvęs McCormick Theological Seminary Chicagoje prof. Arthur R. McKay, dabartinis presbiterijonų Bažnyčios Cincinnati, OH, klebonas. Jis atidarė suvažiavimą pamaldomis ir pasakė pamokslą remdamasis apašt. Povilo I laiško Korintiečiams pirmuoju perskyrimu. Prof. McKay ragino dalyvius rimtai pagalvoti apie mūsų krikščionišką atsakomybę šiame pasaulyje.

Bendrai imant, suvažiavime atskirų Bažnyčių pranešimai, paskaitos buvo laikomos komisijose. Keliami plenumo klausimai buvo nukreipti į žmonijos likimą šiame pasaulyje. Buvo ieškomi keliai, kaip būtų galima kalvinistinę teologiją ir jos pasaulėžiūrą pritaikyti žmonėms, kad jie dvasiniai praturtėtų. Vakarų Sekcijos generalinis sekretorius, Princeton Theological Seminary prezidentas, prof. James I. McCord pabrėžė, kad paskutiniaisiais laikais krikščioniškas elgesys nutolo nuo kalvinistinio tipo krikščionybės. Pribrendo laikas pagyventi kalvinistinį galvojimą, -gal būt tada pasaulis pasidarytų krikščioniškesnis. Ryšium su tuo buvo nagrinėti šie klausimai:

1. Sekuliarinė pažiūra į žmonijos ateitį (Prof. Hugh Koops);
2. Dievo šlovė ir žmogaus ateitis (Prof. George S. Hendry);
3. Dievo šlovė ir žmonių bendravimas (kun. Margrethe Brown);

4. Dievo realybė vyrų-moterų pasaulyje (Prof. Tom Parker);
5. Dievo šlovė ir Izraelio tauta (kun. Isaac Rottenberg);
6. Diskusija sekcijose apie virštautiškas korporacijas (multi-national corporations).

Kaip matome, klausimai apėmė beveik visą mūsų žemišką egzistenciją. Buvo gyvai diskutuota apie mūsų gyvenimo stilių, apie vyro-moters santykius socialiniame gyvenime, apie Izraelio tautos paskirtį šiandien ir rytoj, apie krikščionių galimybes pozityviai paveikti, kad milžiniškos korporacijos padidintų moralinę atsakomybę.

Suvažiavimas priėjo išvados, kad dabartinis gyvenimo standartas JAV neturėtų būti daugiau keliamas, greičiau reikėtų stengtis žeminti pasiektą lygį. Tik tuo būdu padėsime sekančioms kartoms kovoje su ekologine krize, kuri jų vis tiek laukia. Tik prisilaikydami biblijinės tradicijos ir Šv. Rašte nurodyto kelio šlovinti Viešpatį, galėtume dalinai tą istorišką uždavinį išpildyti. Taip pat dvasinis išlaisvinimas iš patriarchalinio galvojimo galėtų mums padėti žiūrėti į vyrus ir moteris Naujojo Testamento akimis. Tiesa, ir ten dalinai vyrauja patriarchalinė pasaulėžiūra, bet Jėzaus Kristaus išsireiškimai liudija apie pilną vyrų-moterų lygybę Dievo akyse. Mums reikia vengti kraštutinumo, kaip kad katalikų moteris demonstratyviai aiškino, kad jos radusios, kur Dievas pavadintas "Ji", bet ne "Jis". Tas sakinyš esąs toks: "Ji (t. y. Dievas) mus išgelbės".

Suvažiavimas nerado praktiškos išeities, kaip galima paveikti korporacijas, kad jų vadovybė elgtųsi krikščioniškai. Gal galima būtų paveikti per dvasiškiją, arba per aktyvius parapijiečius, kad korporacijos nariai jaustų krikščionišką atsakomybę.

Iš atskirų komisijų pranešimų įdomu pažymėti tą faktą, kad dabartiniu laiku JAV reformatų teologams yra lengviau rasti bendrą kalbą su katalikų teologais, negu su liuteronų kolegomis. Dėl pavojingo amerikietiškam protestantizmui skilimo liuteronų Missouri Sinode, negalima posėdžiuose atsiekti pozityvių rezultatų.

Su dideliu apgailėstavimu suvažiavimas priėmė Sąjungos Vakarų Sekcijos generalinio sekretoriaus prof. James I. McCord atsistatydinimą. Nauju sekretorium buvo išrinktas kun. James E. Andrews iš Atlantos, GA, presbiterijonų Bažnyčios narys. Jis yra pietietis ir greičiausia įneš į savo veiklą šiek tiek skirtingų pažiūrų į religinius reikalus.

Šiųmetinis suvažiavimas Princetone pasižymėjo savo gyvumu ir drąsumu nagrinėti gyvybinius ir lemiamus klausimus. Reikia tikėti, kad dvasia viešpatavusi Princetone apims ir kitus atskirose parapijose ir atneš palaimintus vaisius dalyvių ir kitų tikinčiųjų širdyse.

Alfa PAZIÛRIENĒ

LIETUVIŲ EVANGELIKŲ TARYBOS VEIKLA

1976 metais, švenčiant JAV Nepriklausomybės 200 metų sukaktį, lietuviai evangelikai nuoširdžiai įsijungė į savo naujos tėvynės pagerbimą. Buvo rengiami sukaktuviniai Amerikos minėjimai veik kiekvienoje liet. evangelikų parapijoje paskirai, o LET-ba 4 liepos surengė Tėviškės parapijos bažnyčioje bendras visų lietuvių evangelikų pamaldas, įsijungiant drauge su visa tauta į šios laisvės šalies pagerbimą.

Be šių bendrų pamaldų, tą pačią dieną, tik viena valanda anksčiau, buvo laikytos pamaldos Ziono parapijoje, taip pat skirtos Amerikos sukakčiai paminėti.

To minėjimo proga LET-ba išleido ir lietuviškoje spaudoje paskelbė sekančio turinio atsišaukimą:

"Mieli Tautiečiai! Švenčiant JAV Nepriklausomybės 200 metų sukaktį, lietuviai evangelikai jungiasi drauge su visa lietuviška išeivija pagerbiant šią laisvės šalį. Šia proga mums svarbu pareikšti savo nusistatymo ir tikėjimo principus.

Pirmieji lietuviai, kaip tvirtina istorikas Simonas Daukantas, buvo protestantai, kurie pramynė kelius ateinančioms lietuvių tautos kartoms ir dvasiniai surišo lietuvių tautą su gimstančia šia laisvės šalimi.

Lietuviai, po pralaimėtų kovų prieš pavergėjus, ar bėgdami nuo persekiojimo ir skurdo, ieškojo prieglaudos šiame krašte, kur tęsė savo kovas už Lietuvos laisvę. Tuo principu ėmė formotis lietuvių išeivija ir tas pats principas saisto mūsų laikų naująją ir senąją Amerikos lietuvių kartą.

Lietuviai įrodė savo pilną ištikimybę Amerikos laisvės idealams, petys į petį kovodami su visa Amerikos tauta prieš jos išorinius ir vidaus priešus, savo darbu ir pasiaukojimu prisidėdami prie šio krašto gerbūvio kėlimo ir demokratijos statybos.

Lietuviai įsitikino, kad Amerikos pergalės dėka I Pas.kare, lietuvių tauta galėjo prisikelti laisvam nepriklausomam gyvenimui. Savo tikėjimo į Amerikos istorinę paskirtį nepraradome, nežiūrint po II Pas. karo susidariusių padarinių, nes lietuvių tautos laisvės kova tapo Amerikos laisvės ir nepriklausomybės dalimi.

Lietuvių Evangelikų Taryba, atstovaudama šio krašto lietuvius evangelikus, Amerikos Nepriklausomybės 200 metų sukakties proga, reiškia pilną savo ištikimybę Amerikos laisvės idealams, tikėdama, kad šių idealų vedama Lietuva laimės savo laisvės kovą.

Telaimina Dievas Ameriką!
Chicago, 1976 metai".

Lietuvių Evangelikų Taryba

Artėjant ALTo 36-jam suvažiavimui, LET-bos pirmininkas gavo kvietimą atstovauti lietuvių evangelikus. Ta proga buvo pasiūstas žemiau patiekiamas sveikinimas:

Brangūs atstovai ir mieli šio suvažiavimo dalyviai

Lietuvių Evangelikų Tarybos vardu reiškiamo 36-jam ALTo suvažiavimui nuoširdžią padėką už vedamą ištvėringą ir nenuilstamą kovą siekiant mūsų tautai laisvės. Linkime Dievo palaimos tolimesniuose darbuose. Šia proga norime suvažiavimui pareikšti lietuvių evangelikų principinį nusistatymą:

Laikome Amerikos lietuvių išėiviją, vadovaujamą ALTo, pagrindiniu veiksmu lietuvių tautos laisvės kovoje, nes ji sudaro integralinę Amerikos tautos dalį, apjungia lietuvių išėivijos demokratines jėgas ir nėra nei moraliai, nei teisiniai ap sunkinta įvykdytais kolaborantų nusikaltimais okupacijų metu Lietuvoje.

Pastaraisiais metais iškilę užmojai, neva tautinės vienybės vardu, sunaikinti ALTo integralumą, pajungiant jo veiklą egzilinių veiksmų pavaldumui, laikome neapgalvotu ir pragaištingu žygiu lietuvių tautos laisvės kovai.

Istorinė patirtis moko, kad egziliniai veiksniai yra priklausomi nuo kintančios pasaulinės politikos konjunktūros, kurios pasėkoje kiekvienu momentu gali netekti savo veiklos statuso. Toks galimumas verčia mus ieškoti atramos Amerikos lietuvių išėivijoje, kuri šiame laisvės krašte per kartų kartas įgavo savo nepriklausomam veikimui teises.

Linkime šiam suvažiavimui toliau išlaikyti savo pilną integralumą ir nepasiduoti klaidingiems užmojams, kurie siekia ALTą pajungti kitiems veiksmams. Savo politikoje privalome tvirtai laikytis Amerikos, kurios istorinė paskirtis yra nešti laisvės idealus visoms tautoms ir visiems žmonėms. Amerikos lietuvių išėivijos paskirtis yra budėti, kad šie idealai būtų įgyvendinti mūsų tautoje.

Pasirašė: Suprnt. kun. St. Neimanas

LET Valdybos pirmininkas

* * *

Per 1976 metus LET-bos dėmesio centre buvo Šv. Rašto vertimo užbaigimas, kuris, dėl vertėjo prof. dr. kun. A. Jurėno persikrovimo darbais, sunkiai slenka pirmyn.

* * *

PLB Valdyba šiuos 1976 metus paskelbė Lietuvos Katalikų Bažnyčios metais, sąryšyje su Lietuvos provincijos 50-ties metų nuo įsteigimo sukaktimi. PLB Valdyba kvietė "visus pasaulio lietuvius švęsti šiuos jubiliejinius metus lietuvių bei krikščioniško atsinaujinimo dvasioje".

LET-ba nebuvo gavusi oficialaus PLB Valdybos rašto, tad nu-

O kaip skaudu

Kalinys kalėjime

DAGYS

sistatyta pasitenkinti principiniu pasisakymu. Toks PLB Valdybos pareiškimas prieštarauja demokratijos principams, nes verčiami visi lietuviai, net nepriklausą Katalikų Bažnyčiai, įsijungti į tokį minėjimą, kuris nėra visos tautos bendras reikalas. LET-ba nutarė į PLB Valdybos kvietimą nereaguoti, bet kviesti lietuvius evangelikus prisidėti prie Liudviko Rėzos 200 metų sukakties minėjimų organizavimo, kuris buvo lietuvių tautinio atgimimo pradininkas ir yra nusipelnęs visai lietuvių tautai.

* * *

LET-ba teigiamai įvertino pasirodžiusį J. Kralikausko romaną "Martynas Mažvydas Vilniuje", kuriame pirmą kartą lietuvių grožinėje literatūroje buvo iškeltas Lietuvos reformacijos vaidmuo lietuvių tautoje. LET-bos iniciatyva buvo išplatinta čikagiečių ev. tarpe 50 šio romano egzempliorių.

* * *

Paskutiniame posėdyje LET nutarė posėdžius daryti kas antrą mėnesį.

V. K.

Ida ir Andrius PILMONAI

Staigios ir netikėtos mirties pakirstas 1976 m. balandžio 19 d. atsiskyrė su mumis Andrius Pilmonas, palikdamas giliame liūdesyje žmoną Idą, gim. Demskytę, dvi dukras - Reginą Bražinskienę su vyru ir dviem anūkais ir Lilian Pilmonytę.

A. Pilmonas išvydo šį pasaulį 1913 m. sausio 20 d. gražiame Palėkių kaime prie Smalininkų miestelio, ten kur Šventoji įsilieja į Nemuno vandenį. Pradžios mokyklą baigė Pašventyje, lankė žemės ūkio mokyklą Jurbarkė. Atlikęs karinę tarnybą, gyveno ir dirbo Alytuje.

1941 m. Andrius su daugeliu kitų, palikęs rusų okupuotą gimtąjį kraštą, išvyko į Vokietiją, kur teko pabuvoti įvairiose stovyklose. Atvykęs į Rudolfstadt miestelį Thüringen krašte, apsistojo ilgesniam laikui. Čia jis susitiko pirmą kartą energingą mergaitę Idą Demskytę, kuri po ilgų kelionių buvo apsistojusi netolimoje apylinkėje. Svetimoje padangėje abu jaunuoliai tuoj surado bendrą kalbą, vienas kitą pamilo ir, sumainę žiedus, 1943 m. sukūrė darnią lietuvišką šeimą.

Neilgai teko Andriui džiaugtis naujai prašvitusiu gyvenimu. Po keletos savaitių buvo paimtas į vokiečių kariuomenę papildyti vis retėjančias frontų eiles.

Po sunkaus atsisveikinimo, tuoj nutrūko ir paskutiniai ryšiai kareivio laiškais. Prasidėjo abiem sunkūs metai. Andriui-paskutinės klaikios karo dienos ir paniekinanti karo belaisvio dalia, o jo vienišai žmonai (jau su maža dukrele) krūtinę slėgė nežinomas vyro likimas ir kasdieninė kova dėl rytojaus.

Po ilgo ieškojimo pagaliau Pilmonams pavyko vėl surasti vienas kitą. Andrius, sugrįžęs pas žmoną, išvydo pirmą kartą savo dukrelę jau trijų metų.

1949 m. A. Pimonas su šeima atvyko į Chicagą. Kurtis vėl iš naujo svetimame krašte buvo nelengva, bet dėka sumanumo ir darbštumo A. Pilmonų šeima gražiai prasigyveno ir įsigijo vertingą nuosavybę.

A. Pilmonas buvo ramaus būdo, kuklus ir sugyvenamas žmogus. Mėgdamas žmonių bendrystę, jis tuoj įsijungė į visuomeninę, ypač į lietuvių evang. bažnytinę veiklą. Jis priklausė ilgą laiką liet. evangelikų Ziono parapijos tarybai, buvo kurį laiką jos pirmininku, taip pat jis buvo veiklus narys ir liet. evang. Ziono vyrų savišalpos organizacijoje. Vienas iš jo norų buvo-pagyvinti visų liet. evangelikų bendravimą iševijoje.

A. Pilmonas mėgo daug skaityti; kiekvieną savo poilsio valandėlę jis praleisdavo prie knygos. Skaitė daug religinių knygų, domėjosi senovės istorija, o ypač ieškojo joje religinių pradų.

Jis labai mėgo gamtą, žaliuojančius miškus ir pievas. Jo noras buvo kuo greičiausiai susirasti vietelę užmiestyje, pabėgti nuo užteršto ir įtempto miesto gyvenimo, o ypatingai sušlubavus jo sveikatai. Šis jo noras netrukus išsipildė. Jis atrado gražų ir šeimai tinkamą namelį Michigan valstijoje, paskendusį vaismedžių soduose.

Man aplankius jį paskutinį kartą, jis buvo labai pakilioje nuotakoje, nes jau buvo pavasario pradžia. Atgimusi gamta klojo žalius kilimus ant laukų ir pievų, o grįžę paukščiai traukė savo giesmes. Sodai skendo daugiaspalviuose žieduose. Kas rytą jis eidavo į tuos sodus pasivaikščioti ir pasigrožėti kvepiančiais žiedais. Tai buvo jo išsvajotas pasaulis...

Deja, neilgai jam buvo leista džiaugtis šiuo gamtos grožiu... Su krintančiais obelių žiedais netikėtai, kaip šalnos pakąstas, krito ir jo brangi gyvybė. Tarp daugybės gėlių ir didžiulė puokštė obelių žiedų, suskintų iš tų pačių sodų, puošė jo karstą lietuvių evang. "Tėviškės" parapijos bažnyčioje. Kun. A. Trakis atlaikė gedulingas pamaldas ir daugybė Andriaus draugų ir pažįstamų palydėjo jį į paskutinę poilsio vietą Bethanijos kapinėse.

Ilsėkis ramybėje, mielas drauge. Tavo šviesus prisiminimai tegul dar ilgai žydi mūsų širdyse.

Andrius Sedaitis

VIOLETA YČAITĖ-WILSON

Violeta Yčaitė, gimusi Kaune 1923 m. birželio 29 d., staiga mirė nuo širdies smūgio Los Angeles, Californijoje, jauniausia dr. Martyno Yčo ir Hypatijos Šliūpaitės-Yčienės, vėliau Žiūrienės, kadaise gyvenusios Cleveland, Ohio, dukra. Paliko nuliūdusius: savo mamytę, seserį Hypatiją Petkienę iš Los Angeles, brolių prof. Martyną iš Syracuse, N. Y., seserį Evelyną Taggart iš Santa Fe, N. M. ir tetą dr. Aldoną Šliūpaitę iš Santa Monica, CA.

Paskutinė jos poilsio vieta yra kalno pašlaitėje, plačialapio medžio pavėsyje, netoli Michelangelo statulos, Lendale Forest Lawn kapinėse, CA. Paskutines apeigas koplyčioje atliko vietos evangelikų kun. Martynas Preikšaitis.

Violeta buvo krikštyta ir konfirmuota Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčioje. Nuo mažens ji išmoko mylėti Biržus ir Vilnių. Ten reformacija įleido šaknis jau 16-tame amžiuje, kuri yra surišta su didinga Biržų-Dubingių kunigaikščių Radvilų gadyne.

Violeta atsiskyrė su šiuo pasauliu 1976 m. birželio 16 d., nesulaukusi pilnų 53 metų amžiaus. Išėjo, kaip ir daugelis tautiečių, ilgą tremties kelią ir svetimoje žemėje surado savo dalią. Ji augo prie Kauno, Tirkeliškiuose. Lankė Marijos Pečkauskaitės gimnaziją, bet jos nespėjo baigti. Sulaukusi 17 metų su šeima 1940 m. rudenį pasitraukė nuo sovietų antplūdžio. Ėjo pėsčia per Giluišės mišką Punsko link, visą žemišką turtelį susikrovusi į skautišką kuprinę. Niekam nežinant, toje kuprinėje buvo paslėpusi vilniečių išaustą rankdarbių-trispalvę Lietuvos vėliavą. Šešių mėnesių kelionėje, per Ispaniją ir Portugaliją, atvyko Brazilijon. Netrukus teko palaidoti ten mūsų tėvelį Rio de Janeiro, Corcovado Kristaus statulos papėdėje. Ten jis, kaip vėliau ir jo dukra Violeta, ne savo laiku krito nuo staigaus širdies smūgio.

Vėliau, pasiekusi JAV, gamtos mylėtoja Violeta įdomavosi veterinarijos mokslais, bet pasirinko bibliotekininkės profesiją. Baigė Ohio State ir Columbia universitetus. Dirbo Amerikos valdžios įstaigose, tarp jų ir kongreso bibliotekoje Washingtone. Vasaromis dirbo Lietuvos pasiuntinybėje pas ministerį P. Žadeikį ir pasiuntinybės patarėją J. Kajecką. Mėgdama keliones ir nuotykius, tarnavo JAV karo aviacijos bibliotekose Vokietijoje ir Japonijoje. Paskutiniu laiku dirbo National Institute of Health, Bethesda, MD. Dėl nesveikatos turėjo išeiti į ankstyvą pensiją.

Jautrios širdies Violeta atvyko apsigyventi į Los Angeles galvodama ne vien apie savo gerovę, bet ir rūpindamasi padėti savo mamytei ir seseriai namų ruošos darbuose. Netoli savo artimųjų susirado butą ir pradėjo tvarkytis. Pirmiausia sukabino ant sienų paveikslus, -mylėjo meną ir pati mėgino piešti. Atsivežė ir savo

Violeta YČAITĖ-WILSON
1923. VI.29 Kaunas — 1976. VI.16 Los Angeles

gitarą bei plokšteles, nes buvo taip pat ir muzikos mėgėja.

Po dviejų savaitių pateko ligoninėn. Dar dvi savaitės-ir jos gyvybė užgeso. Kas ją pažino, tas neužmirš tos meilės, kurią širdyje nešiojo ne tik žmonėms, bet ir visai gyvūnijai. Ji mėgo arklius ir Lietuvos raitelio-Vyties baltąjį žirgą. Jai rūpėjo visokie žvėreliai ir paukšteliai, ypač tokie, kurie žūva ir nyksta nuo žiaurios žmogiškos rankos bei nuo moderniškios pažangos įrengimų. Vienas tų, kuris ypatingai jai rūpėjo, buvo didingas paukščių karalius-erelis. Lietuviškuose padavimuose apsakytas ir apdainuotas, jis keliauja ne pulkais, o vienas skrajoja padebesiais ieškodamas kelio į saulę ir į laisvę. Violeta buvo susirūpinusi tuom, kad Amerikos žemyne taip maža erelių beliko. Rinko žinias apie tuos kelis, kurie tebeplasnoja Californijos kalnų aukštumose.

Neužmiršime ir jos švelnios, vaikystės entuziazmo pilnos, sielos. Ji sugebėjo įvertinti ir džiaugtis kad ir smulkiausiomis jai gyvenimo suteiktomis dovanomis. Buvo dėkinga už kiekvieną naujai išauštančią dieną. Ji tikėjo, kad su juoku ir džiaugsmu galima ir didžiausias kliūtis nugalėti.

Ilsėkis ramybėje Violeta svetingoje Californijos žemelėje! Pašviesk, saulute, pašlamėkite lapai, pagiedokite paukšteliai Violetai, kuri taip mylėjo gamtą ir visus Dievo sutvėrimėlius.

Hypatia Yčaitė Petkus

MYKOLAS VAIDYLA

Gyvenimas, lyg kelionė, reikalingas atidumo, norint pasiekti paskyrimo vietą.

1976 m. liepos 12 d. Chicagoje mirė ir liepos 16 d. buvo palaidotas Lietuvių Tautinėse kapinėse ilgametis "Sandaros" redaktorius, Amerikos Lietuvių Tarybos (ALT) garbės narys Mykolas Vaidyla. Jo gyvenimo kelią ir veiklą galima būtų suglaustai apibūdinti šiais apaštalo žodžiais: "Nebijok! Kalbėk ir netylėk! Aš esu su tavimi ir niekam nepavyks tau pakenkti, nes aš turiu daug žmonių šitame mieste" (Ap. d. 18, 9-10).

Tai dalinai patvirtino įspūdingas atsisveikinimas Mažeikos-Evans koplyčioje, suruoštas laidotuvių direktoriaus John Evans ir "Sandaros" komiteto, kur buvę bendradarbiai, skaitlingi organizacijų atstovai iškėlė velionio darbus, kurie bylojo, kad M. Vaidyla visa siela dirbo lietuvių tautai: ją vienijo išėivijoje, gynė Lietuvos ir tautiečių reikalus dalyvaudamas Washingtono Baltuosiuose Rūmuose ALT-bos susitikimuose su JAV prezidentais: Rooseveltu, Trumanu, vėliau su Eisenhoweriu ir Kennedžiu.

Po atlaikytų kun. S. Neimano gedulingų pamaldų, 60 automašinių vilkstinės buvo nulydėtas į kapines. Solistui A. Braziui pagiedojus "Lietuva brangi" ir visiems pritariant-Lietuvos Himną, -palaikai gražinti žemei.

Tarp skaitlingai palydėjusių draugų ir artimųjų nebuvo nė vieno, kuris būtų vispusiškai žinojęs velionio nueitą kelią ir veiklą. Mykolo Vaidylos biografija, kurią ruošiasi "Sandara" atkurti, bus savo rūšies mozaika, surašyta ir papildyta atskirų asmenų pažinusių, draugavusių su velioniu atskirais laikotarpiais: gimtinėje-Prūdelių kaime, brendimo metu-Vilniuje ir jau su suaugusiu veikėju-JAV lietuvių tarpe. Tad ir šis rašinys dalinai papildys stokojančias žinias apie užsitarnavusį Lietuvos sūnų.

Mykolas Vaidyla gimė (apytikriai) apie 1890 m., dviejų Bernotų ir Vaidylų kiemų Prūdelių kaime, Papilio reformatų parapijoje, mažžemio parapijiečio Petro Vaidylos ir motinos Daratos Šlekytės, kilusios iš Melaišių km., šeimoje (Motina mirė Vilniuje, bet jos palaikai buvo atvežti ir palaidoti gimtinės-Melaišių kapinėse). Prūdelių km. stovėjo apie tris km į pietryčius nuo Papilio miestelio, kur Mykolas lankė pradžios mokyklą. Jau nuo pat mažens jis mėgo knygą. Jis man pasakojo, kaip laukdavęs sekmadienio, kad po pamaldų galėtų klebonijoje pakeisti perskaitytas knygas neskaitlingoje parapijos bibliotekoje.

Didelis pergyvenimas buvęs, kai nelauktai iš kaimo su tėvais teko persikelti į Vilnių, kur jo tėvui buvo parūpinta tarnyba-Vil-

Mykolas VAIDYLA

niaus Ev. Reformatų Kolegijos pastatų priežiūra. Tėvams nebuvo lengva skirtis su gimtine, su papiliečiais, su sava bažnyčia. Tačiau jie žinojo, kad į Vilnių juos kviečia visų papiliečių gerbtas ir mylėtas kunigas Andrius Kadaras, tuo metu ėjęs generalinio superintendente pareigas reformatų Vilniaus Kolegijoje. Apie kun. A. Kadarą ir jo sūnų daktarą prof. Bronislovą M. Vaidyla dažnai prisimindavo ir juos su pagarba minėdavo. Jutosi, kad jie jam yra darę didelę įtaką. Ne kartą jis manęs prašė, kad apie juos (Kadarus) plačiau parašyčiau.

Vilniuje gyvendamas Mykolas lankė gimnaziją. Lietuvai paskelbus nepriklausomybę, stojo jos kariuomenėn savanoriu. 1920-21 m. studijavo teologiją Edinburghe, United Free Church of Scotland. 1923 m. tęsė teologijos studijas Pittsburghe, Pennsylvania. Kolegijos rekomenduojamas, gavo stipendiją, mūsų Bažnyčios garbės kuratoriui rektoriui prof. James J. Simpsonui pritariant, kuris buvo apsilankęs ir reformatų Sinode Biržuose. Prof. Simpsono vardas anuomet buvo labai populiarus Pabaltijo valstybėse. Jo pastangų dėka buvo taikiu būdu išspręstas ginčas tarp Lietuvos ir Latvijos dėl krašto sienų ir atgauta Palangos sritis.

Su Pittsburghu Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčia turėjo ryšį per prof. Good, kuris irgi buvo apsilankęs Biržuose Sinodo metu ir

Vaizdai iš M. Vaidylos laidotuvių. Pirmoje nuotr. — garbės sargyba išnešant karstą iš Mažeika-Evans koplyčios. Antroje nuotr. — palyda Lietuvių Tautinėse kapinėse. Trečioje nuotr. — karstą nuleidžiant į duobę maldą kalba gener. suprt. kun. St. Neimanas. Chicago, 1976. VII.16

iv. str. M. Nagis

per adv. dr. Martyną Yčą, kuris pirmą kartą nepriklausomos Lietuvos Ev.Reformatų Bažnyčią atstovavo Pan Presbyterian Alliance Pittsburghe 1921 m.

Mykolas Vaidyla, tęsdamas Pittsburghe teologijos studijas Presbyterian College, vakarais mokytojaudavo įkurtoje lietuvių kalbos mokykloje, o savaitgalius pašvęsdamas įvairioms lietuvių organizacijoms.

Įsijungęs į lietuvių tautuniai kultūrinį darbą ir veiklą, pakeitė savo pirmąsias nusistatymas, - dirbti nepriklausomybę atgavusioj tėvynėj.

Veikdamas Amerikos lietuvių tarpe per 53 metus, paskutiniu laiku mintimis vis dažniau paskęsdavo vaikystės prisiminimuose. Neperseniausiai man prasitarė: "Daug keliavau, daug katedrų mačiau, bet gražiausia ir mieliausia man buvo ir liko Papilio baltoji bažnyčia". Nors aktyviai nedalyvavo mūsų bažnytinėje tremties veikloje, bet indeferentiškas nebuvo, -retkarčiais atsilankydavo į pamaldas, sekė ir domėjosi mūsų veikla.

Paskendęs visuomeniniame darbe, savos šeimos nesukūrė, bet sukūrė didelę "Sandaros" šeimą. Kukliai gyvendamas nesiekė žemiškų turtų, patogaus gyvenimo. Koks brangus ir mielas jam buvo savas tautietis, rodo ir šis pavyzdys: jam, atsigavus po pirmojo priepuolio, buvo galimybė patekti į presbiterijonų senelių namus. Su šiuo pasiūlymu nesutiko, pageidavo kad ir ten būtų lietuviams atskiras skyrius, kad nebūti vienam tarp svetimtaučių.

Būdamas įvairių organizacijų narys ir aktyvus veikėjas, kartu priklausė ir masonų organizacijai, kurios nariai irgi susirinkę, kaip brolija, atsisveikino su savo nariu.

Netekus mielo Mykolo Vaidylos liūdi ne tik mūsų parapija, atskiros organizacijos, bet ir platesnė lietuvių visuomenė. Esame dėkingi už jo veiklą, kuri prisidėjo prie kovos už Lietuvos laisvės atgavimą. Jo veiklą ir pastangas galima būtų apibūdinti, kaip nenu-sistovėjusį tiesos ir kelio ieškojimą.

Mykolas Vaidyla mirė, kaip plačiai žinomas veikėjas, bet kartu ir kaip gerai nepažintas. Tebūnie Jam lengva šios šalies žemė, kurią Jis pamilo.

Evanston, 1976. IX. 24

Kun. S. Neimanas

VILIUS PELANIUS

Vilius Pelanius, gimęs 1925 m. sausio 1 d. Papilio dv., Papilio vls., Biržų aps., staiga mirė 1976 m. gegužės 19 d. apskrities ligoninėje Schwetzingene. Mirė tą pačią dieną nuvežtas į ligoninę. Stuburkaulio gale turėjo didelį skaudulį ir tas užnuodijo kraują. Gydytojai darė viską, bet gyvybės neišstengė išgelbėti. Sušlubavo

širdis ir kraujo apytaka.

Velionis savo gyvenime niekada nebuvo sirgęs ir savo darbo neapleido. Paskutinėmis dienomis jis nors ir sunkiai sirgo, bet niekam nesiskundė. Net jo kambario draugai nežinojo, kad jis sunkiai serga. Kantriai kentėjo iki gyvenimo pabaigos.

Į Vokietiją atvyko 1944 m. rugsėjo 8 d. Dirbo L. S. Co. 8592 inžinerijos būry Gelnhausen nuo 1948 m. gegužės mėn. iki 1949 m. spalio mėn. Iš čia ligi 1950 m. birželio mėn. tarnavo L. S. Co. 2040 kuopoje Kaiserslauterne, o nuo 1950 m. birželio mėn. iki mirties - L. S. Co. 8591 kuopoje Schwetzingene Tompkins Barracks. Šioj kuopoj ištarnavo 26 metus.

Papilyje buvo baigęs 4 metų pradžios mokyklą ir Biržuose tris gimnazijos klases. Buvo darbštus, rūpestingas, pareigingas, draugiškas ir taurus lietuvis. Priklausė VLB lietuvių bendruomenės Schwetzingeno apylinkei. Įvairiomis progomis paremdavo lietuviškus renginius, organizacijas ir šventes stambiomis sumomis.

Labai mylėjo lietuvišką jaunimą, ypač evangelikus ir Vasario 16 gimnazijos auklėtinius. Savo dosnia ranka jis tą kultūros židinių yra daug kartų parėmęs pinigais ir darbu.

Velionis buvo giliai religingas ir susipratęs evangelikas reformatas. Ne tik skaitė, bet ir rėmė evangelikų spaudą. Buvo lietuvių evangelikų Bažnyčios įgaliotiniu Schwetzingeno L. S. Co. 8591 kuopoje.

Kun. diakonas Fr. Skėrys, kaip vienas geriausių jo bičiulių, ligonį lankė valandą prieš mirtį ligoninėje. Pelanius tikėjosi pasveikti, bet prašė kunigą, kad kitą dieną aplankytų jį su Šventa Vakariene.

Palaidotas Schwetzingeno miesto kapinėse 1976 m. gegužės 25 d. Laidojimo apeigas atliko kunigas diakonas Fr. Skėrys. Vargonais grojo muzikas Valteris Banaitis iš Vasario 16 gimnazijos. Į kapines velionį palydėjo visi 8591 ir 8592 kuopų vyrai, karininkai ir didelis būrys tautiečių, atvykusių iš kitur. Atsisveikinimo žodžius tarė ir gražius vainikus padėjo 8591 kuopos vadas majoras Jonas Valiūnas ir 8592 vokiečių kuopos vadas majoras Heyne ir kiti. Kapas skendo gėlėse. Laidotuvėse dalyvavo apie 200 žmonių.

Lietuvoje liko brolis Jonas Pelanius ir dvi seserys - Marija ir Matilda bei kiti giminės. Išėivijoje giminių neturėjo. Paliko daug liūdinčių draugų.

Gražiai ir pavyzdingai baigęs šios žemės kelionę, iškentęs likimo skausmus ir vargus, ilsėkis Viešpaties ramybėje, nebepamatęs brangios tėvynės Lietuvos, kurią taip nuoširdžiai mylėjai ir branginai. Broliui, sesutėms ir giminėms Lietuvoje reiškiamo giliausią užuojautą.

Pamokyk mus skaičiuoti mūsų dienas, kad įgautume išmintingą širdį. Psalmas 90, 12.

Fr. Skėrys

JOKŪBĄ TREČIOKĄ AMŽINYBĖN PALYDĖJUS

*Jokūbas TREČIOKAS
1887.I.29 Raščiūnai — 1976.XI.3 Chicago*

1976 m. lapkričio 3 d. vakare, po sunkios ligos ir ilgų kančių, kurt. Jokūbas Trečiokas užbaigė savo gyvenimo kelią, priartėjęs prie 90 metų amžiaus slenksčio.

Velionis iš anksto buvo paruošęs sau ne vien amžino poilsio vietą Lietuvių Tautinėse kapinėse ir ten pasistatęs paminklą, bet smulkiai nurodė ir savo laidojimo tvarką. Pagal jo pageidavimą, velionis buvo pašarvotas C. Lack-Lackavičiaus koplyčioje, kur lapkričio 5 d. vakare įvyko atsisveikinimas.

Gedulingas pamaldas pravedė gnr. suprnt. kun. St. Neimanas ir suprnt. kun. P. Dilys, palydint vargonais muz. A. Kalvaičiui. Iš artimųjų dalyvavo: sūnėnas Jurgis Trečiokas iš Toronto, kurt. Olga Tilindienė iš Elgin ir velionio globėja Marija Bosienė, kuri virš pustrėčių metų su pasiaukojimu globojo velionį, kurios namuose jis ir mirė.

Kun. St. Neimanas trumpai apibūdino kurt. Jokūbo Trečioko gyvenimo kelią. Gimė Raščiūnų km., mažažemio ūkyje. Baigė Papilio pradž. mokyklą. Mobilizuotas rusų kariuomenėn, kur Zarasuose baigė raštininkų kursus ir vėliau pateko į Vilnių. Dėka savo darbštumo ir sugebėjimo, buvo paskirtas į intendantūros skyrių. Jis greit kilo tarnyboje ir I Pas. karo metu buvo pasiekęs divizijos inten-

danto pagelbininko postą. Su tokiu patyrimu grįžęs tėvynėn, stoji savanoriu Lietuvos kariuomenėn, kur ištarnavęs iki 1937 m. pasiekė kapitono laipsnį. Už jo sąžiningą tarnybą buvo atžymėtas ordinais ir apdovanotas žeme Naujamiesčio vls., Panevėžio aps. Per trumpą laiką jo ūkis tapo pavyzdžiu visam Panevėžio aps. Be to, J. Trečiokas veikė žemės ūkio kooperacijoje ir mūsų bažnytiniame gyvenime. Atvykęs Amerikon, daug darbo ir aukų skyrė mūsų bažnytinio ir kultūrinio centro įkurdinimui, už ką jam lietuviai reformatai lieka dėkingi. Kaip taurus patriotas, jis priklausė eilei liet. organizacijų, kur paliko savo veiklos pėdsakus. Nors senatvėje jį ištiko sunkios ligos, bet Dievas jo neapleido, nes pateko krikščioniškos meilės prieglobstin. Iškeliaudamas į amžinybę, jis paliko mums tauraus lietuvio ir atsidavusio reformato atminimą.

Po pamaldų, atsisveikinimo žodį tarė karių veteranų Sąjungos Ramovė Chicagos skyriaus pirm. maj. K. Juškaitis. Velionio kars-tas buvo ramovėnų apdengtas lietuviška trispalve ir prie karsto stovėjo jų garbės sargyba. K. Juškaitis suminėjo kap. Jokūbo Trečioko nuopelnus vedant sunkias Nepriklausomybės kovas ir be priekaištų jo patriotinį pasiaukojimą savo tėvynei. Su tokia dvasia jis pasiekęs Vakarus ir tokioje dvasioje jis gyveno iki paskutiniųjų savo dienų. Nors dėl metų naštos negalėjo aktyviai dalyvauti Ramovės veikloje, bet savo nario mokestį visuomet prisiųsdavo laiku.

Bridgeporto apylinkės Lietuvių Bendruomenės atstovas P. Šimoliūnas pavaizdavo velionį kaip tylų lietuviybės darbuotoją, palaikiusį lietuvišką spaudą ir lietuvišką veiklą. Buvęs pavyzdingu patrio-tu, niekuomet nerodęs savo idėjinio ar partinio nusistatymo, nes lietuviybės išlaikymą išėivijoje statęs pirmon eilėn.

Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčios Kolegijos vardu žodį tarė kurt. V. Karosas. Jam per daugelį metų teko artimai dirbti ir bendrauti su kurt. J. Trečioku, bet tik jo artėjanti mirtis atskleidė jo testamentinį palikimą. Velionis 7 kartus gulėjo ligoninėje, pergyveno sunkią operaciją ir vėliau dubens kaulo lūžį. Jis stebino savo gydytojus ir globėjus neišsemiamu kantrumu ir noru gyventi. Paskutiniaisiais gyvenimo mėnesiais jis pergyveno bent tris mirties agonijas. Rodos jau visi gyvybės ženklai buvo beišnyksta ir belikęs paskutinis priešmirtinis atodūsis, bet staiga velionis atmerkdamo akis ir, atgavęs gyvybingumą, pareikšdavo, kad noris toliau gyventi. Kieta velionio kova su mirtimi turėjo gilų poveikį artimiesiems.

Tik dabar pradėdame suprast, ką reiškė kurt. J. Trečioko neatlaidi kova su mirtimi. Mūsų tauta nuo pat savo istorijos pradžios vedė sunkias kovas su besiveržiančiais priešais, o jas pralaimėjusi, patekdavo į ilgamečius vergijos tarpsnius. Esant tautai vergijoje, telikdavo kaupti visas jėgas savo gyvybės išlaikymui, kad, atėjus istorijos valandai, galėtų stoti į kovą už savo laisvę. Kurt.

Jokūbas Trečiokas, kilęs iš pačių lietuvių tautos gelmių, šią tautos per amžius įsisavintą tiesą išsakė savo atkaklia kova su mirtimi, palikdamas mums nerašytą testamentą, kuriuo per savo kančias mus įpareigojo išverti ir nepasiduoti grasinančiai tautos mirčiai.

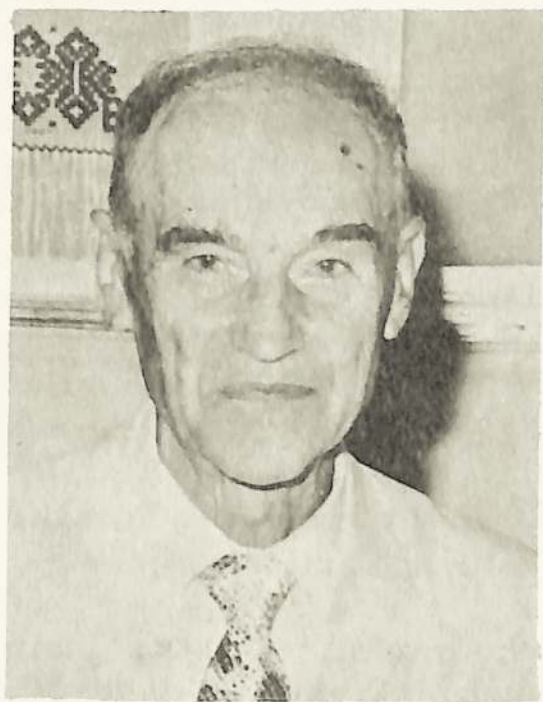
Sekančią dieną, šeštadienį, lapkričio 6 d., įvyko kurt. J. Trečio-ko laidotuvės. Po trumpų, abiejų kunigų atlaikytų, pamaldų, palydint vargonais Martynui Trakiui, kun. P. Dilys padėkos žodyje iškėlė didelį Marijos Bosienės ir jos vyro Juozo pasiaukojimą globojant mūsų mielą Jokūbą. Visų padėką pareiškė ir Marijai Liudžiuvienei kuri globodama velionį praskaidrindavo jo dvasią giedodama jam jo pamėgtas giesmes. Pareiškė padėką sūnėnui Jurgiui Trečiokui, kuris dažnai lankydavo savo dėdę ir kuriam jis iš Toronto kas savaitę skambindavo telefonu. Velionį dažnai lankydavo abu kunigai ir kuratoriai: Erika Hollenderienė, Halina Dilienė ir Viktoras Karosas. Neužmiršo jo ir kiti artimieji, net gyveną Lietuvoje, kurie karts nuo karto jį lankydavo laiškais.

Velionio sveikata nuoširdžiai rūpinosi daktarai: Ona Vaškevičiūtė ir Jonas Adomavičius, kuriems irgi pareikšta nuoširdi padėka.

Gausios palydos velionis buvo nulydėtas į Lietuvių Tautines kapines ir atiduotas amžinam poilsiui. Išėkis ramybėje, mielas Kuratoriau!

V. K.

STASYS PALŠIS

Stasys PALŠIS

Po širdies smūgio 1976 m. lapkričio 10 d. mirė kuratorius Stasys Palšis, sekdamas vos prieš metus mirusią žmoną Elzę.

Stasys Palšis gimė 1899 m. lapkričio 28 d. Zizonių km. Vabalninko vls., Biržų aps., ūkininko Jokūbo Palšio ir jo žmonos Onos, gim. Kregždaitės, šeimoje. Augo tėvų namuose, kur buvo stiprios ev. reformatų tikėjimo tradicijos.

Sulaukus Stasiui mokyklinio amžiaus, tėvas leido jį mokytis, - nuvežė sūnų į "Saulės" mokyklą Biržuose.

1924 m. S. Palšis pradėjo dirbti Biržų aps. Žemės Tvarkytojo įstaigoje. 1941 m. buvo paskirtas tos įstaigos sekretorium. 1933 m. vedė mokytoją Elzę Kregždaitę. 1944 m. velionis su žmona ir dukrele Asta-Vitalija pasitraukė į V. Vokietiją. Palšių šeima iš pradžių apsigyveno Schleswig-Holstein apygardoje, miestelyje Friedrichstadt (Eider), paskui persikėlė į Geestacht, netoli Hamburgo. Gyvendamas stovykloje (Spakenberg), Stasys aktyviai dirbo tarp lietuvių. Ypatingai jam rūpėjo bažnytinė veikla. Čia jis kartu su Mykolu Plepiu ir kitais suorganizavo iškilmingą gener. suprnt. kun. P. Jakubėno priėmimą Geestachte, kada jis buvo atvykęs aplankyti lietuvių evangelikų. Jis rūpinosi, kad ir kiti kunigai laikytų pamaldas. Reformatų Bažnyčios Sinodas Horneburge 1949 m. išrinko Stasį Palšį kuratorium.

1949 m. rudenį Palšių šeima atvyko į Ameriką ir apsigyveno Chicagoje. Abu susirado darbą Marshallfield Co. Dukrą Astą leido į mokslą, padėdami įsigyti medicinos daktarės laipsnį, o jai ištekėjus, padėjo auginti jos 4 dukreles-anūkes. Aišku, kad visa tai pareikalavo didelio tėvų pasiaukojimo.

Stasys Palšis gyvai domėjosi mūsų bažnytiniu gyvenimu. Rašė "Mūsų Sparnams", "Naujienoms", "Draugui". Dalyvaudavo aktyviai sinoduose, parapijos susirinkimuose, o ypatingai, pagal išgales, nepraleisdavo pamaldų, nors atvykti iš Oak Brook nebūdavo lengva.

Lapkričio 13 d. su kurt. Stasiu Palšiu atsisveikino Elliston laidojimo koplyčioje, Hinsdale, IL, suprnt. kun. Povilas Dilys, imdamas pagrindan Apašt. Povilo žodžius (2 Kor. 5, 1): "... Mes žinome, kad mūsų žemiškosios padangės būstui suirus, mūsų laukia Dievo būstinė, ne rankomis statyti amžinieji namai danguje". Jis pavadino velionį "tyliu, kruopščiu darbuotoju". Apibūdino jo pasiaukojimą šeimai, Bažnyčiai, tautai, jo sąžiningumą, jo kančią žmonai mirus.

Kun. P. Diliui atlaikius trumpas gedulingas pamaldas, velionis buvo nulydėtas į Lietuvių Tautines kapines amžinam poilsiui šalia žmonos Elzės.

Mes liūdime netekę mielo Stasio. Pasigesime jo mūsų bažnytinėje veikloje, visuomet tokio ramaus ir draugiško. Išsėkis ramybėje, mielas mūsų Kuratoriau!

H. D.

PAPILIEČIŲ PADAIVIMAI

(II-ji dalis)

(Tęsinys iš "M. Sp." Nr. 40)

BASTŪNO LIKIMAS

Atvykus Kubilių šeimai į šią apylinkę, už poros metų vieną dieną iš kažin kur atsibastė benamis šuo. Tai buvo gana didelis, suvargęs ir alkanas šuo. Jo juodos kudlos buvo taip susivėlę, tarsi būtų viena vailoko krūva. Žvejys dirbo vienas prie akmens ir nepajuto, kaip tas šuo priėjo visai arti jo. Pamatęs šunį suriko, kad atsitrauktų. Šuo stovėjo ir nė krust iš vietos. Žvejys, pagavęs pagaliuką sudavė šuniui per šlaunį. Šuo suurzgė ir pabėgo tolyn. Tai pamatęs Arėjas subarė Žvejį, kam jis muša tą vargšą šunelį, kuris yra peralkęs ir greičiausia neturįs namų. Arėjas bandė artintis prie šuns ištiestomis rankomis, bet šuo pabėgo truputį ir vėl pritūpė. Tada Arėjas sumanė priėti prie šuns su duonos rieke, bet ir šiuo atveju šuo arti neprisileido. Tačiau atlaužtą duonos gabaliuką, kuris nukrito netoli jo ir užuodęs duonos kvapą, pagriebė ir greit prarijo. Kitą šmotelį Arėjas numetė arčiau savęs. Šuo, nors labai baimingai, prisiartino ir suėdė. Po kurio laiko šuo, kiek išdrąsinęs, paėmė ir suėdė net padėtą šalia Arėjo duonos gabalą. Taip iš lėto jis šunelį prisipratino ir parsivedė namo, kuriam davė Bastūno vardą.

Vėliau Bastūnas susidraugavo su Medinčium. Tėvas ir Selis nekreipdavo jokio dėmesio šuniui, bet kada tik Žvejys pasimaišydavo arti jo, šuo visada parodydavo jam savo ilgus ir švarius dantis. Šuo tarnavo kaip sargas Kubilių namuose ir visi buvo juo patenkinti.

Kuomet tėvas gavo laišką nuo Arėjo, šuo, užuodęs ant laiško jo kvapą, pradėjo gerintis prie tėvo. Tėvui išvažiavus, Bastūnas priartėjo prie Medinčiaus. Išvažiavus Medinčiui, Bastūnas pasidarė labai neramus. Tik alkis Bastūną privertė susidraugauti su Žveju. Žvejo paglostymas davė Bastūnui drąsos gerintis prie jo. Šuo laizgė Žvejo rankas, lyg kad prašydamas atleidimo už jam rodytą neapykantą. Nuo tada Žvejys ir Bastūnas susigyveno ir iki galo buvo geri draugai.

Žvejui pasilikus vienam tvarkyti visą ūkį, darbas pasidarė persunkus. Sekantieji metai atnešė ir daugiau rūpesčių. Sumanė pavasariį išvažiuoti į miestą. Apie šį nusistatymą jis nieko nesakė savo samdiniams. Dirbo kaip visada. Skirtumas buvo tik toks, kad jis dažniau lankėsi dvare. Dvare jis derėjosi dėl penkių metų nebuv-

mo privilegijos, kad jis galėtų po tiek laiko sugrįžęs vėl atgauti žemę ir namus, kaip tas buvo numatyta trijų metų grįžimo privilegijoje.

Kol išsiderėjo penkių metų sugrįžimo laiką, praėjo visa vasara. Kai reikėjo jau rugiai sėti, tada jis pasakė samdiniams, kad jis ateinantį pavasarį išvažiuoja ir paklausė jų, ar jie nenorėtų pasisėti rugių į jau gatavai išdirbtą ir patręštą lauką.

-O kas jums leis tą daryti? -paklausė samdiniai.

-Aš jau esu padaręs susitarimą su dvaru, kad jums leistų rugius sėti. Sėklą aš jums duosiu. Jūs man ją sugrąžinsite, kada aš sugrįšiu.

Žiema praėjo labai greit. Atėjus pavasariui, Žvejys išpardavė visus gyvulius, įrankius bei grūdus. Pasiliko tik kas jam reikalinga buvo kelionei. Vienas dalykas nedavė Žvejui ramybės, -kas daryti su senuoju Bastūnu. Negalima buvo jo palikti čia, kad pastiptų badu, bet ir nebuvo galima jo vežtis su savim. Beliko tik dešimt dienų iki išvažiavimo. Žibuoklė, po pusryčių išnešusi Bastūnui maistą, pašaukė jį, bet šuo nepasirodė. Palikusi maistą, grįžo gryčion ir sako Žvejui:

-Senis Bastūnas nealkanas, šįryt neatėjo būti.

Priešpiet Žvejys, eidamas iš dvaro namo, pastebėjo pakrūmėje juodą daiktą. Priėjęs arčiau pamatė, kad tai senasis Bastūnas guli po krūmu jau nebegyvas. Nemaloniai pasijutęs, eidamas pagalvojo, kad ir Bastūno klausimas išsisprendė palankiai.

Kelionės išvakarėje abu su žmona beveik per visą naktį negalėjo užmigti. Akys visai nesimerkė ir tik laukė aušros, kad galėtų keltis. Nesiskubino ir anksti pusryčiauti. Gaišino laiką ir tik laukė, kol atsikels dvaro pareigūnai. Atėjus laikui, Žvejys pakinkė arklių, užkalė paskutinį gryčios langą ir duris, abu susėdo į vežėčias ir nuvažiavo prie sodybos vartų. Žvejys išlipęs atkėlė vartus, pravedė pro juos arklių, vėl užkėlęs vartus nuvažiavo dvaro link. Trupučių pavažiavus Žibuoklė ir sako Žvejui:

-Ar tu žinai ką? Man labai liūdna išvažiuoti. Kitus mes išleidome palydėdami iki vartų, juos atkeldavome, atsisveikindavome, o Bastūnas palydėdavo iki lauko galo. Mes gi išvažiuodami neturime su kuo atsisveikinti, niekas mūsų nepalydi, o senas Bastūnas guli ne gyvas po krūmu visų apleistas. Ar tai neliūdna? -ir ašaros riedėjo abiemis per veidus.

Jiems baigiant privažiuoti prie dvaro, Žibuoklė įspėjo Žvejį, kad ir jis nusišluostytų ašaras, kitaip dvariškiai pamanyt, kad verkiame išvažiuodami.

Žemės administracijos name Žvejys rado pareigūną besėdintį prie stalo ir tvarkantį popierius. Pareigūnas, paėmęs žemės dokumentus, surašė kas reikia ir padavė Kubiliui į rankas, linkėda-

mas laimės ir sėkmės. Žvejys, sėdęs į vežėčias šalia Žibuoklės, išvažiavo ilgai kelionei, tuo lyg ir užbaigdami arti dvidešimtmečio Kubilių šeimos istoriją prie Papilio.

DEGĖSIŲ SODYBA

Po paskutinio Kubiliaus išvažiavimo, porą metų žmonės neprasė leisti jų sodybose apsigyventi. Trečiais metais pasipylė prašymai. Žmonės buvo girdėję apie trijų metų sugrįžimo laiką, kad nepraradus žemės privilegijų, bet jie nežinojo, kad Žvejys Kubilius buvo išsiderėjęs penkerių metų sugrįžimo laiką. Į prašymus dvaro pareigūnai vis atsakydavo: "Kai praeis sugrįžimo laikas, duosime jums žinoti". Praėjus trijų metų laikui, žmonės neteko kantrybės. Pradėjo piktai kalbėti apie dvaro sulaužytus prižadus.

Ketvirtais metais po Kubilių palikimo sodybos, apie birželio vidurį, vieną vakarą užėjo didelė perkūnija. Rodėsi, kad visą žemę žaibai sumaišys. Didelis perkūnijos siautimas uždegė Kubilių klotimą, kuris stovėjo atokiau nuo kitų trobesių. Klojimas buvo sunaikintas, - sudegė stogas ir išdegė visas vidus. Smarkiam lietui lyjant, išliko kai kurios, nors gerokai apdegusios, sienos.

Tuoju prasidėjo kaltinimų kalbos. Ypatingai buvo kaltinami tie, kurie buvo prasitarę, kad reikėtų pastatus sudeginti. Netrukus kaltinimai liovėsi. Dvaras nekreipė jokio dėmesio į tą įvykį ir viskas nusiramino. Rugpiūčio pradžioje vėl užėjo panaši perkūnija tiesiog iš vakarų. Prie Kubilių sodybos perkūnija jau buvo aprimusi. Praėjus lietaus šturmui, po keletos minučių, užsiliepsnojo Žvejo Kubiliaus gryčia. Pučiant vėjui iš vakarų, bematant užsiliepsnojo visi pastatai. Ant rytojaus stūksojo liūdnas degusių vaizdas iš kurių kur-ne-kur dar rūko dūmai.

Dvaro urėdija nenorėjo sutikti su nuomone, kad perkūnas būtų galėjęs trenkti beveik į tą pačią vietą per taip trumpą laiką. Jiems atrodė, kad tai buvo žmogaus darbas. Nutarė apklausinti visus, kurie prašė Kubilių sodybos.

Dvaro tyrinėtojai paskelbė visiems, kad Kubiliams jų žemė priklauso šiais ir dar kitais metais, kad esanti apylinkei gėda sudeginus Kubilių pastatus. Paskelbė, kad dar per tris sekančius metus nieko nebus daroma, kad kas nors gautų tą žemę, nes negalima esą duoti žemės tokiam žmogui, kuris iš keršto sudegina svetimus namus.

Sudeginti Kubilių pastatai stovėjo beveik keturis metus, kol dvaras nutarė ką nors daryti. Per tą laiką žmonėse įsigalėjo tos vietovės pavadinimas "Degėsiai" ir niekas kitaip nebevadino. Prieš sudegimą buvo vadinama Kubiliai, Kubilivietė, Kubilių namai. Dabar ir dvaras įrašė į vietovardžių sąrašą "Degėsiai" ir tuo vietovė gavo naują oficialų pavadinimą.

Po 4 metų dvaras atsivežė "kamarninkus" (matininkus), kurie atmatavo apie penkis šimtus margų žemės aštuonių ūkių kaimui. Matininkai dirbo visą vasarą kol nustatė kaimo žemės rubežius, suplanavo ūkius ir jiems sodybų vietas; pravedė kelią (gatvę) ir sužymėjo ūkių rubežių ženklus (supylė kapčius ir įkasė stulpus).

Kaimo rytinis galas prasidėjo nuo Šaulio Kubiliaus sudegusios gryčios (už 360 sieksnių); vakarinis kaimo galas tęsėsi tiek pat toli nuo Rovėjos, kaip ir rytinis. Tarp šių dviejų punktų buvo atmatuotas kelias (gatvė) 4 sieksnių platumo. Šiaurinis kaimo rubežius - Rovėja, buvo apie 100 sieksnių nuo gatvės, o pietinis - apie 50 sieksnių nuo gatvės. Visą šį plotą padalino į lygias 8 sodybas ir susikirtimų kampuose (sodybų rubežių atžymėjimui) įkasė po stulpą.

Atėjus žiemai, atvažiavo iš kažin kur gerokas būrys vyrų su kirviais, pielomis (piūklais) ir kitokiais medžių kirtimo įrankiais. Atvažiavo rogėmis, parengtomis sienojams vežti: su kaladėmis ir uodeginėmis rogelėmis. Apsistėjo dvare, samdinių butuose, kurie jau buvo išėję žiemai prie savo šeimų. Prasidėjo skubus sienojų kirtimas kaimyniniuose miškuose.

Kol sienojai buvo kertami miškuose, vietiniai gyventojai nekreipė dėmesio į miško kirtėjus, bet kuomet pradėjo sienojus vežti į Degėsių atmatuotas sodybų vietas, prasidėjo vietinių žmonių judėjimas. Vieni ėjo dvaran klausinėti, kas apsigyvens Degėsiuose, bet negavę tinkamo atsakymo, pradėjo klausinėti sienojų vežėjus ir miško kirtėjus. Iš jų sužinojo, kad atvyks į Degėsių sodybas keturios jaunos poros gyventojų, kurie yra daug pasitarnavę dvarui. Taipgi paaiškėjo, kad naujieji Degėsių gyventojai bus kupiškėnai. Vietiniai žmonės, kurie turėjo viltį gauti žemės, liko labai nusivylę ir nusimimę.

Vėl iškilo Kubilių trobesių padegimo kaltinimai. Šį kartą padėtis buvo visai skirtinga, negu ką tik sudegus trobesiams. Pirma nebuvo nė vieno kaltintojo, dabar gi atsirado jų bent keletas, kurie jau kaltino tam tikrą asmenį, kaip padegėją. Vėliau pradėjo kaltinti net viens kitą. Tarpusavio nesantaika ir pyktis smarkiai plėtėsi. Pasireiškė gana karštų barnių ir net apsikumsčiavimų. Rimtesnieji pradėjo galvoti, kaip apraminti aistras ir sutaikinti karštuolius. Slaptai buvo susitarta pakviesti po vieną iš abiejų pusių, kad prikalbintų savuosius susitaikinti ir pamiršti buvusius barnius ar norą keršyti. Apkaltintieji sutiko nusileisti, jeigu kaltintojai jiems pastatys gorčių degtinės už jų įžeidimą. Po ilgesnių derybų buvo prieita prie susitarimo: kaltintojai pastatys gorčių, o kaltinamieji - pusę gorčiaus. Suėjimui vieta buvo pasirinkta pas vieną verslininką, kuris be kitų dalykų šinkavo ir degtinę ("arielką"). Visiems susirinkus, vienas iš kaltinamųjų prabilo:

- Pirma, negu mes pradėsime ragauti, aš noriu ką nors pasaky-

ti. Dvaras su mumis pasielgė neteisingai, atiduodamas Kubilių išdirbtą žemę atėjūnams. Mes turime gyventi taikoje tarpusavyje. Neišmetinėkime vieni kitiems ir nekeršikime. Aš noriu jums patauti štai ką: nebendraukime su atėjūnais, neikime pas juos į svečius. Jiems atėjus, elgkimės taip, kad jiems atrodytų esą nepageidaujami. Neskolinkime jiems nieko ir neikime pas juos ko nors skolintis.

Visų buvo sutarta nebendrauti su Degėsių gyventojais. Taip taibaigėsi vietinių žmonių nesusipratimai, pasireiškę po Kubilių trobesių sudeginimo.

Praėjo pora gerų mėnesių, kol grįžo taika tarp vietinių gyventojų. Kupiškėnai dėjo didžiausias pastangas prikirsti ir privežti kuo daugiausia statybinės medžiagos. Artėjant pavasariui jau buvo privežta didžiausios krūvos sienojų, gegnių ir grebėstų. Baigiantis rogių keliui, kupiškėnai sugrįžo iš kur buvo atvažiavę.

Atėjus pavasariui ir keliams pradžiūvus, atvažiavo kupiškėnų keturi vežimai su visokiais statybais įrankiais ir su keletu nemažų palapinių. Kartu su vežimais, pėsčiomis atėjo apie dvidešimt vyrų statybos darbams ir dvi moterys maisto paruošimui ir apskalbiui. Prievakary jie pasiekė Degėsius. Bematant buvo pastatytas trikojis, pripiltas vandeniu katilas, sukurta ugnis vakarienės virimui. Kol vakarienė išvirė, buvo sustatytos palapinės ir patiestos lovos.

Nuo pat ryto darbo vedėjas pristatė beveik visus lupti mauknas nuo sienojų. Dročiai (lentpioviai) susistatė kazilus lentoms piauti. Darbo eiga buvo sutvarkyta labai darniai. Vienos vasaros bėgyje pastatė dvi gryčias, vieną klojimą, kuriam dar nebuvo išpluktas laitas, o jaujai trūko lubų ir pečiaus; vieną diendaržį su daržine ir kūtėmis (tvartais) arkliams, karvėms, kiaulėms ir avims ir surėmė vienos klėties sienas. Trijų metų bėgyje visi pastatai buvo galutinai baigti.

Keturių kiemų sodžius gražiai atrodė: visi trobesiai nauji, daržai aptverti tvoromis, prie gryčių gražiai įrengti ir aptverti darželiai gėlėms. Degėsių kaimelis buvo vertas visų pasigėrėjimo. Kaimelio gyventojai gyvenimu buvo patenkinti. Tarpusavyje gražiai sugyveno, nebuvo pykčių, nesusipratimų.

Vyriausias ūkininkas, kuris gyveno rytiniame kaimo gale, turėjo tris vaikus: du sūnus ir dukrą. Vienas sūnus buvo arti dvidešimties metų, o antrasis-perėjęs septyniolika metų. Abu buvo gražūs "zenkiai" (vaikinai). Dukrelė-jau penkiolikos metų ir tikrai reto grožio. Antras iš rytų ūkininkas atėjo į Degėsius tik ką vedęs ir dabar jau turėjo du sūnus: aštuonerių ir šešerių metų. Trečiasis ūkininkas irgi atėjo kaip jaunavedys ir augino dvi dukreles-septynerių ir keturių su puse metų. Vakarinio galo ūkininkas, antras iš

vyresniųjų, atsivežė du sūnus: vyresnis bebaigiąs septynioliktuosius ir jaunesnysis keturiolikos metų zenkiokas. Priaugantis atžalynas buvo vertas pasigrožėti tiek išvaizda, tiek ir elgesiu. Tėvams buvo tikras rūpestis dėl savo jaunimo, nes jiems nebuvo kur papramogauti.

Atėjus pavasariui į Degėsius atvažiavo dvaro urėdas ir tuojau paklausė:

-Ar išplėšėt aštuoniasdešimt margų naujo plėšimo? Jei dar neturite tiek padarę, šįmet yra paskutiniai metai tą padaryti.

Atsakyta buvo, kad yra išplėšta virš devyniasdešimt ir šįmet yra pasiruošę išplėsti dar keturiasdešimt margų. Toks atsakymas nepatiko urėdai. Jam būtų buvę geriau, jei gautų kokią priekabę ir galėtų juos išvaryti, nes jie ligi šiol dar neprisitaikė prie vietinių gyventojų, betgi sutarties visos sąlygos buvo išpildytos. Kiek palaukęs, urėdas jiems pasakė:

-Šiaurinėj pusėj nuo kelio, sodybų vietose, nesėkite žiemkenčių javų. Kitais metais ten pradėsime statyti pastatus kitoms keturioms sodyboms. Už poros metų turėsime perdalyti laukus į aštuonias dalis, vietoj dabartinių keturių, -kitiems keturiems ūkiams. Tokios yra susitarimo sąlygos, padarytos dar prieš jūsų atvykimą. Atsisveikindamas dar pridėjo: -Jei jums toks mūsų patvarkymas nepatiktų, ateikite į dvarą pasikalbėti. Gal mes surasime kitą jums vietą, tik nežinome kiek tas pareikalaus laiko surasti.

Atėjus vakarui visi susirinko ant kiemo pasikalbėti ir pasitarti, kas daryti. Po įvairių kalbų, svarstymų, buvo prieita išvados, kad neverta atiduoti dešimties metų darbą kitiems ir buvo sutarta likti vietoje.

EPIDEMIJA

Pavasariniai darbai buvo atlikti: vasarojus pasėtas ir jau sudygęs, mėšlas išvežtas ir apartas. Visi ruošėsi šienapiūtei. Vieną priešpietį, lengva kalmaška atvažiavo nepažįstama jauna moteris. Vos išlipusi iš vežimo, tuoj apsikabino pasitaikiusiam vyrui ant kaklo ir pradėjo jį bučiuoti. Vyro žmona, stovėjusi kiek toliau, susuko:

-Kas tu esi tokia, kad kabini esi prie mano vyro?

Nepažįstamoji atsisuko į ją ir juokdamosi tarė jai:

-Argi tu, sesyte, nebepažįsti manęs? Išvažiuodami palikote mane vos trylikos metų mergaičką, o dabar esu jau dvidešimt dviejų.

Abi seserys puolė viena kitai į glėbį bučiuotis ir glamonėtis. Išbučiavusi sesers vaikus, tuoj išbėgo pas kitus kaimynus pasisveikinti ir pasidžiaugti. Iš kaimynų grįžo vėlų vakarą, kada jau viskas jai buvo paruošta nakvynei.

Viešnia išmiegojo ligi apyvėlių pusryčių. Pusryčiaujant ji nelei-

do niekam kitam ištarti né žodžio, -ji viena tarškėjo visą laiką. Jos švogėris sustabdė tą nepabaigiama jō kalbą paklausdamas, kaip viskas ten einasi sodžiūje, kur jie augo. Pasiteiravus apie jų sveikatą, ji pasakė, kad dabar esą visi sveiki. Paskutinis ligonis išlipęs iš lovos prieš dešimt dienų. Prieš tai per tris mėnesius sirgę labai daug žmonių. Vieniems pasveikus, kiti apsirgdavę, kol visi persirgę. Tik ji ir dar kiti trys išvengę tos ligos. Nebuvę savaitės, kad nebūtų buvę laidotuvių. Jai išvardinus mirusiuosius, pasirodė, kad nemažas skaičius jō jaunystės gerų draugų yra išmirę. Visų ūpas buvo labai prislėgtas.

Sekančią dieną plepioji viešnia buvo tyli, be nuotaikos. Seseriai baigus ruošą, ji priėjusi prie jos paklausė, ar ji negalėtų su ja viena pasišnekėti. Viešnia pradėjo klausinėti apie vakaruškąs ir kur susirenką jų jauni vyrai pasišokti, pasilinksminti. Sesuo jai paaiškino, kad jie neturi jokio ryšio su apylinkės žmonėmis, kad tik sekmdieniais nueina į bažnyčią, kur retkarčiais gauna pasišnekėti su tolimesniais, iš anos pusės Papilio, žmonėmis. Vietiniai žmonės jų vengia ir pas juos nesilanko. Viešnia visą tai sužinojusi, nusprendė tuojau grįžti į namus.

Praėjus vos keletai dienų po viešnios išvažiavimo, vieną naktį apsirgo šiltine net trys žmonės: du suaugę ir vienas vaikas. Po aštuonių dienų suaugusieji pradėjo sveikti, vaiko gi sveikata pablogėjo ir jis po keletos dienų mirė. Dieną prieš šią mirtį, susirgo kiti trys vaikai - mirusio broliukas ir du kaimyno vaikai.

Tėvas, nuėjęs pas stalių užsakyti grabo, prasitarė, kad susirgo dar trys vaikai ir, kad du suaugę jau pasveiko. Stalius tuojau suprato gresiantį pavojų ir jam pasakė:

- Tu tuojau eik namo, grabą gi padaręs nuvešiu ir padėsiu netoli tavo namų prie kelio.

Jam išėjus, stalius tuojau nuskubėjo dvaran pranešti, kad Degėsiuos siaučia epidemija. Dvaras tuojau pastatė savo sargybinius, kurie nieko neišleido iš Degėsių ir nieko neįleido į ten. Epidemija siautojo virš dešimties savaičių. Mirė vienuolika žmonių, šeši pasveiko. Rytiniame ūkyje mirė penkiolikos metų duktė ir jausias sūnus septyniolikos metų; tėvai ir vyresnysis sūnus liko gyvi. Ant rajame ūkyje mirė abu tėvai ir abu vaikai. Trečiajame ūkyje irgi išmirė visi. Ketvirtajame ūkyje liko gyvi abu tėvai ir jausias sūnus.

Išlikę gyvi žmonės norėjo tuojau grįžti į savo gimtąjį sodžių, bet dvaras neleido, kol nebus sunaikinti visi ligos pėdsakai pas žmones, jų rūbus ir pastatuose. Po keletos dienų atvažiavo keturi vyrai poros arklių traukiamu vežimu, ant kurio buvo pritvirtintas didžiulis katilas su ugniakuru apačioje. Ant platformos buvo dviejų žmonių varoma pompa, kad davus aukštą spaudimą švirkštui. Pri-

pildžius katilą vandeniu ir užkūrus apačioje ugnį, į verdantį vandenį įpylė tam tikro chemikalo, kuris turėjo labai nemalonų kvapą.

Pirmiausia tuo verdančiu skysčiu buvo išpurkšti visi namuose turėti drabužiai, patalynė, visi iš namų išnešti baldai bei įrankiai. Žmonės tuom tarpu buvo suvaryti į vieną nuošalesnę vietą. Po to išpurkštė visus pastatus iš vidaus ir iš oro. Baigus šį darbą, katilas buvo naujai pripildytas švariu vandeniu ir sušildytas iki kūnui pakenčiamos temperatūros, pridėdant į jį chemikalo. Šiuo skiediniu pavieniui išrengus iš drabužių, buvo išpurkšti labai kruopščiai visi gyventojai ir jų dėvėti drabužiai. Po šios operacijos gyventojams buvo leista rengtis jau anksčiau saulėje išdžiovintais rūbais.

Po dviejų dienų atvažiavo didelė, ketverto arklių traukiama, karieta. Su ja atvažiavo du gydytojai ir du aukšti dvaro pareigūnai. Vienas gydytojas apžiūrinėjo išdezinfektuotus pastatus, o antrasis patikrino žmonių sveikatą. Gydytojai rado, kad viskas yra tvarkoje ir žmonių sveikata yra gerame stovyje. Į dvaro pareigūnų pasiteiravimą, ką jie maną toliau daryti, visi vienbalsiai atsakė:

-Norime važiuoti į ten, iš kur atvažiavome, ir norime pradėti mūsų gyvenimą iš naujo.

-Mes negalime jus ten leisti, -pasakė dvaro pareigūnas-nes negalėsite užmiršti jūsų baisios tragedijos. Jūs nežinote, kas atsitiko su ta mergina, kuri pas jus viešėjo. Ji, sužinojusi apie Degėsius ištikusią nelaimę, -nusižūdė. Tas viskas primins jums jūsų pergyvenimus ir neturėsite ramybės. Mes turime dvi sodybas netoli nuo Kamajų.

Per porą dienų degėsiečiai prisirengė kelionei. Baldus ir padargus sukrovė į vežimus, gyvulius išvarė varu ir Degėšiai paliko tušti.

Dvaro pareigūnams atrodė, kad visas Degėsių iš naujo apgyvendinimo reikalas bus labai lengvai išspręstas. Jie galvojo, kad vietiniai mielai į ten kelsis ir tuo pačiu galutinai pranyks buvusi tarpusavio neapykanta, ir gyvenimas grįš vėl į normalias vėžes. Tačiau išėjo visai priešingai. Vietiniai iš tolo lenkėsi Degėsių. Neatsirado nė vieno, kuris būtų sutikęs į ten keltis. Įvairiausi gandai sklido žaibo greitumu ir nebuvo jėgos juos sulaikyti.

Dvaro vadovybė nusprendė sutvarkyti dar keturis ūkius, kaip buvo iš anksto suplanuota. Antrą sprendimą dvaras padarė-panaikinti Degėsių pavadinimą, nes tas pavadinimas buvo vietinių žmonių primestas tai vietai. Dvaro urėdas šiuo reikalu taip pasakė:

-Mes apsipratome su vietinių gyventojų primestu tai vietai pavadinimu Degėšiai. Kodėl dabar, po viso to kas įvyko, nepavadinoti garbingu vardu. Pažiūrėkime, kas užrašyta ant kapinių vartų? Aš patariu tą vietovę vadinti "Kubiliai".

(Bus daugiau)

LAIŠKAS

D. G. V. Karosui,
"Mūsų Sparnai", Čikaga

Didžiai Gerbiamas Mąstytojaus,

Atliekate didžiai svarbų patarnavimą mūsų dvasiniam gyvenimui. Savo išsamiais, išbaigtais ir statistiniais bei istoriniais faktais paremtais straipsniais pataikote į lietuvių, ypač katalikų, sąmonę, kurią aptemdė prievartos keliu iš Romos atkeliavusioji krikščionybė (tikriausiai: romėnų pažiūrų krikščionybė). Savo straipsniais žadinate mūsų protus link Kristaus, link Dievo, link Tikėjimo su logiškesnėmis, lietuviui ir Evangelijai bei Šventraščiui artimesnėmis, interpretacijomis. Savo mintimis mus artinate prie Dievo ir Kristaus. Tačiau Roma bei Vatikanas dar vis nelinkęs tai suprasti, nors "Visa atnaujinti Kristuje" šūkis jam gerai žinomas. Romai priesaiką davusiems katalikams ir jų dvasiškijai dar vis neleista drąsesnėmis mintimis pasisakyti, nors II Vatikano dokumentais įgaliojimai ir egzistuoja. Šių faktų akivaizdoje mums, katalikams, belieka tik laukti balsų iš nekatalikiškųjų gretų, kurie mūsų ligos reiškinius aikštėn keltų, už dvasiniai nebegaluojančius pašnekėtų. Šiandieninė Vatikano politika yra linkusi į pašnekesius su kitų konfesijų pasekėjais ir su ideologijų-tame skaičiuje ir komunizmo-skleidėjais, kurių nuomonės ir pastabos jai atrodo svarbesnės visų krikščionių apvienijimui, negu pirmoje eilėje tik savo kieme skaldymąsi pašalinti. O gal nuo pašalinių balsų išklausymo pirmiausia griebiamasi norint sužinoti tikslesnę R.K. Bažnyčios sunegalavimo priežastį, negu tarpusavyje kalbant? Juk bandymai savo tarpe kalbėtis prie skilimų vedė! O su kitais kalbant savitarpiniai kivirčiai kaip ir išvengiami.

Taigi, sunku vaticaninius ėjimus atspėti. Bet kiekvienu atveju yra gan aišku, jog savojo lizdo narių balsas Vatikano ausų neišklausomas. Per mūsų katalikiškąją spaudą pasisakymai jau kelinti metai nebepriimami. Nežinia, ar tas draudimas yra atėjęs iš Vatikano, ar jis pasireiškia tik mūsų sufanatintoje sąmonėje? Pav., aš turiu vieno "Naujienu" bendradarbio neva tikrą patirtį, esą, jog "Naujienas" skaitą katalikai grąsiną nutraukti prenumeratą, jei per daug rašys "prieš K. tikėjimą". Tos situacijos akivaizdoje mums beliktų tad sukurti naują laisvo žodžio periodiką (žurnalo ar biuletenio apimty) K. Bažnyčios negerovių kėlimui ir jų atsiradimo priežastims nagrinėti, arba gal mums tą paslaugą suteiktų "Mūsų Sparnų" redakcija? Būčiau linkęs už specialaus biuletenio leidimą keliomis kalbomis, kad galėtų perskaityti ne tik mūsų prieauglių vardan katalikybės nelietuviškai katekizuojančioji hierarchija, bet ir Vatikaną kurija. Tas biuletenis papildytų tėvynainių pogrindyje leidžiamą "Lietuvos B. katalikų Kroniką". Jie kovoja už laisvę tikėti, o mes dar pridėtume reikalą kovoti už to tikėjimo kokybę, kad vardan ti-

kėjimo Bažnyčia nebepataikautų nutautintojams (praeityje nukentėjome nuo lenkų, o išėivijoje nuo ordinarinėmis teisėmis aprūpintų b. valdytojų)! Juk neužtenka vien aklos kovos. Reikia žinoti ir geriau pažinti pačios kovos prasmę. Čia mes esame nuteikiami, jog tėvynainiai vedą aršią kovą su okupantu dėl laisvės katalikų Bažnyčiai bei katalikų tikėjimui, net gyvybių kaina. Norima nuduoti, jog kovą dėl katalikybės tėvynainiai laiko aukščiau visko. Tačiau tikrumoje jie dėl Bažnyčios katalikiškumo kovoja tik tiek, kiek ji jiems yra reikalinga tautinei sąmonei išlaikyti. Svarbiausiu kovos tikslu yra lietuvių kalba, lietuviškoji sąmonė, o ne katalikybė. Ten šandie lietuvio sąvoka stovi aukščiau religinio įsitikinimo. Tik gyvojo tautiškumo poveikyje kovojama už tikėjimą. Jie prieš katalikybę atsuktų, prieš ją kovoti pradėtų, jei ten kunigija pastoracijoje lenkinimo ar rusinimo siektų. Tik mes čia už nutautinimą katalikybės bei Vatikano dar nepuolame, kadangi tebegyvename ne tik baudžiamos laikų vergystės palikimu, bet dar nėsame suspėję susiorientuoti išėivijos religinio gyvenimo maišatyje, kurią Vatikanas įvedė nuo pačių pirmųjų imigracijos dienelių. Darbu bei įsikūrimu susirūpinęs lietuvis imigrantas, mažiausiai į religiją dėmesio kreipdamas, o iš kitos pusės-ugdytas ją kur kas aukščiau už tautybę laikyti, nes susigaudė padėtyje ko nors paklausti, kodėl tas pats iš tėvynės atšivežtasis tikėjimas staiga čia jo vaikučius nelietuviškai katekizuoti pradėjo!? Dabar jau atsiranda daugelis, kurie norėtų iš tos vaticaninės balos išbristi, bet, kaip matome, dar tebėsame praeities ir tebeegzistuojančių b. struktūrų stiprioje įtakoje ir kontrolėje.

(Parašas) Pagarbiai Jūsų Jonas Kaseliūnas

1976.VIII.29, Medelynas-Kolumbija

P. S. Spausdinamas autoriui sutikus. Redakcija

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Jurgis Jašinskas "Julius Janonis. Poetas ir revoliucionierius". Knyga 265 numeruotų puslapių su dail. J. Dagio pieštu aplanku, išleista "Naujienu" spaustuvės 1975 metais. Monografija 9x6 colių formato, gero popieriaus, su jauname amžiuje mirusio iškilaus poeto atvaizdu ir dar keletas kitų nuotraukų.

Poetas Julius Janonis-Vaidylos Ainis (g. 1896, m. 1917 m.) prieš I Pas. karą nors ir trumpą laiką gyvenęs niurioje, rusų engiamoje Lietuvoje, spėjo pasireikšti stipria, talentinga kūryba. Deja, kaip ir eilė kitų lietuvių tautos iškilių poetų, taip ir Julius Janonis buvo peranksti, vos 21 metų amžiaus, mirties pakirstas. Julius Janonis buvo kupinas idealizmo, pasiryžęs kovoti dėl šviesesnės žmonijos ir tautų ateities.

J. Jašinskas savo monografijoje pasistengė aprašyti Julijų Janonį toki, koks jis iš tikrųjų yra buvęs ir apginti jo vardą ir garbę nuo prievartautojų. Apie tokį būtina reikalą autorius taip pasisakė:

"Ši pastarąjį (Janonį) ištiko tragiškiausias likimas, kuris iki pat šios dienos nėra pasibaigęs: vieni, kurie savo pažiūromis dedasi jam artimi, visaip iškraipydami jo poetinę kūrybą, jį savinasi, o kiti, esantieji laisvajame pasaulyje, nepažindami nei jo veiklos, nei kūrybos, jį ignoruoja ir pravardžiuoja".

Literatūros kritikas J. Jašinskas šia savo sklandžiai parašyta knyga atstatė ne tik poeto garbę, bet išryškino ir jo kūrybingąjį talentą. Knyga turi istorinę vertę.

V. Karosas išspausdino plačius komentarus apie šią J. Jašinsko knygą ir bendrai apie poetą ("Naujienos", 1976 m. Nr. 215-224). Knyga gaunama "Mūsų Sparnų" administracijoje prisiuntus 8 dol. money orderį. * * * J. Kr.

LITHUANIA MINOR. Studia Lituanica III

Lithuanian Research Institute, Inc., išleido tokiu pavadinimu istorijos ir etnografijos mokslinių studijų rinkinį. Knygoje telpa šešios studijos, kurių keturios anglų kalba (J. A. Stiklioriaus ir J. Gimbuto po vieną ir A. Budreckio-dvi), P. Reklaičio-vokiečių k. ir V. Peteraičio-lietuvių k. Studijos gausiai iliustruotos žemėlapiais ir įvairiomis statistinėmis lentelėmis-viso 59 iliustracijos.

Veikalą redagavo Martynas Brakas, spausdino Lithuanian Encyclopedia Press, Inc. 395 W. Broadway, South Boston, Mass. 02127. Spaudos darbas labai švarus, storais viršeliais. Knygoje yra 304 psl., jos kaina 15 dol. Ją galima užsisakyti LE-joje virš paminėtu adresu. * * * J.

A. D. Kizlys Kizlaitis-"Kas ugdo ir kas žlugdo tautą" (atsakymas V. Karosui, 1975 m., 21 psl.). Brošiūra atspaustaėjusio straipsnio per kelis "Naujienu" numerius. Įžangos žodyje autorius pabrėžtinai kartoja: "kad pagrindinė didžiulės lietuvių tautos dalies žlugimo priežastis buvo ir tebėra: giliai lietuviškos ir giliai krikščioniškos, gerai organizuotos, religinės vadovybės stoka" (autorius pabraukta).

Toliau autorius pažymi liūdną faktą: "Iki šiol knygelė yra pasiekusi virš 350 asmenų... Tačiau viešai, į keliamus mūsų tautai gyvybinius klausimus, rado reikalo ir drąsos atsiliepti tik vienas vienintelis lietuvių evangelikų reformatų žurnalas "Mūsų Sparnai". Į jame V. Karoso pareikštas teigiamas ir neigiamas mintis... stengiausi duoti ir viešą atsakymą".

Ši autoriaus pareikšta "Mūsų Sparnų" žurnalui pripažinimą, tenka priimti su padėka ir drauge apgailėstauti su V. Karosu, kad nežinant iš anksto autoriaus intencijų, nepasisakyta šiuo klausimu žymiai plačiau ir giliau, pajudinant iškeltą problemą iš esmės.

Angelė SINICKAITĖ

A RESPONSIBLE PRESS

Ever since the Watergate revelations began making steady headlines, the media, especially newspapers, have come under sharp attack from a variety of critics.

Readers have begun to complain that the press is no longer objective. In fact, some have gone so far as to say that reporters are dreaming up some of their stories, just to sell more newspapers. The recent trend of using a large number of "reliable sources" who wish to remain nameless is also chipping away at newspapers' credibility.

The press (which I use loosely to include radio and television news) has certainly become powerful of late. Just twenty years ago, papers were little more than public relations organs for whatever administration was in office. Since the late sixties, however, newspapers have almost become a "fourth branch" of government, playing watchdog on the other three.

The first charge, that the press is no longer objective, is not true because it never was to begin with. It probably never will be, as long as human beings write the stories. Psychologists have long been saying that if five people view the same event, there will be five interpretations of what actually happened. A reporter, no matter how strenuously he tries to be objective, can not help but color the facts with his own past experiences.

In fact, one of the strengths of modern day journalism is that it has gone beyond mere reporting of sometimes confusing "facts" and has offered readers interpretive articles on what the facts mean in relation to the world at large. Although this may lead to two newspapers offering two different explanations, the reader al-

ways has a choice as to which paper he will subscribe to.

As an example, in the recent presidential elections, the two Washington papers, the Post and the Star, interpreted some of the mistakes the candidates made in directly opposing ways. When Jimmy Carter's interview with Playboy magazine was disclosed, the Democratically oriented Post said that Carter's comments on lust were expected to damage his campaign a little. The Republican Star, however, said the interview had destroyed Carter's chances at the Presidency.

As could be expected, when Gerald Ford said that the countries of Eastern Europe were not under Soviet domination, the Post observed that the President destroyed his chances for re-election and the Star believed it had somewhat hurt his chances. Notice though, that the facts reported were the same. It was only the importance given to them that varied.

There are times, however, when even the facts may be misleading. During the primary campaigns, a picture ran in many papers of presidential hopeful Henry "Scoop" Jackson at a political rally where only three people were in the audience. Although the picture was accurate, it was not altogether fair because the photographer snapped the picture just as Jackson arrived, early. Later large crowds came out for his speech, but the picture that ran in the papers made it seem as if no one came. This in turn may have influenced thousands of readers that Jackson was a candidate that no one else believed in.

There is also a growing public concern about the amount of coverage that is given to certain stories, while others are all but buried.

If a reader were to examine the front pages of two different papers on the same day, he might find a bizarre murder story smeared all across one front page while the other might stick to political stories and insert a few paragraphs on the murder on page 44. This is a case of different editors' news judgment. What determines the importance of a story is what an editor believes his readers want to read.

An editor's judgment of what a reader needs to know can lead to some abuses. While most people would agree that it is important to know if a powerful congressman is an alcoholic incapable of carrying out his duties responsibly, this fact about Wilbur Mills remained known only to Washington journalists until his escapade with Fanne Foxe. Editors decided that sex and alcoholism would sell much better than alcoholism alone.

Another interesting aspect of news judgment is how pictures are used. When the Watergate stories were running, one of the

prosecutors, Jill Wine Volner, was featured in the cross-examination of former President Nixon's secretary. While some papers ran full-length pictures of her, commenting about her shapely legs and mini-skirt, others ran only a head and shoulders shot as they did for other lawyers. Again, what is important about the story is decided by what an editor believes most of his readers want to know. If you disagree with what your newspaper is feeding you to read, change papers or write a letter to the editor.

One of the most criticized reporter's tools is the use of anonymous but reliable sources. It has become so prevalently used that readers are beginning to not read these stories. A reader seems to believe that these sources do not exist and the stories attributed to them are products of journalists' fancies.

These sources do exist. In fact, most of the investigative stories found in newspapers would never be known about were it not for people who want some wrongdoing to be exposed to the public, but for reasons of their jobs or their families do not want to be identified. Most crimes are solved because some anonymous tips got the authorities started on the right track.

Any journalist who wants to keep his job knows that he cannot make up stories. Fabrications will sooner or later be discovered anyway. Anytime a source gives a reporter a lead, the story must be checked out in a variety of other ways before an editor will allow the story to be set in print. Libel suits against newspapers can be messy and very expensive.

The courts have recently been trying to force journalists to name their sources in stories that lead to criminal court trials. So far they have refused and have even gone to jail for contempt of court. Reporters maintain that what has been told to them was only with the understanding that the sources would remain unknown. A reporter's relationship with his source is much like that of a lawyer, doctor or clergyman. Yet the courts have not jailed these persons for upholding the confidential trust placed in them by their clients.

There is always the danger that the press will become too arrogant, and eventually abuse the power the public gives to it. The same danger exists with governments, organized religion and even educational systems. When any of these entities abuse their power, the public always has the power to change them. They can elect new officials, change religions or start new ones, and have irresponsible teachers and administrators fired. To stop power abuse by the press, the public has only to stop buying the newspapers that have gotten out of hand. Editors always listen when the cash register stops ringing.

*Iš k. į d. — I-je eilėje: vicesenjoras kun. J. Urdzė, konfirmantės Violeta ir Jūratė Vasiliauskaitės, senj. kun. A. Keleris. II-je eilėje — Vasiliauskai: sūnus Virgilius, motina Leontinė Lazdauskaitė, tėvas Antanas ir sūnus Antanas.
Bad Godesberg, 1976. VII.25*

Nuotr. Fr. Skėrio

*Tėviškės liuteronų p-jos konfirmantų įvedimas į bažnyčią (iš k. į d.): senj. kun. Anas TRAKIS, Jonas Kasiulaitis, Petras Kleinaitis, Rūta Patraitė, Judita Patraitė, Lilė Šleiterytė, Ingrida Kasiulytė, Lidija Janušaitytė, Ingrida Kuraitytė, Loreta Kuraitytė, Paulius Noreika, Alfredas Balčiūnas.
Chicago, 1976. V.30*

Nuotr. M. Nagio

VASARIO 16 GIMNAZIJOS ABITURIENTAI

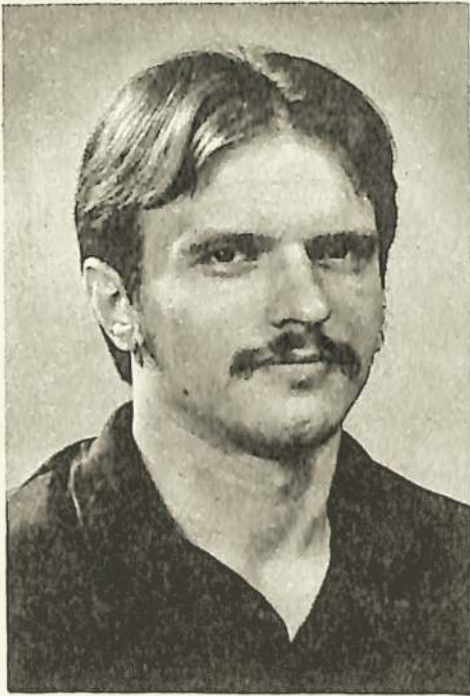
Romy PIEDAITĖ, g. 1957.IV.20 Roxheime, V. Vokietijoj. Į gimnaziją įstojo 1970 m. Priklausė Ev. Jaunimo rateliui, skautėm. Dalyvavo chore ir buvo sudariusi mergaičių dainininkių ratelį. Šoko tautinius šokius ir kurį laiką vadovavo šokių grupei. Studijuos mediciną

Raimonda ŠREIFELDAITĖ, g. 1956.IV.22 Kaune. Ten baigusi 8 klases atvyko su tėvais į V. Vokietiją 1971 m. ir tais metais įstojo į gimnaziją. Priklausė Ev. Jaunimo rateliui, skautėm ir tautinių šokių grupei. Kurį laiką vadovavo šokiams. Studijuos odontologiją ar matematiką

Giunteris ANDRIJAITIS, g. 1955.IX.23 Santakuose. Į V. Vokietiją su tėvais atvyko 1959 m. Vokiečių pradžios mokyklos 7 skyrius baigė 1968 m. ir tais metais įstojo į gimnaziją. Priklausė Ev. Jaunimo rateliui, skautams. Studijuos mediciną

Povilas R. DAGYS baigė School of Journalism, Columbia, 1975 m. Dirba kaip žurnalistas fotografas leidiniui „Lawrence Daily Journal World“. Jo daryta „Laisvės Varpo“ skambinimo nuotrauka telpa šiame numeryje

Rutą Mariją ALBRECHITAITĘ, remiantis jos II. School baigimo konkursinių testų pažymėjimu ir rekomendacija, Michigan un-to komitetas išrinko 1976 m. kandidate studijuoti mediciną. Ji nuo š. m. rugsėjo mėnesio yra šio un-to medicinos studentė su \$50 honoraru. Apie šią pasižymėjusią studentę rašo „New Buffalo Times“ Nr. 44

DAGYS

JŪROJE

Pakyla bangos ir nupuola,
Siūbuoja plotai vandenu,
O laivas, kaip juoda gėlelė,
Pražysta virš baltų bangų.

Žuvėdros-alkanos keleivės,
Nuklydę nuo gimtų krantų,
Sukiojasi aplinkui laivą, -
Neturi kur suglaust sparnų.

Ir aš toli pasaulin klystu,
Tartum žuvėdra alkana,
Ir juodo laiko jūron skęstu
Su neprašvintančia dalia.

1947

LOS ANGELES. Kurt. Hypatia Yčaitė-Petkus, Los Angeles, Calif., buvo išvykusi 1976 m. vasarą lankyti giminių ir pažįstamų rytų valstijose ir Canadoje. Laike 6 savaitių kelionės, džiaugiasi susitikusi bendraminčius lietuvius (tarpe jų ir "M. Sp." skaitytojus) Syracuse, NY, Buffalo, NY; Hamilton, Toronte ir North Bay, Canada; Cincinnati, OH ir Santa Fe, NM. Jų tarpe buvo gausi Yčų giminė Canadoje, dr. Anzelmas Gailius, prof. Julius Slavėnas, prof. Martynas Yčas, dr. Jokūbas Kregždė, Evelyną Yčaitė-Taggart ir kt. Šį kartą neturėjo galimybės buvoti Chicagoje. Po kelionės grįžo į Californiją, kur ji dirba Los Angeles Corenty Public Library bibliotekininkės profesijoje.

*) 1976 m. liepos 18 d. vietos liet. evangelikų veikėjai-nuoširdūs parapijos rėmėjai-Marta ir Mikas Česnai atšventė savo 50 metų vedybinių gyvenimo sukaktį. Gausus būrys svečių iš arti ir toli (Chicago, Las Vegas ir kt.) pasidžiaugė šiomis retomis ir gražiomis sukaktuvėmis. Buvo atlaikytos

pamaldos First Lutheran Church, kur kun. M. Preikšaitis pasakė atitinkamą pamokslą. Giedojo jubiliatų dukra solistė Rita Dallas. Vargonininkavo muz. Mantvydas Preikšaitis (kunigo sūnus). Vėliau buvo vaišės Liet. Tautiniuose namuose, talkininkaujant dukroms su šeimomis: Ritai D. ir Zentai Hardwick. Iš Chicagos atvyko ir sūnus Vilius Česna su šeima. Tarpe vietos veikėjų dalyvavo komp. B. Budriūnas ir Lietuvių Dienų red. A. Skirius. Džiaugėsi kartu ir visas būrys Liet. Protestantų Sąjungos vadovų ir narių drauge su pirmininku dr. M. Deveniu ir ponia A. Deveniene.

CALIFORNIA. Dr. Martynas Yčas, sūnus dr. Martyno, mikrobiologijos srities žinovas, daugelį metų profesoriauja New York University School of Medicine, Syracuse, NY. Jo knyga Biological Code yra pagarsėjusi tarptautinėje plotmėje ir tapo išversta į keletą kalbų, tarp jų į italų ir rusų. Savo laiku buvo kviečiamas skaityti paskaitas įvairiose pasaulio dalyse: Afrikoj, Australi-

Tėviškės p-jos Moterų D-ja pagerbė vyriausią p-jos narę Anną Schwager-Vėlienę jos 89-to gimtadienio proga (iš k. į d.): sukaktuvininkė A. Vėlienė, Moterų d-jos pirm. Hildė Pankienė, visur suspėjanti dr. Adelė Trakienė ir tradicinio šiuipinio virimo bei meninio siuvinėjimo specialistė Anelė Albrechtienė. Ji bažnyčios altoriui auksu išsiuvinėjo maldą „Tėve mūsų“, o ant pianino uždangalo — visą posmą giesmės „Pranaše didis“ su aukso gaidomis. Ji taip pat išsiuvinėtų lietuviškų vestuvinių rūbų propaguotoja. Chicago, 1976.IX.25

joj, Europoj. Pernai buvo kviestas paskaitoms į Vilniaus universitetą Lietuvoje. Dabartiniu metu jis užsiima daugiau moksliniais tyrinėjimais, negu dėstymu studentams. Dr. M. Yčas neseniai dalyvavo Yčų giminėlės šventėje-vestuvėse North Bay, Canadoje. Ten susituokė prof. dr. Jono Yčo anūkė, Susana Beresnevičiūtė su Gary Gallagher 1976. X. 24 d.

* * *

Hypatia Yčienė-Žiūrienė dr. Martyno Yčo našlė, jau virš metų gyvena Los Angeles, CA. Neseniai išvyko kelioms mėnesiams į Santa Fe, NM, pas dukterį Evelyną Yčaitę-Taggart. Evelyną ten dirba valdiškoje tarnyboje NM gubernatoriaus "Energy Resources Board".

* * *

Lietuvių Protestantų Sąjunga (būstinė L. A. CA, pirm. dr. M. Devenis) apjungia įvairių konfesijų evangelikus ir jiems prijaučiančius Californijoje ir kitur. Nors nariais ir neperdaug skaitlinga, bet sugeba metų bėgyje surengti pobūvį, kur kartais atsilanko pora šimtų svečių. Šiais metais ir vėl Los Angeles rengiama Liet. Prot. S-gos tradicinė Kalėdų Eglutė, kaip per eilę metų, gruodžio 11 d. Sąjunga tikisi, kad veikla pagyvės atsiradus jos narių tarpe iš Chicagos atvykusiam reformatų veikėjui kurt.inž. Hermanui Paviloniui, kuris jau persikėlė čia gyventi. Hyp.

NEW YORKO LIETUVIŲ EVANGELIKŲ PARAPIJA
New Yorke lietuvių evangelikų

parapija ilgus metus, kun. P. Daggio vadovaujama, buvo labai veikli. Čia rasdavo parengimams vietą ir įvairios tautinės organizacijos. Deja, kun. P. Dagiui sunkiai susirgus, parapijos veikla sušlubavo. Parapijos komitetas, kuriam vadovauja R. Brakas, be kunigo, veiklos pagyvinti nepajėgia. Lietuviai evangelikai ilgisi pamaldų, parengimų.

Kl.

CHICAGO. Suprnt. kun. Povilas Dilys sutiko būti akademikų skautų evangelikų dvasios vadovu. Jis įeina į ASS vadiją pilnateisiu nariu.

*) Kurt. Eugenius Gerulis nuo šio rudens (1976) neakivaizdiniu būdu pradėjo evangelikų teologijos studijas Texas universitete.

*) Kurt. Viktoras Karosas, spaudos darbuotojas - komentatorius, 1976 m. rugsėjo 25 d. Tėviškės parapijos Moterų D-jos surengtame JAV 200 metų Nepriklausomybės minėjime skaitė paskaitą apie lietuvių įnašą į Amerikos gyvenimą.

*) Angelė Sinickaitė, "Mūsų Sparnų" bendradarbė, veikli Tėviškės parapijos jaunimo ir choro narė, pakviesta Illinois univ-to Chicago Medicinos Centro laikraščio redaktore.

*) Laima Kasparaitytė, "Mūsų Sparnų" bendradarbė, 1976 m. birželio 26 d. sumainė aukso žiedus su Peter Lucht. Invokaciją atliko ir palaiminimą suteikė senj. kun. A. Trakis. Dieviška palaima teškaidrina jų ateitį.

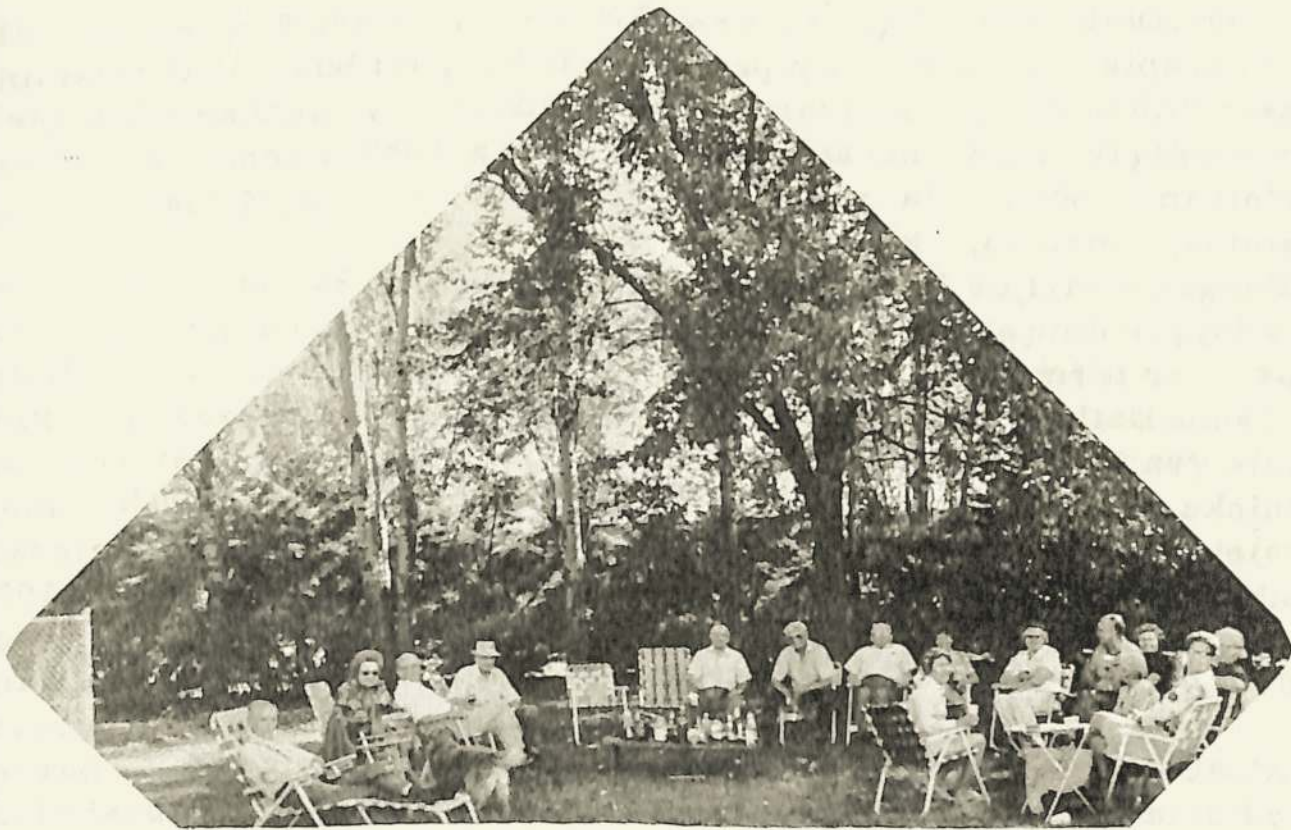
*) Į Vasario 16 gimnaziją V. Vokietijoje išvyko mokytis: Asta Šernaitė iš Toronto ir Audra Judita

Patraitė iš Chicagos, Tėviškės p-jos. Naujieji mokiniai iš Amerikos, Canados bei kitų kraštų užtikrina gimnazijai tolimesnę egzistenciją ir V. Vokietijos federalinės valdžios globą.

*) Biržėnų klubo susirinkimas, įvykęs 1976. XI. 7 d. reformatų parapijos salėje, išrinko 1977 metams valdybą, į kurią įėjo: Kazys Mačiukas, Juozas Briedis, Jonas Dagys, Jonas Indriūnas ir Petras Tunkūnas. Valdybos pirmininku išrinktas Kazys Mačiukas.

*) Reformačių Moterų D-ja Chicagoje, dėl vykusių šiais metais "maršavimų" į Marquett Parką, atsisakė nuo tradicinio, kasmet rengto, pikniko. Pasitenkino surengdamos 1976. IX. 12 d. savųjų tarpe uždarą pobūvį kurt. Reinoldo ir Ievutės Pipynių erdvioje sodyboje Wheatone. Saulėtam ir šiltam orui esant, į pobūvį atsilankė virš 30 asmenų, kurie buvo ponių pavaišinti skaniais užkandžiais. Vyresnieji dalinosi pergyventais išpūdžiais, pasitarė, o jaunesnieji pasimaudė šildomame, naujai įrengtame, vandens baseine. Tik saulei leidžiantis išsiskirstė, reikšdami šeimininkams dėkinumą.

*) BIRŽAI. Gautomis žiniomis suprnt. kun. Povilas Jašinskas dalyvavo 1976 m. spalio mėn. Leningrade sušauktame reformuotų Bažnyčių atstovų suvažiavime. Iš JAV dalyvavo Šiaurės Amerikos reformatų genr. sekretorius dr. James I. McCord. Suvažiavimą sukvietė rusų ortodoksų Bažnyčia, tikslu užmegzti artimesnius santykius su reformatų Bažnyčiomis,

Reformatų Moterų Draugijos surengto R. I. Pipynių sodyboje pobūvio dalyvių dalis. Wheaton, 1976.IX.12

Nuotr. J. Palšio

esančiomis Sovietų Sąjungos dominacijoje.

REFORMACIJOS DIENA

Chicagos reformatų parapija surengė Reformacijos Dienos minėjimą 1976. X. 31 d. Pamaldose turiningą, Reformacijos Dienai pritaikytą, pamokslą pasakė genr. suprint. kun. St. Neimanas. Pamaldų metu buvo pasimelsta už sunkiai sergantį kurt. Jokūbą Trečioką ir už mirusią Detroite Olga Plepienę.

Tolimesnis tos Dienos minėjimas buvo tęsiamas parapijos salėje prie Moterų Dr-jos parengtų užkandžių ir kavutės. Salėj stalus, kaip ir Dievo stalą, puošė, nuo ankstyvųjų šalnų išsaugotos, rudeninės gėlės.

Pamaldose ir minėjime dalyvavo atvykę iš Cincinnati, OH, kurt.

dr. Danutė Yčaitė ir dr. Jokūbas Kregždės. Jie atvežė šiai šventei du, skaniai iškeptus, raguolius. Dalyvavo ir mūsų Kolegijos prezidentas kurt. M. Tamulėnas, jnr., ir solistė kurt. I. Tamulėnienė iš Racine, WI.

Suprint. kun. P. Dilys papasakojo įspūdžius iš Vakarų Sekcijos reformatų suvažiavimo Princetone (aprašymas telpa šiame numery). Minėjime dalyvavo gausus dalyvių skaičius.

MENO PARODA

Dzūkų Dr-ja 1976 m. lapkričio 12-21 d. d. surengė Jaunimo Centre dailininkės Aldonos Audronytės-Variakojienės darbų parodą. Dailininkė gyvena 18831 Colony Circle, Villa Park, CA, 92667.

Parodoje išstatyta gražiai atliktų 50 įvairios tematikos pa-

veikslų. Dailininkė, išleistame kataloge, apie savo darbą taip pasisakė: "Aš noriu Jums atverti savo minčių ir jausmų pasaulį akiai prieinamu būdu. Čia yra mano gamtos, kosmos, kančios ir džiaugsmo vizijos ir įvairių sielos išgyvenimų skalės, išreikštos spalvų ir formų pagalba".

Jauna Dailininkė tvirtais žingsniais yra įžengusi į iškilųjų menininkų gretas. Sveikindami su atsiektais gražiais laimėjimais, linkime ir toliau ryžtingai žygiuoti meno pakopomis į Parnaso viršūnę.

J. Kr.

CANADA. (Laiškas). "Mieli mano biržiečiai, giminės, kaimynai! Širdingai dėkoju už "Mūsų Sparnus". Man labai buvo įdomus 39 nr. Čia yra Lyglaukių mamutė (Ona Kregždienė, Red.) ir kiti giminės bei kaimynai. Čia surandu daug liūdnų žinių apie žmones iš savo mylimo krašto, išblaškytų po visą pasaulį.

Gili užuojauta Stasiui Palšiui ir jo šeimynėlei. Jau metai prabėgo, kai amžinai atsisveikino su

mylima žmonele Elzute, kuri, kaip grandma, dar buvo labai reikalinga dukteriai ir anūkams. Tai Dievo valia. Tebūna lengva Amerikos žemelė".

A. G. Matulionienė

CHICAGO. Rašytojas Kazimieras Barėnas (Barauskas), matyt, labai yra pamėgęs tą nešvankų koliojimosi posakį "bambizas nuo Biržų" ir smagiai jaučiasi savo neilgame apsakymėlyje "Geltonieji jazminai" ("Draugo" priedas "Mokslas, menas, literatūra", 1976. VIII.28, Nr.203-35) pavartojęs žodį "bambizas" net 8 kartus. "Draugo" redakcija irgi, matyt, gerai jaučiasi radusi progą, K. Barėno apsakymėlio priedanga, pasityčioti iš reformatų. Gėda, kad dar ir šandie mūsų tarpe tokia morale gyvenama.

Redakcija

ATITAIŠYMAS

"Mūsų Sparnų" Nr. 40 belaužiant, įrašai po skulp. Dagio skulptūrų nuotraukomis buvo sukeisti. Pust. 9 įrašai turėjo būti padėti po nuotraukomis pust. 45 ir atvirkščiai. Skulptorių atsiprašome.

Redakcija

NUO 1976 M. BIRŽELIO 1 D. iki 1976 M. GRUODŽIO 1 D.
GAUTOS "MŪSŲ SPARNAMS" AUKOS

Kuratoriai Kazimiera ir Petras Variakojai, mirus kurt. Jokūbui Trečiokui, vieton gėlių, aukoja žurnalui "Mūsų Sparnai" 25 dol.

* * *

Kuratoriai Kazimiera ir Petras Variakojai, mirus kurt. Stasiui Palšiui, vieton gėlių, aukoja žurnalui "Mūsų Sparnai" 25 dol.

Nuoširdus ačiū!

Žurnalo vadovybė

* * *

"Mūsų Sparnų" atstovas Canadoje kurt. K. Kregždė dėl silpnė-

jančios sveikatos iš pareigų pasitraukė. Žurnalo vadovybė nuoširdžiai dėkoja kurt. Kregždei už jo didelę pagalbą "Mūsų Sparnams" ir linki jam greit sustiprėti.

"Mūsų Sparnų" atstovo pareigas maloniai sutiko pasiimti p. Jonas Dambaras, kurio adresas yra:

22 Hewitt Ave
TORONTO, Ont. M6R 1Y3
CANADA

Šia proga dėkojame mūsų naujam atstovui, o kanadiškius "Mūsų Sparnų" skaitytojus prašome, reikalui esant, kreiptis pas Jį.

Administracija

* * *

Dr. M. Devenis, CA-50 dol.; V. Karosas, Cicero, Mr. & Mrs. K. Klybas, NY ir Tėviškės p-jos Moterų D-ja, Chicago-po 25 dol.; kun. Fr. Barnelis, Vokietija, Mr. & Mrs. St. Vaškelis, MA ir M. Kregždė, Los Angeles-po 20 dol.; kun. P. Dilys su Ponia, Chicago ir dr. J. Yčas, Canada - po 15 dol.; J. Šeštokas, Australija-12.40 dol. E. Tunkūnas, Gardner-25 dol.

Gauta aukų per "M. Sp." atstovą Canadoje p. J. Dambarą: J. Lingaitis, Pilsenburg-10 dol.; Mrs. A. Ruzgys, Toronto-10 dol.; Mr. P. Lelis, Toronto-5 dol.; Miss Elzė Jankutė-5 dol. ir Toronto Liet. Ev. Moterų D-ja-25 dol. A. Usvaltas-20 dol.; Martynas Jankus-10 dol.; Mrs. Ulickas, J. Preikšaitis ir J. Dambaras-po 5 dol.; L. Vastokas-4 dol.; Mrs. M. Galinaitis ir Miss G. Maurušaitis-po 2 dol.

Po 10 dol.:

J. Jašinskas, Boston; P. Mekas ir O. Šlepavičienė iš Cape Code; M. Tamulėnas ir A. Plepys iš Floridos; M. Stonie, Lawrence; M. Karaša, Baltimore; P. Gudelis, Vokietija; J. Kregždė, Cincinnati; J.

Bagdonavičius, Hot Springs; M. Pudimat, Ansonia; M. Tamulėnas, Racine; A. Kuolas, J. Trečiokas ir V. Trečiokas iš Canados; E. Gudaitienė, Aleksas Mingaitis, V. Bendikas ir H. ir L. Mikaičiai iš Chicagos.

Po 6 dol.:

Mrs. A. Matulionis ir P. Devenis iš Canados.

Po 5 dol.:

V. Šarkienė, Detroit; P. Jaunius, Canada; P. Kutra, Cheltenham; J. Kaufmanas, Danija; O. Dagienė, St. Louis, MO; O. Dubra ir P. Šernas iš Rockford, IL; St. Palshis, Oak Brook, IL; G. Josuweith, E. Jasiūnas, O. Paulikienė, L. Leipus, J. Hofmanas, M. Stanaitienė, I. Barmienė, V. Variakojis, P. Lampsaitienė, H. Pankienė, P. Variakojis, J. Variakojis, V. Žiobrys, P. Vaitaitienė, L. Plačaitė, O. Tilindienė, M. Nagys, S. Neimanas, jr., A. Uznys, O. Budėjus, D. Jurcys, E. Pušneraitienė ir M. Pauperienė-visi iš Chicagos.

Po 4 dol.:

K. Grünthal, V. Vokietija; R. Gecevičienė, M. Nauburienė ir U. Padagienė-iš Chicagos.

Po 3 dol. :

R. Pipynė, Wheaton; Z. Dalibogienė, E. Varaneckienė, E. Panavienė, N. Žibas, A. Juknevičienė, K. Vaišvila, A. Devenas, A. Lekšas, Z. Genutis, E. Noreikienė, H. Malonė, S. Dagys, M. Guobužienė-visi iš Chicagos.

Po 2 dol. :

J. Kaseliūnas, Columbia; E. Hermanas, Palos Heights; A. Buntinaitė, J. Laučius, J. Kasiulaitis, P. Kleinaitis, H. Drejerienė, L. Liubertienė, E. Juodienė, M. Skvirblienė, M. Jankus, A. Jonušaitis, M. Naujokienė, E. Kaminskas, A. Galinaitienė, E. Simaitis, M. Meyerienė, J. Gavenia, V. Puodžius, A. Vėlius, P. Kiaupa, Augutė Galinauskienė, O. Kregždienė-visi iš Chicagos.

Po 1.50-1 dol. :

V. Noreika, Chicago-1.50 dol. ; visi kiti-po 1 dol. : Paulauskas, Dun-

dulis, Motuzas, A. Butkus ir A. Hesse.

Svetima valiuta:

J. Pipynė, Anglija-1 Svaras; Fr. Šlenteris, V. Vokietija-30 DM; M. Yčas, Canada-20 kanadiškų dol.

REMKIME EVANGELIŠKĄ SPAUDA

Mielas skaitytojau, tik Tavo duosnios aukos dėka ir bendradarbių pasišventimu žurnalas pajėgia tobulėti ir gyvuoti. Tikimės ir ateityje mus nepamiršite, leisite ir toliau viltingai žvelgti į ateitį. Nuoširdus ačiū Jums!

Aukotojas, jei nerastų savo pavardės aukų sąrašė, prašomas susisiekti su administracija:

"Mūsų Sparnai"

5718 So. Richmond Str.

Chicago, Ill. 60629

Administracija

